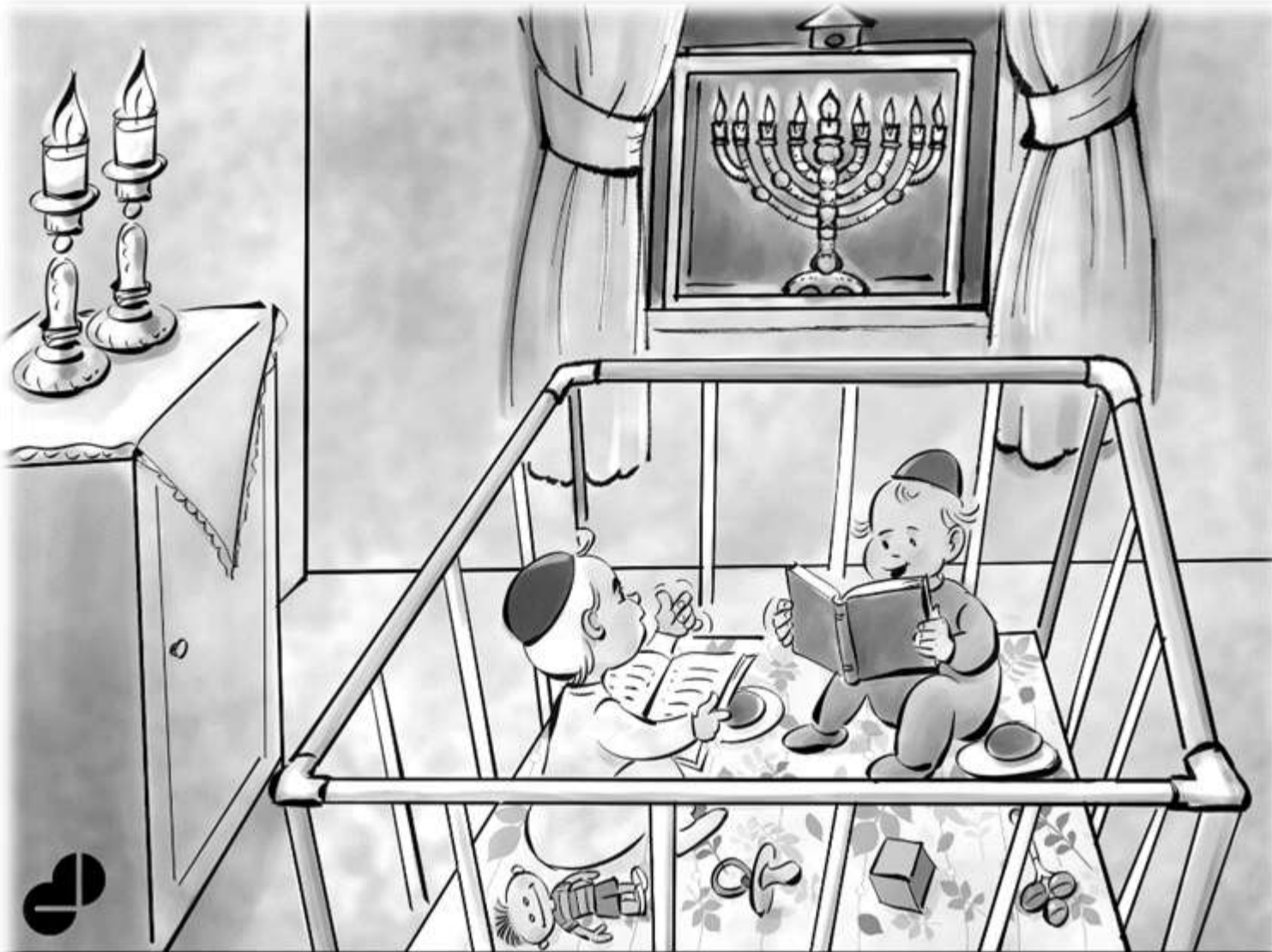

דרישה וחקירה

להערות והצטרפות לרשימת התפוצה, יש לפנות לעורך: יהושע לינטופ בכתובת: lintop200@gmail.com

תוכן הענינים

על-ידי חנכה ונר שבת הוי לה בנים תלמידי-חכמים. [בנים נד']

'תשובות מרן שר התורה' (עמ' 2): עניני חנוכה.

'מתיקות התורה' (עמ' 3): שלח דמי חנוכה לנכדיו, האם גם ניניו בכלל? האם חייבים לברך שבע ברכות מתוך סידור? ומה הדין בחנוכה? הרגיל בנר נפקי מיניה ת"ח, האם הבטחה זו גם על נר תורה? האם מותר ליהרג בשעת השמד כדי לקיים מצוה דרבנן, כגון נר חנוכה?

'מתיקות שבת הארץ' (עמ' 5): הרוחות העזות ביצעו דילול מקצועי ואיכותי ביותר, בכל עץ ועץ של שומר השמיטה ב"יסוד המעלה". במשך כל אותן 48 שעות טלטלו הרוחות את העצים במטעיו של קדוש, שלא נותר לו אלא לבוא לאחר מכן ולהוכיח במו עיניו, שמלאכתו נעשתה על ידי שלוחיו של בורא העולם...

'כבוד שמים' (עמ' 6): פתח הסטייפלר ואמר בהתרגשות גדולה: "האיש שכתב את הקוויטל הזה בוקע רקיעים עם קריאת שמע שלו, ועם אמן ואיש"ר! הפתק הזה שהוא כתב, הוא לא קוויטל הוא קמיע!"

'פניני פרשת השבוע' (עמ' 7): לאחר ארבעים דקות נשמעו נקישות על הדלת. בחור צעיר עמד שם, לבוש ברישול משהו, על פניו חיוך של מבוכה, ובזווית עיניו דמעות חרטה וגעגוע. הוא נכנס הביתה, הסיר את התיק מעל כתפו בטבעיות, והודיע: 'אחרי שהייתי בכל העולם, חזרתי למקום הטוב בעולם!'

'שתולים בבית ה' (עמ' 9): השטן מתלבש באלו האנשים להכאיב נפש הלומד בודאי שכחור ישיבה צריך לשמוע לדעת רבותיו בישיבה האברך שנשבר כתוצאה מהסיפורים על הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

'ליקוטים וסיפורים נפלאים' (עמ' 10): כעבור פרק זמן כלשהו שב הסוחר למקום המטמון, והנה שוד ושבר, הכסף איננו! הוא הביט כה וכה, והנה הבחין כי בקיר הסמוך קיים חור אשר בעדו ניתן לצפות על האזור כולו, כולל שטח הקרקע בה הוטמן הכסף... מה עשה הסוחר? כיצד נמלט הרב מפוניבז' משודדים?

'נפלאים מעשיך' (עמ' 13): הרב שך פעם בחן בתלמוד תורה של אחד המקורבים אליו, ולפתע הוא שם לב שהמנהל מגלה את התשובות לתלמידים תוך כדי המבחן. במשך שלושים שנה לאחר מכן הוא לא הסכים לדבר עם אותו מנהל...

'סיפור ושאלה בצידו' (עמ' 15): ארז סיפר ליצחק אודות המחשבות העולות לו בראשו בימים אלו בשהותו כאן בבית החולים, כשהוא רואה את החולים וסבליהם, הוא מגיע לידיעה הברורה ש'יש דין ויש דיין', ושכל מה שאדם עושה בחייו, לבסוף הוא משלם על כך מחיר יקר!

'אוצר היסודות והחקירות' (עמ' 4): גיד הנשה - בריה איסורי אכילה - גדרם איסורי אכילה - שלא כדרך.

'אורות אילת השחר' (עמ' 14): עיונים, עצות ומעשים בעניני תפילה.

'שמחת התורה' (עמ' 18): האם יעקב קיים תרי"ג מצוות או תרי"א?

'שלום לאוהבי תורתך' (עמ' 20): בענין איסור חנופה לרשעים מתי נתרפא יעקב מצלעתו?

'הארת הבטחון' (עמ' 22): הקב"ה אוהב אותי, ועושה הכל לטובתי דברי הגה"צ רבי נפתלי תפילינסקי זצ"ל בעניני הבטחון.

והמדורים: 'שביבי חיים' (עמ' 23) 'המעיר לארץ' (עמ' 18) 'מרגליות שאול' (עמ' 21) 'מחודדים בפוך' (עמ' 24)

תשובות מרן שר התורה

מהספר 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א [באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א]

עניני חנוכה

דעת הקה"י בשיעור הדלקה

שאלה: מ"ט הקהילות יעקב לא כיבה הנ"ח לאחר חצי שעה משום הידור מצוה, והחזו"א כן כיבה.

תשובה: לפרסם הדין.

באורחות רבינו הנ"ל מובא שהקה"י לא כיבה דיש פרסו"נ כ"ז שהנרות דולקים ע"ש, וכ"כ בדעת החזו"א בשו"ת רבבות ויבולות ח"ג ס' צ"ה.

לכבות נר חנוכה כשאין לו

שאלה: אם דלקו נ"ח חצי שעה, למי שאין נרות ושמן, אם יכול לכבותו ולהדליק בשבילו.

תשובה: אין ראוי.

אכן בשו"ת שבט הקהתי ח"ה ס' קי"ד ובשו"ת מקדש ישראל חנוכה ס' קכ"ה דרשאי לכבות ע"ש ובס' חשוקי חמד חנוכה ס' נדה ס"ז ע"ב.

בזמן ע"י שליח, או בעצמו

שאלה: מי שיכול להדליק נ"ח בזמנו ע"י שליח או מפלג המנחה בעצמו מה עדיף.

תשובה: מצוה בו.

ועמש"כ בזה בשו"ת שבט הלוי ח"ב ס' ע"ו ח"ד ס' ס"ו ובס' חוט שני ריבית עמ' קמ"ב חנוכה עמ' שי"ז ובשו"ת אז נדברו ח"ג ס' ל' ובס' חנוכה פי"ג ס"י להגר"צ כהן.

להעיר ההורים לנר חנוכה

שאלה: אם מותר להעיר ההורים כשישנים בכדי לשמוע ברכת נ"ח.

תשובה: כן.

ובס' דרך שיחה ח"ב עמ' רצ"ז מובא ממרן שליט"א דרך אם יודע שרוצים יעיר אותם, ועמש"כ בזה הגר"י זילברשטיין בס' בנתיבות ההלכה חנוכה ל"ג עמ' 95, ולכא"ל ה"ז תליא בגדר ישן במצוות ולהסוברים שמותר להוציא ישן מסוכה דהוי כאינו ב"ח במצוות ה"ה שא"צ להעיר ההורים, ועיין במשנ"ב ס' תרע"ב ס"ק י"ז וצ"ע, ומש"כ בבית מתתיהו ח"א ס"ז אות כ' בגדר ישן, ויש לחלק בין סוכה לחנוכה ובשו"ת מציון תצא תורה שאלה קכ"ז ובשו"ת אבני דרך ח"א ס' קל"ט ובס' גם אני אודך תשו' הגר"מ חליוה ח"ה ס' כ"ז.

לזרוק לאשפה

שאלה: אם אפשר לזרוק השמן של נ"ח שנשאר לאשפה דהוי כתשמישי קדושה.

תשובה: אפשר.

ובשו"ת כנף רננה ס"ב כתב שצריך לשרוף, ועיין בשו"ת באר שרים ח"ד ס' ל"א אות ח' ובשו"ת נתיבות אדם ח"א ס' י"ט ובשו"ת מגדנות אליהו ח"ד ס' קי"ט.

כלי שלא הוטבל לנר חנוכה

שאלה: אם אין לו כלי לנ"ח אלא כלי שלא הוטבל אם אפשר להדליק בו.

תשובה: להמחמירים שלא להדליק בכלי שאין ראוי לביהמ"ק ה"ה כלי שלא הוטבל אין ראוי לכתחילה כמ"ש ביו"ד ק"כ ט"ז.

ועמש"כ בזה בס' פרי אליהו ח"ג ס' כ"ה, ובשו"ת באר שרים ח"ו ס' נ"ג ח"ז ס' י"ג ובשו"ת פאת שדך ח"ב ס' קמ"ח ובשו"ת רבבות אפרים ח"א ס' תל"ז ח"ג ס' ת"ס, ובס' מאורות נתן חנוכה סו"ס ל"ז, ובס' מצוות נר איש וביתו פ"ז ס' ט"ז ובס' שלמי תודה חנוכה ס"י בשם מרן הגר"נ קרליץ דאסור להשתמש בכוסיות לנ"ח שלא הוטבלו אם מיועד לשתיה ומש"כ בשם מרן שליט"א בס' פרדס יוסף חנוכה עמ' קצ"ז ובס' שאלת רב ח"ב עמ' שע"ז וע"ע בשו"ת משנת יוסף ח"ב ס' צ"ד ובס' שערי ציון ח"א עמ' רכ"ד ובשו"ת דברי בנייהו ח"ב ס' ס"ג, ובשו"ת שערי יושר ח"ג סו"ס צ"ח ובשו"ת מציון תצא תורה שאלה קכ"ו ומה שכתבתי בס' גם אני אודך ח"א ס' ט"ו.

נר חנוכה באיסורי הנאה

שאלה: בתשו' שער אפרים ס' ל"ח דן בנ"ח מאיסורי הנאה משום מיכתת שיעוריה, וצ"ע מ"ש מיכתת שיעוריה, הא סו"ס דלק נ"ח חצי שעה.

תשובה: כמו שהדליק באוויר.

בס' שלמי תודה חנוכה ס"ז הביא מגאב"ד פוניבז' הגר"ש כהנמן זצ"ל דל"ש מיכתת שיעוריה בנ"ח, וכן נקטו סברא זו בשו"ת תורת חסד או"ח ס' ס' ובס' דברי ירמיהו פ"ד מחנוכה ה"ה ובשו"ת שנות חיים ס' רי"ח ובשו"ת חסד לאברהם מה"ק ס' ס"ו ובשו"ת פני מבין או"ח ס' רכ"ד ובס' חוט שני חנוכה ס' תרע"ג, ובשד"ח חנוכה סק"ג, ועיין בס' מחשבת עם עמ' תרי"ג מש"כ בשם מרן שליט"א בזה, וכן נקט בשו"ת אגרות משה ח"א קדשים ס' כ"ו וע"ע בס' כרם אליעזר שבס' פרדס יוסף חנוכה ס' י"ב.

שמן שהונח תחת המטה

שאלה: שמן שהונח וישנו ע"ז אם אפשר להדליק בזה נ"ח.

תשובה: ביזיון מצוה.

וכ"כ הבן איש חי שני"ר וישב ס' י"ב, אולם בס' בנתיבות ההלכה חנוכה ל"ג עמ' 205 ובפסקי הל' חנוכה מהגר"א דינר פ"ט או"ג בשם מרן הגר"נ קרליץ שליט"א דאפשר להדליק בזה, ויעויין מש"כ בזה לעיל לענין אתרוג תחת המטה, ומש"כ בשם מרן שליט"א בס' תורת המועדים ס' תרע"ג סק"י אות ו' וע"ע בשו"ת שאילת יצחק ח"ג ס' נ"ח ובשו"ת פאת שדך ח"ב ס' קמ"ח ובס' הליכות אבן ישראל פמ"ג ס"ד ובשו"ת אבן פנה ח"ב ס' ע"ו, ובשו"ת מציון תצא תורה שאלה קכ"ח.

שמן בגילוי

שאלה: שמן שהיה בגילוי אם אפשר להדליק בו נ"ח למחמירים בגילוי.

תשובה: שמן אין בו משום גילוי.

ועמש"כ בזה בשו"ת שבט הקהתי ח"ג ס' ר' ובס' שמירת נפש ס' י"א, וכן השיב מרן שליט"א בס' מצות נר איש וביתו ס"ז אות י"א, וע"ע בשו"ת אמרות טהורות ח"א או"ח ס"ח.

עוד בענין הנ"ל

שאלה: צ"ע ממש"כ התוס' ב"ק קט"ו ע"ב שבשמן יש גילוי.

תשובה: אולי כוונתם שמן בתערובת.

נרות בריח טוב

שאלה: מובא ממרן שליט"א דמותר להדליק בנ"ח שמפיצים ריח טוב דאין מתכוון ליהנות, וצ"ע משו"ע ס' רי"ז הנכנס לחנות שיש בה בשמים מברך, אע"פ שאין מתכוון להריח כמש"כ המשנ"ב סק"ב שע"צ סק"ד.

תשובה: שם עומד ליהנות.

כן השיב מרן בקונ' גם אני אודך חנוכה שאלה י'. וכן הקשה ע"ד מרן שליט"א בעל השבט הקהתי בס' אורח כהלכה ח"א עמ' תקצ"ז ע"ש, ועמש"כ מרן שליט"א בס' דרך שיחה ח"א עמ' קפ"ג, וע"ע מש"כ בזה בס' שבט הלוי חנוכה פסקי הלכה פי"א ס"ו ובשו"ת ח"א ס' קס"ד, ובשו"ת משנת יוסף ח"א ס' קכ"א ובשו"ת ברכת ראובן שלמה ח"ב ס' ס"ג ובשו"ת שמן אפרסמון ח"ב ס' י"ז ובשו"ת אבני דרך ח"ו ס' צ"ב. ובשו"ת ישיב יצחק ח"ג ס' כ"ה ובס' חשוקי חמד ר"ה י"ח ע"ב ובס' גם אני אודך תשו' הגר"ר יקותיאל ליברמן ס' ק"ו ובס' סדר ימי החנוכה עמ' צ"ד בהערות לגם אני אודך ס' פ"ז. ובשו"ת יורו משפטיך ח"א ס' י"ט. ומה שכתבתי בס' גם אני אודך ח"א ס"ט, ומש"כ בשו"ת ברית הלוי ח"א ס' פ"ז ובס' פרדס יוסף החדש חנוכה עמ' ש"ר, ובשו"ת יען הכהן ח"א ס' נ"ד ובשו"ת דן ידן ח"א ס' ק"י, ובס' כריתי ופליתי המבואר עמ' תרצ"ב.

שמן זית שראוי לאכילה

שאלה: אם צריך להקפיד להדליק בשמן זית שראוי לאכילה.

תשובה: אם יכול.

ובס' חוט שני חנוכה עמ' שי"ט כתב שא"צ להקפיד, וכן מבואר בבן איש חי פר' וישב ובשו"ת בית יצחק יוד"ס קמ"ח ובבבכה"ח ס' תרע"ג, ועיין בס' שאלת רב עמ' שצ"ח מה שהשיב מרן שליט"א, ובשו"ת אדני פז ח"ב ס' פ"ט וע"ע בשו"ת אגרות משה ח"ו ס' מ"ט אות ו' ובס' אשרי האיש ח"ג עמ' רל"ח ס' י"ג ובס' הליכות אבן ישראל ח"ב פמ"ג ס"ב.

מתיקות התורה

מאוצרותיו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

בזה ולא העלו שום תירוץ [עש"ת], ונ"ל דהנה הר"ף כתב שם דאע"ג דהש"ץ אינו פוטר אלא את שאינו בקי מ"מ כששומע מהש"ץ מתחלה ועד סוף יצא גם הבקי ע"ש ולפ"ז י"ל דלכן אנו מתפללים בע"פ גם בר"ה ויוה"כ וחגים ור"ח דממה נפשך אם נטעה בהתפלה נשמע מהש"ץ... וצ"ע, עכ"ל.

עכ"פ למעשה ראוי לומר את הברכות מתוך סידור, ובפרט שקיבלו את הברכה מתוך שליחות וצריך למלאותה כהוגן, כדי שלא יאמר לתקוני שדרתיך ולא לעוותי. ושמעתי שהקהלות יעקב זצ"ל בירך תמיד מתוך סידור (כתובות ז, ב).

הרגיל בנר נפקי מיניה ת"ח, האם הבטחה זו גם על נר תורה?

שאלה. נאמר במסכת שבת (דף כג ע"ב) אמר רב הונא הרגיל בנר הויין ליה בני תלמידי חכמים, ופרש"י דכתיב 'כי נר מצוה ותורה אור', על ידי נר מצוה דשבת וחנוכה בא אור התורה, עכ"ל. ויש להסתפק מה דינו של הרגיל בנר של תורה, האם גם הוא זוכה לכך?

תשובה. נאמר במסכת גיטין דף יז ע"א אתא ההוא חברא שקיל לשרגא מקמייהו, ופרש"י חברא פרסאי, שקלה לשרגא, שיש לפרסאים יום אידם שאין מדליקין אור באותו יום, אלא בבית ע"ז שלהם. וכתב החת"ס נ"ל דהיה מצטער בענין העיון והלימוד גופיה, דאם אין נר אין שלום בית,

ואין ליבו מתיישב בתורה כי נר מצוה ותורה אור. ואמרין בפרק במה מדליקין (דף כג ע"ב) הרגיל בשרגא נפקי מיניה ת"ח, ואף על גב דהתם בנר שבת וחנוכה, נ"ל דמכל שכן באור תורה, עכ"ל.

ובעיון יעקב (על גליון העין יעקב בשבת) כתב דמה שאמרין הרגיל בנר ה"ל בני תלמידי חכמים, דקאי על הרגיל בנר כדי שבני ביתו יכולין ללמוד בלילה אצל הנר, ה"ל בני תלמידי חכמים. הנה נפשטה שאלתנו דכל שכן באור תורה (גיטין יז, א).

האם מותר ליהרג בשעת השמד כדי לקיים מצוה דרבנן. כגון נר חנוכה?

שאלה. בשעת השמד האם מותר להסתכן ולעבור על איסור דרבנן, או שמא כיון שאין משלש עבירות שבתורה, אסור להסתכן עבור זה?

תשובה. הנה לגבי קיום מצות עשה דאורייתא, כתב הרמ"א (י"ד סימן קנז ס"א) שאם גזרו גזרה שלא לקיים מצות עשה, אין צריך לקיימו ושיהרג. מיהו אם השעה צריכה לכך, ורוצה ליהרג ולקיימו, הרשות בידו. והנה דברי הרמ"א אמורים במצות עשה דאורייתא שרשאי להחמיר על עצמו, אבל לגבי מצוה דרבנן אולי שאני.

והנה מקור דברי הרמ"א שמותר להסתכן עבור מצות עשה הוא מהר"ן בשבת (דף כב ע"ב מדפי הר"ף) והר"ן הביא ראייה מאלישע בעל הכנפים, שמותר להסתכן, וכתב שאע"פ שאינו מחויב ליהרג על קיומה, אפילו הכי רשאי למסור נפשו עליה, ומקבל שכר, שכל מצוה שמסרו ישראל נפשם עליה בשעת הגזירה, מוחזקת בידם ומקבלין עליה שכר הרבה, ואמרו בבראשית רבה, מה לך יוצא ליסקל על שמלתי את בני, מה לך יוצא ליצלב על שנטלתי את הלולב, וכן מצינו בדניאל שמסר עצמו על התפילה שהיא דרבנן, עכ"ד. הרי שהר"ן לא חילק בין מצוה דרבנן למצוה דאורייתא, ובשניהם אפשר למסור הנפש עבור קיומו.

ולכאורה אפשר להביא ראייה דנר חנוכה צריך לקיים אפילו בשעת הסכנה, דאמרין בשבת (דף כא ע"ב) נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים, ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו. וכתב הב"ח (סימן תרעא ס"ח) שאפילו על השולחן היא סכנה, כדאמרין בגיטין דף יז ע"א שהיו חברי נוטלין את הנר אף מן השולחן, אלא הסכנה פחותה, ולכן לא היו עוקרין המצוה לגמרי, כיון שאין עוקרין מצוה דרבנן בשעת השמד, וצריך למסור הנפש, אבל שינוי המקום

שלח דמי חנוכה לנכדיו, האם גם נינו בכלל?

שאלה. מעשה באחד ששלח סכום כסף לחלק לכל נכדיו שוה בשוה בתור דמי חנוכה, ונתעורר ספק אם גם נינו בכלל, או שמא רק לנכדיו נתכוין, ורק הם יחלקו את המעות ביניהם, ואם ירצו יתנו לנינים?

תשובה. בשו"ת משכנות יעקב (סימן סא ה"ד בפתחי תשובה חו"מ סימן רמז סק"ב) נשאל אודות שכיב מרע שצוה לפני מותו לתת מתנה איזה סך לכל נכדיו, ויש לאחד מנכדיו בנים, ונפל ספק אם הם גם כן בכלל נכדים, והשיב: אין בכלל הנכד רק בן הבן לבד, והוא דבר פשוט מפורש בכתוב גבי שבועתו של אבימלך, אם תשקור לי ולניני ולנכדי, ומתרגמין ולבר ברי, וכן פירש שם רש"י עד כאן רחמי האב על הבן, וכן מצינו במגילה דף י ע"ב והכרתי לבבל שם ושאר נין ונכד, ודרשינן נכד זו ושתי שהיתה בת בנו של נבוכדנצר הרשע, משמע ששם נכד הוא שם מיוחד רק על דור שלישי.

ואם באנו לספק שמא בלשון בני אדם גם הם נקראים נכדיו, מנין לנו לעשות ספק הזה, אדרבה גם בלשון בני אדם הרוצה להזכיר נכד הבן הוא מוסיף עוד תיבה אחת בלשון אשכנז [אור אייניקל] וגם אין לנו לעשות ספיקות בלשון בני אדם להוציא מלשון תורה, מה שלא מצינו בש"ס, וגם דבכל מקום שלא ידענו בבירור שהלשון בני אדם הוא משונה מלשון תורה הולכין אחר לשון תורה אף בנדרים ושבועות. ואפילו אם היה עולה קצת

ספק בזה, הרי מתנת שכיב מרע דרבנן, ואין מוציא מידי ירושה דאורייתא ונכסים בחזקת יורשים הם, עכ"ד. ולפי זה לכאורה גם בעניננו כך דאין בני הנכד בכלל נכדים.

ויתכן דבדמי חנוכה בני נכדים בכלל נכד הם, מאחר שמטרת מעות חנוכה הוא כדי להגביר אהבת תורה בלב הבנים, ואם כן מאחר ונאמר בתורה (דברים ד ט) 'והודעתם לבניך ולבני בניך', וכתב שם הרמב"ן ותודיע כל הדברים אשר ראו עיניך במעמד הנכבד ההוא לבניך ובניך עד עולם, כדי שתלמדו ליראה אותו כל הימים ואת בניכם תלמדון לדורות עולם, וצוה במצות עשה שנודיע בו לכל זרענו מדור לדור כל מה שהיה שם, עכ"ד. אם כן מסתבר שגם בני הנכדים בכלל (מגילה י, ב).

האם חייבים לברך שבע ברכות מתוך סידור?

ומה הדין בחנוכה?

שאלה. נאמר בשו"ע (או"ח סימן ק): תפלות של מועדות ושל ר"ח צריך להסדיר קודם שיתפלל כדי שתהא שגורה בפיו, ואם מתפלל מתוך סידור מותר. האם גם ברכת אירוסין ונשואין בכלל זה?

תשובה. בשערי תשובה (שם) הביא בשם הרשב"ש (סי' קצג) דלכך לא חששו בחנוכה ופורים להסדיר את התפילה, מכיון דמלתא זוטרתה היא, שגורה היא בפומי דרובא דאינשי, ואף שעבר עליו שנה זוכרים אותה היטב וא"צ סידור. ויתכן שלפי דבריו ה"ה ברכת אירוסין ונשואין, שהם מילתא זוטרת, אין חייבים לאמרם מתוך סידור.

אולם המשנ"ב (שם סק"א) כתב וז"ל: בפמ"ג בשם הב"ח ופר"ח כתב, דה"ה יעלה ויבא דשחרית או בימי וכו' דחנוכה ופורים, ג"כ צריך להסדיר מתחלה או שיתפלל מתוך הסידור. ובשיורי כנה"ג תמה על מנהג האנשים שמקילין בכל זה להתפלל בע"פ ואינם מסדרים מתחלה, שאינו יודע על מה סמכו, ועיין בשע"ת [הנ"ל], ולכתחילה בודאי נכון ליזהר להתפלל בחנוכה ופורים ומועדים ור"ח, עכ"פ תפלה ראשונה מתוך הסידור ודי. ובסק"ב הוסיף בשם המחצית השקל שלא כדן נוהגים העולם שאומרים ברכת קידוש לבנה בעל פה, יעו"ש.

ויעוין בערוך השלחן שכתב וז"ל: אך באמת אין המנהג אצלנו כך, אף שמתפללים בע"פ אין מסדרין מקודם ואפילו בתפלות ימים נוראים אין אנו רגילין לסדר מקודם. ואולי כונת הגמרא הוא רק על ש"ץ המתפלל בציבור ולא על תפלת כל יחיד, אך בגמרא לא משמע כן. וכבר טרחו כמה גדולים

אין זה בגוף המצוה, רק שינוי המקום, וכדאמרינן בכתובות (דף ג ע"ב) בתקנת נשואין ליום הרביעי דאפילו בשעת התקנה, משניין רק מיום ליום, אבל אין עוקרין התקנה לגמרי. עכ"ד. הרי משמע מדברי הב"ח שחייבים למסור נפשו אף על מצוה דרבנן. אולם יעוין ברע"א (גליון שו"ע יו"ד סימן קנז) שהעיר בזה על הב"ח.

ובחידושי הריטב"א כתב בשעת הסכנה לא סוף דבר סכנת נפשות, דא"כ פשיטא דעל מצות עשה לא יהרג, אלא אפילו סכנת צער או איבה כמו בצרפת, ולכן פרש"י ז"ל כאן דהיינו מפני הפרסיים שלא היו מניחין להדליק נר בשום בית ביום ידוע של אידם, וכדאמרינן בגיטין דף יז ע"א אתא חברא שקל שרגא, ולפיכך היה אומר מורי הרב ז"ל שכשנושב רוח שאי אפשר להדליקה בחוץ מדליקה בפנים בביתו.

וכן העיר מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל (קובץ תשובות ח"א סימן סז) על מה שכתב בשו"ת דבר יהושע שחכמים עקרו את תקנתם להדליק נר חנוכה בחוץ מפני הסכנה. והעיר מו"ח זצ"ל שלא היה לחז"ל לעקור התקנה, כי

בלאו הכי במקום סכנה אין חיוב לקיים המצוה, ואפילו בשעת השמד אין צריך לקיים מצות עשה, כמבואר בפני יהושע בכתובות (שם ד"ה תקנתא).

לאור זאת משמע שאין חיוב למסור נפשו על קיום מצות עשה, אולם מותר לקיים המצוה. אולם בשיטה מקובצת בכתובות (דף ג ע"ב) הקשה אמאי מקשה הגמרא שנעקור תקנת חכמים שתקנו לישא ביום רביעי, הא ודאי כיון דיש סכנה בדבר, אין צריך לעקרו, כי תקינו חכמים מעיקרא לאו אדעתא דהכי תקינו, ע"כ. הרי שרבנן תקנו מצות, לא תקנו במקום סכנה.

ותירץ מו"ח זצ"ל שעיקר התקנה שתנשא ליום ד' הוא מטעם שקדו, ובחלקת מחוקק (סימן סד סק"ה) כתב שאם הכלה וקרוביה מוותרים על זה, רשאים להנשא גם כשלא טרחו. וא"כ שפיר כתב השיטה מקובצת אם מחילה מועיל, כ"ש שבמקום סכנה, אדעתא דהכי לא תקינו. אבל בשאר מצוות דרבנן בודאי תקינו בכל גווני, ופשוט דאף במקום סכנה אם אחד המיוחד יעבור עצמו בשעת הגזירה, עליו נאמר 'אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח'.

אוצר היסודות והחקירות

מרבתינו מעתיקי השמועה בכל חלקי התורה מהספר 'דרישה וחקירה' בעריכת יהושע לינטופ

ניתן להשיג ברשת 'יפה נוף' במחיר השווה לכל נפש. להזמנות: 1599-581-581

מי שנזהר ממאכלות אסורות, הוא נצול מחיות רעות. [אכילה ב' י']

וכל שכן אוכל חלב חי שהוא פטור. איתמר נמי, אמר רב אחא בר עויה אמר רב אסי אמר רבי יוחנן: הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו - פטור, לפי שכל איסורין שבתורה אין לוקין עליהם אלא דרך הנאתן (פסחים כד, ב).

האוכל ביום הכיפורים חייב אף אם אכל שלא כדרך אכילה, משום שלא נאמר בו לשון 'אכילה'.

שאגת אריה (שו"ת סי' עו ד"ה והואיל). [וראה בלקט הערות והארות (יזמא פא, א ד"ה ונלע"ד)].

ישנם שני פטורים דומים שיש חילוק ביניהם:

א. שלא כדרך הנאה - נוהג בכל האיסורים, מלבד בשר וחלב [וכלאי הכרם].

ב. שאינו ראוי לגר - נוהג גם בבשר בחלב.

אמנם בשניהם הפטור הוא משום שחסר במעשה האכילה, ולא משום שחסר בחפצא של הנבילה [אלא אם כן נפסלה מאכילת כלב].

חידושי הגר"ח (נזיר נ, א ד"ה בענין נצל).

י"א ששני דינים הם:

א. שלא כדרך הנאה - הוא חסרון במעשה העבירה, ואם חזר ותיקנו עד שנעשה ראוי לאדם חייב.

ב. נפסל מאכילת אדם - הוא חסרון בחפצא של האיסור, ונלמד מפסוק (דברים יד, כא), שנבילה שאינה ראויה לגר אינה קרויה נבילה.

וי"א שגם בנפסל מאכילת אדם, האיסור הוא משום שאין זה כדרך הנאתו. בקהלות יעקב (שבועות סי' יז ד"ה והנראה) הביא מחלוקת אחרונים בדבר.

על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה אשר על כף הירך עד היום הזה כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה" (לב, לג)

גיד הנשה - בריה

גיד הנשה שנתבשל עם הגידים, בזמן שמכירו - בנותן טעם, ואם לאו - כולן אסורין, והרוטב בנותן טעם (משנה חולין צ, ב). גיד הנשה שנתבשל. וליבטול ברובא. בריה שאני (שם צט, ב). דבר שהוא בריה שנתבשל עם ההיתר, אם אינו מכירו הכל אסור, והרוטב בנותן טעם (שולחן ערוך יו"ד ק, ב). מה שבריה אינה בטלה, יש לבאר בשני אופנים:

א. הטעם הוא משום שיש לה חשיבות, מצד עצם הדבר שהיא שלימה, וכפי שמתחייבים עליה בכל שהוא משום שהיא חשובה. ב. הדין שאינה בטלה מסתעף מכך שאין לה שיעור למלקות, ויש חשיבות לאיסור שלה, שעל כל שהוא ממנה לוקה [סיבה או סימן].

שיעורי הגר"ד שוורצמן (מכות סי' יב).

כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב, רבי שמעון אומר: כל שהוא, וחכמים אומרים: כזית. אמר להן רבי שמעון: אי אתם מודים לי באוכל נמלה כל שהוא שהוא חייב. אמרו לו: מפני שהיא כברייתה. אמר להן: אף חטה אחת כברייתה (משנה מכות יג, א). מכות דף יז ע"א, ורבנן בריית נשמה חשובה חיטה לא חשובה. ובתו' הק', תימה דבפ' גיד הנשה אמרי' שאני גיד דבריה הוא ולא בטיל ואף על גב דלית ביה נשמה, ע"כ.

ושמעתי ממורי הגר"י הלוי זצ"ל בשם הגר"י זצ"ל ליישב דאיכא תרי דיני בריה, חדא, דאסרה תורה בריה בתורת בריה כגון גיד הנשה, דבעיקר דין איסורו נאמר דין איסור דבריה, ולכן ליכא שיעור כלל, דבאיסור זה לא נתנה התורה שיעור כלל. ועוד דין בריה מחמת חשיבות וכגון בנבילה דגוף האיסור נאמר על כזית נבילה, אלא דכל דהוי בריה, הרי חשיבות הבריה היא במקום שיעור דכזית, דחשיב שפיר מעשה אכילה להתחייב עליו אף דלית ביה כזית.

חידושי הגר"י (ענינים סימן לא ד"ה ושמעתי ממו"ר הגר"ד).

איסורי אכילה - גדרם

ואלו הן הלוקין וכו', האוכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים. אכל טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו (משנה מכות יג, א).

האם יסוד האיסור הוא מעשה האכילה, או יסוד האיסור הוא ההנאה [שהרי מצאנו שהמתעסק בחלבים ועריות חייב שכן נהנה (כריתות יט, ב)].

קהלות יעקב החדשים (פסחים סי' עה ד"ה ונלע"ד), חבצלת השרון (בראשית עמ' תקיז).

איסורי אכילה - שלא כדרך

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך אכילתן. למעוטי מאי. אמר רב שימי בר אשי: למעוטי שאם אכל חלב חי, שפטור. איכא דאמרי, אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן. למעוטי מאי. אמר רב שימי בר אשי: למעוטי שאם הניח חלב של שור הנסקל על גבי מכתו, שהוא פטור.

מתיקות שבת הארץ

פנינים וסיפורים בעניני השמיטה, מתוך הספר 'ומתוק האור' - שמיטה מאוצרותיו של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א הרוחות העזות ביצעו דילול מקצועי ואיכותי ביותר, בכל עץ ועץ של שומר השמיטה בייסוד המעלה". במשך כל אותן 48 שעות טלטלו הרוחות את העצים במטעיו של קדוש, שלא נותר לו אלא לבוא לאחר מכן ולהוכיח במו עיניו, שמלאכתו נעשתה על ידי שלוחיו של בורא העולם...

חומי קדוש כפאחד הספקים הגדולים ביותר של פרות השמיטה בארץ ישראל, קבל על עצמו את כל הגדרים והסייגים שהטלו עליו על ידי ועדת השמיטה בבני ברק. "בשם הפרותנו הממשכת, אנחנו אוהבים לעבד אתו, בידענו את נשורתו, כפאשר שום דבר לא יזיז אותנו ממה שקבל על עצמו, גם אם הדבר יהיה פרוץ לכאורה בהפסדים כספיים גדולים" - אמר הרב קפליו.

ישרות זו העמידה בפעם הזאת את חומי קדוש בנסיון גדול ועצום. כמיות הפרות (דהינו בשלב של הפריחה) היו גדולות במיוחד. העצים היו טעונים לרב. פיון שעונת הפריחה היא קצרה מאוד ונמשכת רק על פני ימים ספורים בלבד, לא הספיק חומי לבצע את הדלול אלא בחלק מצמצם מאוד של מטעיו, המשתרעים פאמור על פני מאות רבות של דונמים.

כפאשר הגיעה החנטה, וחל האסור לבצוע הדלול, עמדו מרבית העצים בשלב שלפני הדלול, והתוצאה הישירה מזה היתה עלולה להיות שהפרות יהיו קטנים מאוד, וההפסד שיבוא בעקבות זה עלול למוטט את בעל הבית.

"לפי המציאות שאני, כחקלאי מבטן ומלדה, מכיר בשטח גדול פרות, לא שידך כלל שיהיה אחרת" - אמר אז חומי קדוש. באמרו "לא שידך" פיון לומר, שהוא - כמי שאביו ואביו אביו גדלו פרות נשירים ב"יסוד המעלה" זה שנים רבות, לא ראו מעולם מציאות אחרת.

שבועים לפני ל"ג בעמר, ועדן הפרות נמצאים על העצים בלא דלול. כל השכנים מסביב שאינם שומרים על שמיטה, בצעו כבר את הדלול לפני זמן רב, והמתינו עתה לגדולם הבשל של הפרות שנותרו על העצים. ומאידך חומי רואה את עציו העמוסים ולבו יוצא. הוא כבר יודע לאן תישוב הרוח. בעיני רוחו הוא ראה כבר את הפרות הקטנטנים שלו שיגדלו במטעים, יורדים לטמיון, מבלי יכלת הצלה כלשהי.

בצערו הוא התקשר אל רבה של בני ברק, ואל האגרונום, ובקש בתחנונים שיתירו לו אך הפעם לבצע את הדלול גם לאחר חנטת הפרי. הוא הסביר לבני שיחו שאם לא יעשה הדלול, לא יהיו השנה שזיפים בבני ברק...

הרב לנדא שמע את הדברים, והשאלה היחידה שלו היתה אם החל שלב החנטה בפרות. משקבל תשובה חיובית, לא עמדה בפניו כל בררה אלא להשתתף בצערו של החקלאי ולברך אותו שבזכות שמירת השמיטה שלו יסיעו הקב"ה שלא יגרמו לו הפסדים.

חומי קדוש שמע את התשובה ונכנס להלם. לא שהוא לא האמין בברכות שהענקו לו, אלא אחרי הכל, כפאשר חקלאי יודע שהפרות שלו עלולים לרדת לטמיון, הוא אינו מרגיש בטוב, יהיה מה שיהיה. "מה יהיה?" - הוא שאל את רבה של בני ברק.

"השאלה שלך כתובה במפורש בתורתנו הקדושה" - השיב לו הרב. "וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית, הן לא נזרע ולא נאסף את תבואתנו!", והתשובה גם היא כתובה במפורש בפסוק שלאחר מכן: וציותי את ברכתי לכם... אין לך אלא להמתין ולראות את ברפת השם" - אמר לו הרב.

חומי קדוש המתין. לזכותו יש לצין שלא נסה להערים ולהתחכם. אלא קבל עליו את הדיו והגזרה באהבה ובחבה. פאן המקום לצין שקימת דרך נוספת של פתרון לבעיה שהתעוררה במטעיו של קדוש, והיא, שאם לא נעשה דלול אפטר באמצעות דשון מיחד להביא את הפרות ל"התנפחות", ואז קיים סכוי שגדלם יהיה סביר ומניח את הדעת.

אמנם גם מלאכה זו נאסרה על ידי הרב לנדא, וממילא לא היתה בררה לאגרונום אלא להצהיר חד משמעית שאין כל פתרון אגרוטכני לעציו השופעים של חומי.

השכנים מסביב נדו לו בראשם לאות צער. כאומרים "הרי הסברנו לך שלא כדאי לשמר שמיטה". הם רמזו לו לבוא למטעים שלהם ושם יראה את העצים עומדים לאחר דלול, ממתנים לרגע שבו יגדלו הפרות, ואז ימכרום

האדמו"ר ה"בית ישראל" מגור אמר פעם, שכשם שבשנת שמיטה אין מקום לשאלה "מה נאכל?" כך בכל מצוות התורה אין מקום לשאלה זו. כפאשר אדם נגש לקים מצוה, אל לו להתעסק בשאלות מה יאכל ומהיכן יתפרנס, כי הקב"ה כבר ידאג לך.

בקבץ "קול התורה" מספר הרב שמעון פרוטקר על נפלאות השגחתו של הקב"ה לאותם שומרי השמיטה, גבורי כח עושי דברו, שאינם מוכנים להכנס להיתרים פאלה ואחרים, אלא שומרים על כל הלכות השמיטה לחומרא ללא כל פשרות:

השם "חומי קדוש" מפר ומפרסם לא רק בין חקלאי מושב יסוד המעלה, אלא גם במרכזי החרדים לדבר ה'. שמו מטבע על ארגזי פרות הנמכרים בבני ברק, ולא רק בשנת השמיטה. האיש המחזיק מאות דונמים של מטעים נשירים בעמק החולה, ומספק זה שנים רבות את פרות המטעים שלו בכשרות מהדרת.

חומי הוא יליד יסוד המעלה, בן ונכד למיסדי המושבה הותיקה. שזיפים, משמשים, תפוחים, אפרסקים, נקטרינות ואגסים, זו חלק מרשימת הפרות שהוא משוק לרכזים החרדיים בכל השנים. בשנת השמיטה הקודמת הוא היה הספק העקרי של פרות אלו לבני ברק.

היתה זו שנת השמיטה השניה שלו, אשר בה שמר שמיטה כהלכתה והצטרף לאוצר בית דין של בני ברק בראשות הרב לנדא. המטעים של חומי קדוש מתפרסים על שטחים נרחבים ביותר. את האהבה הגדולה לארץ ישראל לקח חומי מהוריו והורי הוריו, ומהם גם שמע ששמירת השמיטה ביסוד המעלה לא החלה בשנת תשס"א או תשנ"ד.

ספורו המפלא של חומי מתחיל בתקופה שלאחר חג הפסח, הלא היא עונת הפריחה של הנשירים. בשנת השמיטה מתבצעת מלאכת הדלול רק בעונה זו של הפריחה, ואסור לה שתעבר אל חנטת הפרי. כדי להבין על מה בדיוק נסוב הענין, יש להקדים את הרקע של גדול פרות העץ.

מלאכת הדלול במטעי הפרות מתבצעת משתי סבות, שכל אחת מהן חשובה לכשעצמה. האחת - כדי להקל על העץ מהכבד הצפוי לו מחמת כמיות גדולות של הפרי שתהינה עליו. הסבה השניה לדלול, היא גדלו של הפרי.

הרב זאב קפליו, האגרונום במערכת הפשוטות של הרב לנדא, מסביר את התהליך בשפה פשוטה, ואומר שאם אין מבצעים דלול בפרי, לוקחים סכון שהתוצאה הסופית תהיה פרי קטן, ולפעמים מגיע המצב לךך שמשמש לא נתן לשווקם לחניות, פיון שמדבר בגדל של "ג'ולה" קטנטנה...

תהליך הדלול מתבצע כמעט בכל הפרות, ובמיוחד בפרות הנשירים הנחשבים לפרות עדינים, ועל אחת כמה וכמה בשזיפים. השלב העקרי שבו נעשה הדלול במשך כל השנים הוא מהרגע שבו יוצאים פרחי האילן, אבל אפטר להמשיך את המלאכה גם כפאשר החל שלב החנטה והפרות כבר יצאו לאויר העולם. ברור שכפאשר הפרי כבר גדול, לא נתן לדלל את העץ. המדבר רק בתקופה הראשונה של החנטה.

כל זה בשנה רגילה. בשנת השמיטה אפטר לקים את הדלול רק בשלב הפריחה. מרגע שבקעו הפרות יש בכך אסור. יותר נכון היה לומר שיש בתי דין המתירים גם בשנת השמיטה את הדלול מתוך הפרות, עד לשלב שבו הפרות מגיעים לשליש גדולן, אבל הרב לנדא מתנה את קבלת הפרות מהחקלאים רק אם הדלול נעשה בשלב הפריחה, ולא לאחר מכן.

אמנם יש בכך חומרא הלכתית, אבל הרב לנדא פסק בצורה זו, והדברים מתבצעים בשטח בארץ חד משמעית ללא כל פרוצות והתרים. הבעיות ההלכתיות בדלול הפרות בשמיטה, הן גם מצד עבודת הקרקע הקיימת בכך, וגם מצד הפסד קדושת שביעית.

במחיר רב בשוק הסיטונאי. אבל מי שחושב שקדוש הלך לפניו בראש מרפן, אינו אלא טועה.

את ההכנעה שלו הוא עשה רק בפני הרבנים ודעת התורה, אבל כאשר הגיע לדיון ודברים עם שכניו למטעים, הרים ראש בגאווה יתירה, וכיהודי גאה לא ותר להם, ולא נתן שישפילו את שמירת המצוות בארץ ישראל.

"בטוחני" - כך השיב למבקריו, "שלא אפסיד מקיום המצוה החשובה של שמירת השמטה, ועוד יבוא יום וגם אתם תוכחו שהכל היה כדאי. וגם אם לא תראו זאת כאן בעולם הזה, אני את שלי אקבל שם, בעולם הבא, ועל כך פמוכן איני מצטער".

אבל הקב"ה שהבטיח בתורתו "וציותי את ברכתתי", לא נתן לו להמתין עד לעולם הבא, הוא שלם לו הכל, ובמזמון, עוד בעולם הזה, ובמהלכה של אותה שנת השמטה עצמה.

הנס הגדול, שפמנתו לא היה בצפון הארץ, התרחש בחדש איר.

כמעט מדי שנה מאפינת התקופה של תחלת הקיץ בכמה ימי רוח, שבהם נושבת רוח חזקה, המסייעת במדה זו או אחרת לתהליך הדלול. רוחות אלה מנשבות בעקר בסביבות ראש חדש איר, ואף פעם לא ארע שבאתן של הרוחות הללו תתאחר לתאריך מאחר, בודאי לא שבועים או שלוש לאחר מכן.

יש חקלאים ה"מתחשבים" ברוחות אלו, ומבצעים את הדלול לאחר מכן מסבה פשוטה. אם ידללו את העצים קודם בא הרוחות, עלול להגיע מצב שבו הרוח תקח גם את שארית הפרי שעל העצים, ואז ידלדלו גם הם מנכסיהם באפן מחלט. בין כך או כך, עד לימים הראשונים של חדש איר מצויים כבר כל העצים במצב של דלול.

מה שהתרחש בשנה זו נחשב כ"שנוי טבע של ממש". הרוחות המדברות לא הגיעו, לא לפני ראש חדש איר, לא בימים שלאחריו, ועדין לא לאחריו אחריו. החקלאים שלא שמרו שמטה בצעו כבר את הדלול, כי היו בטוחים שהרוחות הללו כבר לא יגיעו בקיץ זה.

רק במטעיו של חומי קדוש נותרו כל הפרות על העצים בלא דלול כלשהו. והנה, מגיע יום ו' איר ואחריו יום ז', וגם ח' ועדין... לא נראית כל רוח באפק.

היה זה בסוף איר, מזג אויר מאוד משנה שרר אז במשך יומים שלוש, שבמהלכם ירדו אף בתל אביב עשרות מילימטר של גשם, ארוע שלא זכור במשך יובל השנים האחרון. גם הרוחות העזות שנשבו באותו ארוע, היו תופעה מיחדת במינה שלא התרחשה הרבה יותר מיובל שנים. כל היקום

היה נראה בצבעים בלתי מוכרים, אולי אפלו מפחידים מעט. היה זה בשל הרוחות העזות שנשבו במהירות רבה.

הרוחות העזות בצעו דלול מקצועי ואיכותי ביותר בכל עץ ועץ של שומר השמטה ב"יסוד המעלה". במשך כל אותן 48 שעות טלטלו הרוחות את העצים במטעיו של קדוש, שלא נותר לו אלא לבוא לאחר מכן ולהוכיח במו עיניו שמלאכתו נעשתה על ידי אחרים, על ידי שלוחיו של בורא העולם בכבודו ובעצמו.

"זה היה יותר ממדהים" - ספר חומי קדוש. הרוחות הסירו את המספר המדיק של הפרות, פאותו מספר שאנחנו היינו צריכים להוריד בעת הדלול. האנשים שהגיעו למטעים בימים שלאחר הסערה, לא האמינו שחומי לא בצע את מלאכת הדלול, לא יתכן אחרת!

גם מצד העתוי, לא היתה יכולה הזדמנות טובה יותר מזו לבצוע הדלול, כיון שהפרות היו אז בדיוק במצב המתאים למלאכה זו, לא יום אחד לפני כן ולא יום אחד אחרי.

חומי יצא לקראת המטעים ובכה. נהר של דמע פרו מעיניו, הפעם הן היו דמעות של הודיה. שבח והלל לבורא עולם שלא עזבו ולא נטשו, והוכיח לו שכדאי, כדאי מאוד, לשמר שמטה. כי לאחר העמידה בנסיון, הברכה בא תבוא.

והשכנים? גם הם יצאו למטעיהם, וגלו את הנזקים האדירים שגרמה להם הסופה. גם אם אינכם חקלאים מבטן ומלדה, תבינו שלאחר בצוע הדלול המעשי נותרה על העצים הפמות המדיקת של הפרות שצריכים לקטף בבוא הזמן. אבל אותן הרוחות החזקות שנשבו בעמק החולה לקראת סיומו של חדש איר, "גזלו" מהחקלאים הללו את הפרות המיעדים לשווק, והותירו את העצים ריקנים מכל, ממש ללא כל פרי.

אותה רוח, מסייעת לזה ומסבה נזקים אדירים לזה. זה שעשה את רצון בוראו וצית לדעת התורה והותיר את מטעיו ללא דלול, הראה להקב"ה שרצונו לעמוד בנסיון הגדול, ועקב כך חלה עליו הברכה של "וציותי את ברכתתי". ומצד שני, זה שהפר את צווי התורה, ועוד לעג לגבורי הכח, לא די שלא זכה לברכה, אלא נאלץ עתה לעמוד בתור במשרדי הקרן לפצווי החקלאים במשרד החקלאות...

אכן בזה עוד לא נשלם הספור. השזיפים שגדלו באותה השנה על עציו של חומי קדוש והגיעו לבני ברק, היו ענקיים ממש לפי כל קנה מדה. סלסלה ראשונה משזיפי הענקיים שגר חומי למעונו של הרב לנדא, השזיפים שבסלסלה התקרבו בגדלם לתפוזים!...

כבוד שמים

סיפורים ודברי חיזוק בענין קדיש ואמן יהא שמיה רבא' נערך מדרשותיו של הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א

תזכורת: אין לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה

פתח הסטייפלר ואמר בהתרגשות גדולה: "האיש שכתב את הקוויטל הזה בוקע רקיעים עם

קריאת שמע שלו, ועם אמן ואיש"ר! הפתק הזה שהוא כתב, הוא לא קוויטל הוא קמיע!"

כעת הגיע תורו של הקוויטל, והיהודי הוציא את הפתק והניחו לפני הסטייפלר. הסטייפלר הביט בפתק, ומיד התחיל לצעוק. מי שהכיר את

הסטייפלר יודע, שכאשר הסטייפלר היה צועק, נפלו פחד ואימה על הסובבים, וניסו להתחבא או להשתמט מן המקום. אף אותו יהודי, שהביא את הפתק, נעמד בחיל וביראה ליד הדלת, ואמר, "אני... רק שליח כאן. פשוט ביקשו ממני טובה להעביר את הקוויטל לרב."

"האם אתה מכיר את האדם שכתב את הפתק?" שאל הסטייפלר. "לא" השיב היהודי בחשש. "אינני מכיר אותו כלל, ואף איני יודע את שמו."

פתח הסטייפלר ואמר בהתרגשות גדולה, "האיש שכתב את הקוויטל הזה בוקע רקיעים עם קריאת שמע שלו, ועם אמן ואיש"ר! הפתק הזה שהוא כתב, הוא לא קוויטל הוא קמיע!"

שאלתי את הת"ח, "האם הכרת אותו כצדיק מיוחד?" וענה לי, "הוא איש תם וישר". עד כדי כך מעלתו של אדם שמכוון כראוי, בהתלהבות, בקריאת שמע ובאמירת

איש"ר. וכדברי מרן החזון אי"ש זיע"א לאחד הצדיקים, על המשנה שכלי עץ פשוטים אינם מקבלים טומאה, שכל מי ששומר ומקפיד על גם הדברים שנראים פשוטים - נשמתו לא מקבלת טומאה.

הסיפור הבא התרחש לפני כ-60 שנה: יהודי אחד, תלמיד חכם וירא שמיים - התעוררה אצלו שאלה קשה בגמרא, והוא לא הצליח למצוא לה

תשובה, על אף מאמציו המרובים. הוא רצה להגיע אל הסטייפלר זצוק"ל, להציג בפניו את קושייתו ולקבל תשובה, אך הסטייפלר גר כידוע בבני ברק, ואותו יהודי התגורר בחיפה. באותם ימים רחוקים היו הדרכים משובשות, וכלי הרכב איטיים, והזמן מאד יקר... מאחר שכך, נדחתה הנסיעה לסטייפלר למועד בלתי נודע.

יום אחד נפטר אביו של החברותא של אותו יהודי יקר, והוא הלך לנחם אותו. כאשר ישב במחיצת החבר, העיר האיש שמכוון שאינו יכול ללמוד עם החברותא כעת, זו הזדמנות עבורו להיכנס סוף-סוף אל הסטייפלר. אדם שישב לידו, שמע את הדברים וביקש, "מאחר שאתה רוצה לנסוע לסטייפלר, האם אוכל לשלוח איתך קוויטל עם שמי, לברכה מהסטייפלר?" "ודאי", ענה האיש, "בשמחה". כאשר הגיע אל

הסטייפלר, הוא שאל את שאלתו, ולשמחתו הרבה קיבל תשובה בהירה על הקושיה.

פניני פרשת השבוע

פנינים וסיפורים נפלאים, מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' (ב' חלקים) הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א

לאחר ארבעים דקות נשמעו נקישות על הדלת. בחור צעיר עמד שם, לבוש ברישול משהו, על פניו חיוך של מבוכה, ובזיוית עיניו דמעות חרטה וגעגוע. הוא נכנס הביתה, הסיר את התיק מעל כתפו בטבעיות, והודיע: 'אחרי שהייתי בכל העולם, חזרתי למקום הטוב בעולם!'

נושא השבוע - חשיבה חיובית

ויפול על צוואריו וישקהו (ל"ג, ד')

אחד הנושאים שמעניינים אותנו ביותר, הוא הקשר שלנו עם האנשים סביבנו: אנו רוצים שיהיה קשר טוב בינינו לבין המעביד, בינינו לבין החברותא, קשר טוב בתוך הבית עם הילדים, עם השכנים בבנין ועם החברים בשכונה. הרי אנחנו לא לבד בעולם, וכל כך הרבה מהחיים שלנו תלוי באנשים שסביבנו, כך שאין פלא שהנושא הזה כה 'תופס' אותנו...

על הגל הזה, נבנו ופעלו ועוד יפעלו אלפי קורסים, רעיונות, מכונים ומאמנים, שכולם עוסקים ב'איך ליצור תקשורת חיובית עם הסביבה'. השאלה הזו כל כך בוערת, שהיא נידונה בכל פורום משמעותי, וזוכה לתשומת לב הורית – 'איך ארגיש טוב עם הילדים שלי?', לתשומת לב משפחתית – 'איך אוכל לפתח יחסים טובים עם גיסי?', ולתשומת לב אישית – 'איך אני יוצר מצב שיהיה לי קשר חיובי עם פלוני?'

והנה, הבשורה: זה תלוי בנו, רק בנו. קבלו את הגילוי המפעים הטמון בפרשת השבוע:

יעקב ועשו עומדים להיפגש, מפגש טעון, נפיץ ומסוכן בין שני אחים, שהלכה היא שאחד מהם שונא לחברו, ואף איים להורגו וחפץ ברעתו. והנה מגיע רגע המפגש, והשונא המופגן ביותר – נכמרו רחמיו על יעקב אחיו ונשקו בכל לבו, כך אומר רש"י לפי פירוש אחד.

היתכן כדבר הזה? הן כל בר דעת מבין, שעשו שונא את יעקב שנאה עזה וחסרת מעצורים, וכדי

להינצל ממנו נאלץ יעקב לברוח ממנו למשך לא פחות משלושים ושש שנים! ובכל זאת, אנו מגלים כי ברגע המפגש, עשו ריחם על יעקב ונשקו נשיקת געגועים מלאת רחמים, כמנהג שני אחים אוהבים. איך קרה הקסם הזה? היהפוך עשו עורו וישנה את דרכו?

ביארו המפרשים, כי יעקב נקט בטקטיקה גאונית. הוא פשוט שינה את מחשבתו על עשו הרשע, ולפתע דמיין אותו כאח אוהב ודואג. נכון, הוא התכוון למפגש הטעון בשליחת מנחה לרצות את פניו, בתפילה לבורא עולם כי יציל את חייו, ובהיערכות למלחמה קשה מול אחיו השונא - ועדיין הוא הצליח לשנות את תפיסת עולמו ולו לכמה רגעים, ולהסתכל על עשו בצורה חיובית ואוהדת.

ואז, מה קרה? לפתע עשו השתנה, התהפך לחלוטין. ההסתכלות החיובית עליו גרמה לו להתגעגע ליעקב, לנשק אותו מכל הלב. כי הכח של החשיבה החיובית שלנו כלפי זולתנו – יוצר אצל הזולת חשיבה חיובית כלפינו!

הוא שכתוב 'כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם', היחסים בינינו לבין זולתנו הם כמין ראי המשקף את העומד מולו. הלא כך כותב רש"י מפורשות במסכת יבמות: כי לב האדם לאדם אחר, תלוי בתחושתו כלפי חברו, אם הוא אוהב אותו ורואה בו את הטוב - גם חברו יאהב אותו, ואם הוא שונא את חברו - השנאה תשתקף ממול מהר מאוד...

לא מעט פעמים, אדם יכול לחוש מתח במקום העבודה, עם המעביד האחראי עליו או עם העובד הצמוד אליו. לא פעם, ישנה תחושה שמשהו מול הילד תקוע, הוא לא חש בנוח אתי וגם אני לא פתוח אתו. זה איכפת, זה כואב, זה מצער כל כך...

אבל אם נהפוך את הגישה שלנו כלפי המעביד או העובד הצמוד, אם נשנה את החשיבה שלנו על הילד, אם נתחיל לראות אותם באור טוב וחיובי, נתחיל לראות את המעלות הייחודיות להם, את היתרונות שלהם, את התועלת הרבה שיש להם להציע, נגלה כי אותו אדם, ולא משנה אם הוא הבוס, העובד, הבן, החברותא או השכן - שינה לחלוטין את היחס שלו כלפינו, למרות שהוא לא ראה ולא שמע את מה שהשתנה, אבל הוא הרגיש, הרגיש היטב!

זה עובד, זה בטוח. מי יותר ומי פחות, אבל אצל כולם זה בוודאי משפר משמעותית את המצב!

האחים במעקב...

במשפחה אחת, ברוכת ילדים ומלאת שמחת חיים, נוצר סכסוך עצוב ומתמשך בין האחים והאחיות. האוירה בבית הפכה טעונה ולא נעימה, וההורים היו אובדי עצות...

בצר להם, פנו לאחד מרבני הדור שליט"א, ונפשם בשאלתם: 'מה עושים? איך מחזירים את הבית לפסים שפויים של אהבה ואחוה בין אחים ואחיות?'

ההצעה היתה מהפכנית: 'במשך השבוע, כל אחד מההורים והילדים יחפש נקודות חיוביות והתנהגויות טובות אצל שאר בני הבית, וירשום אותן על דף, כדי שיזכרו היטב. בעת סעודת השבת, יעמוד כל אחד מהאחים בתורו, ויאמר מה מצא, איזו נקודה חיובית מהתנהגותם של אחיו ואחיותיו העלה בחכתו...'

בשבוע הראשון המעמד נראה קצת מוזר, אבל עם הזמן נכנס לתלם... הילדים התחרו מי ימצא נקודה חיובית יותר, מי יעלה על

נקודה חיובית סמויה יותר, מי יצליח לפתח מעלה גלויה פחות... התחרות על המילים הטובות הלכה והעמיקה, דוחקת החוצה את האוירה העכורה, את השנאה והמחלוקות... האמת והשלום אהבו, ואם תראו ברחוב ילד העוקב אחרי אחיו ומחפש לראותו עושה משהו טוב, דעו שילד זה הוא מהמשפחה הזו, שאימצה נוהג בריא וכדאי כל כך...

תנסו את זה, מומלץ בחום, עובד ומצליח תמיד!

בן שהתרחק ונעלם...

הסיפור הבא, הוא אמיתי לחלוטין למעט שינוי השם המתבקש והבאנו אותו מפי עדי המעשה:

היא נקשה על הדלת, נקישות קלות ועדינות, כרוצה ואינה רוצה שהדלת תיפתח. היא רוצה שהדלת תיפתח, כדי שתוכל לפרוק, לשחרר, לפתוח את סגור לבה. אבל היא גם לא רוצה, כי הפחד לחשוף ולהיחשף, לבטא במילים את אשר קרה ולפרוש את התמונה המלאה, הפחד הזה עדיין כאן, משתק אותה כמעט לחלוטין.

דלת הבית נפתחה, ובעלת הבית קידמה את פני האורחת בחיוך. הלא ביתה פתוח בדיוק למטרה זו, היא רגילה באורחים שבאים לשפוך את ליבם, להשיח את אשר על נפשם, לבקש עצה ותושיה במגוון נושאים. האורחת של הערב נראתה בדיוק כזאת, נסערת, מטולטלת, נרגשת ומודאגת כאחד. גם בעל הבית, הלא הוא הרב אהרן דוד ניישטאדט שליט"א, רבה של קהילת 'קהל חסידים' בשכונת נווה יעקב בירושלים, הוזעק מיד. מתח החשמל באויר זעק שסיפור חיים מסעיר במיוחד עומד להיחשף עכשיו, וזה מספיק חשוב כדי לעצור את כל העיסוקים הנוכחיים. הרוח החורפית הירושלמית שרקה בעוז מבחוץ, גיצי הברד הלמו על החלונות בכל הכח, ובבית פנימה, על יד תנור מוסק וכוסות תה מהבילות, פתחה האשה וסיפרה:

'היום זה שנתיים, שנתיים מאותו יום', היא אמרה, כאילו מובן מאליו במי ובמה מדובר. 'הערב ימלאו שנתיים, מהערב הראשון בו רובי שלנו לא חזר

הביתה, בחר לעצמו מקומות אחרים לנהל את חייו, זה כל מה שהצליחה לומר, עד שהתייפחה בבכי נסער. לאחר כמה דקות, משנרגעה קמעא, הצליחה לספר את הדברים לאשורם: 'רובי היה ילד מצטיין, הפרח של הבית שלנו. לא יודעת מה קרה לו, בשלב מסויים הוא פרק את עול המסגרת הלימודית, חיפש לעצמו עיסוקים אחרים... האוירה בבית הפכה לכאובה ומתוחה, ראינו את הילד קמל מול עינינו ואין לאל ידינו להושיע...', היא ניגבה דמעה סוררת, נשכה שפתיים בכאב והמשיכה -

'ואז, אחרי שההידרדרות נמשכה ברצף כמה חודשים, הגיע הערב הזה, ט"ז בטבת תשס"ב. היה קר, חורפי מבחוץ וקפוא מבפנים... זה היה הערב בו רובי לא חזר הביתה, לא חזר... חיכינו לו ערים, ניסינו להבין מה קרה, היינו רגילים שהוא חוזר בשעות מאוחרות, אבל רק לקראת שתיים בלילה הוא התקשר וביקש שלא נדאג כי טוב לו, והוא לא מתכנן לחזור, ורגע אחר כך הוא ניתק את השיחה.

ניסינו לחזור לאותו מספר, אך היה זה טלפון ציבורי. מאותו יום רובי ניתק קשר, לא מגיע ולא מבקר, לא רוצה לשמוע ולא רוצה להכיר את המשפחה. פעם בתקופה אנחנו מקבלים דרישת שלום ממסעותיו בעולם הרחב, או ממישהו שראה אותו אי שם בעיר זרה ונידחת, אך הוא לא רוצה כל קשר איתנו, בורח מאתנו כמטחוני קשת...'

'זה קורע לב', הוסיפה האם ושוב פרצה בבכי, 'לא הפסקתי לחשוב עליו, מה קורה אתו, איפה הוא, מה מעשיו ומי דואג לו. זה כאילו נלקחה ממני חתיכת לב ונשלחה אל הבלתי נודע... הבושות כבר לא מעניינות אותי, מה יגידו השכנים זה כבר לא נושא. יש רק נושא אחד, והוא רובי שלנו, ילד פרח שנעלם לנו בין האצבעות, שהחליף באר מים חיים בבורות נשברים של צחנה וזוהמה. אני לא עומדת ביגון הזה, מה אוכל לעשות?'

הרב והרבנית האזינו בקשב לדברי האם, לכאב הלב הנורא והמייסר שבצבץ מכל מילה ובקע מכל דמעה. הם ביקשו ממנה לשתות משהו ולהירגע, לשבת בנוחות על הספה ולהשיב את נפשה. רק אחרי כמה דקות, החלה הרבנית בהצעתה המפתיעה:

'כח הרגש שלנו', אמרה בשיקול דעת ומתוך הבנה, 'הוא כח חזק ביותר, שאיננו מודעים לעוצמתו ויכולותיו. כרגע, הרגש כלפי רובי קשה מנשוא, הן הוא הכאיב כל כך, התרחק מהוריו מולידיו, והתחושות כלפיו נעות בין זעם לאכזבה, בין צער לתסכול מתמשך. בואו ננסה לשנות דיסקט...', אמרה הרבנית, ופרשה את ההצעה המהפכנית:

'אני מציעה, שמהיום ואילך, מדי יום ביומו, תנסי למצוא שעת ערב רגועה

ותכתבי לו מכתב מרגש ומחמיא, על הצדדים היפים שבאישיותו. נכון, זה לא קל - הרי דמותו מצטיירת דווקא דרך הצדדים הכאובים והקשים, הרי בבואתו יוצרת תחושה לא נעימה, אך אפשר לנסות להיזכר בחוויות ילדות מעוררות נוסטלגיה, או במידה טובה שטרם חלפה מנפשו...'

האשה הביטה מופתעת, והרבנית המשיכה: 'ואז, פשוט לכתוב לו מכתב. למשל: רובי שלי! אתה נמצא רחוק, אך אני יודעת שבתוכי לבך בוער זיק של געגוע להוריך, לבית בו גדלת. הן היית ילד כה משפחתי, אהוב ואוהב, ואין ספק שזה לא עזב אותך לחלוטין...'

או לדוגמה - רובי היקר שלי! אני יודעת שאתה ילד עקשן, אבל אני זוכרת היטב את כל הפעמים שהעקשנות הזו הובילה אותך להצטיינות ולהישגים מפתיעים. רובי! יש לך כח עקשנות מבורך הטבוע בדמך, ובוודאי כל מה שתצא ותשאף - תצליח להשיג!'

עיניה של האשה היו פעורות בתדהמה, הן כה קשה לה להאמין שתוכל להביע רגשות חיוביים כלפי רובי... אך הרבנית הסבירה, הוסיפה ונתנה דוגמאות למכביר, כיוונה והדגימה כיצד אפשר למצוא גם ברובי נקודות אור, ואותן פשוט להעלות על הכתב. 'תכתבי לו מכתב, כל יום. תחמיאי לו בחום, באהבה, כמעשה אמא לבנה יקירה וגאוותה. את המכתבים הוא כמובן לא יקרא ולא יקבל בכלל, אך את - את זו שתקראי אותם מדי יום ביומו, תקראי שוב ושוב את המכתבים הללו...'

ביום הראשון, נכסס העט עד דק והאם בקושי הצליחה לרשום את שלישיית המילים 'רובי היקר שלי'. רגשותיה הכאובים הציפו אותה, היא התקשתה לכתוב לו, ולא היתה מסוגלת להביע יותר מכך, ולפיכך חזרה וקראה רק את שלוש המילים הללו, פעם אחר פעם, שוב ושוב ושוב ושוב. אחרי כמה ימים כבר הוסיפה מחמאה אמיתית מפרי עטה: 'רובי המתוק

שלי! אני בטוחה שאתה עדיין מחייך לחברים שלך!', חתמה את שמה וקראה את המכתב שוב ושוב...

במעטפה חומה גדולה, נערמו המכתבים זה על גב זה, אוצר שלם של ניירת מסעירת לב ונפש, מלב אמא אוהבת, ומתגעגעת, ומצפה לבנה אהובה הרחוק כל כך. המכתבים הראשונים היו קצרים, אך אחר כך הם הלכו והתארכו, עוד ועוד...

המכתבים הללו לא הקלו על נפשה, ההיפך. הם הגבירו את תחושת הכאב, הגדילו את סאת הצער. אך עם זאת, הם הפכו את האכזבה לגעגוע, את התסכול לרצון, ואת הזעם להשתוקקות לראות אותו שוב...

כך נמשך הדבר כמה חודשים, מאמצע חודש טבת ועד חודש ניסן. גם בהגיע חודש ניסן, בין ההכנות הבערות לחג הפסח, המשיכה האם להקפיד על כתיבת וקריאת מכתב המחמאה היומי לרובי, גם במחיר דקות שיתוק יקרות מההכנות לחג...

היה זה בליל בדיקת חמץ. לאחר הכנות רבות כשהבית נקי ונוצץ, נבדק החמץ והחלו ההכנות לליל הסדר. גם באותו ערב ישבה האם וכתבה את המכתב, בו החמיאה לרובי על חוש הניקיון האסתטי שלו שעמד לה לעזר בעת ההכנות לחג הפסח. באותו ערב, קטע צלצול טלפון את השקט - - -

'אמא? זה רובי. אני יכול לחזור הביתה לקראת פסח? - - -'

כך, בפשטות, בקצרה, בתשע מילים ברורות וחדות...

לקח לה זמן להתאושש מההלם, אפילו את קולו כבר בקושי זיהתה. היא אמרה 'כן, בשמחה', סתמי כזה, כאילו כל רגע היתה מוכנה לשאלה הזאת. רק כששמעה את צליל הניתוק, הבינה שהשיחה הסתיימה, וההלם והתדהמה הפכו לציפיה כוססת ציפורניים...

לאחר ארבעים דקות נשמעו נקישות על הדלת. בחור צעיר עמד שם, לבוש ברישול משהו, על פניו חיוך של מבוכה, ובזויות עיניו דמעות חרטה וגעגוע.

הוא נכנס הביתה, הסיר את התיק מעל כתפו בטבעיות, והודיע: 'אחרי שהייתי בכל העולם, חזרתי למקום הטוב בעולם!'

אמא עמדה בקצה הסלון, מסרבת להאמין למראה עיניה. היא הסמיקה והחזירה חליפות, לבה הלם בפראות. האוירה היתה טעונה קצת, אך כל דקה שחלפה שחררה את הלחץ, הרפתה את המתח, הפכה את המבוכה לגעגוע גדול וצורב בין אמא לבן אהוב, בין בן שהתרחק לאמא מתגעגעת, שרק מחתה דמעות אושר ושמחה, ולא ידעה מה לעשות עם עצמה...

'מה, באמת?' היתה התגובה העניינית והקצרה שהצליחה להפיק מפיה, מסרבת להאמין להתפתחות האחרונה... 'כן, באמת, באמת, באמת!' אמר הנער בדמעות זולגות, שהתמזגו בדמעות אמו...

שעות ארוכות הם ישבו יחדיו על הספה, והוא סיפר, וסיפר, וסיפר... פרק את מה שעבר עליו, סיפר את כל אשר קרה, הודה היכן טעה וביקש סליחה מעומק הלב. לבסוף, חשף את סוד חזרתו הביתה:

'לא יודע למה, אבל בכמה חודשים האחרונים, מאמצע החורף בערך, התחלתי להרגיש שאין בעולם מישהו שאוהב אותי כמו אמא, שאין בעולם מקום שאני אוהב בו כמו הבית שלנו. פתאום התחלתי להתגעגע לאמא שלי, פתאום הרגשתי שאני חייב לחזור לביתה, שאני חייב לשוב אליה... תליתי את זה במשהו זמני וחולף, אך התחושה הזו הלכה והתחזקה עם כל יום שעבר. בשבועות האחרונים הלב שלי כבר מתפוצץ, אני ממש מרגיש שאני לא מסוגל לעמוד בזה... הרגשתי שאף אחד בעולם לא באמת אוהב אותי, שבשום מקום אני לא באמת רצוי, שאף אחד לא באמת רוצה בקרבתני, חוץ מאמא שלי כמובן...'

זה היה לי קשה, כל כך קשה... אמר רובי, וניגב בפעם המי יודע כמה את דמעותיו, 'אבל בסוף מצאתי את האומץ והתעוזה, ופשוט עשיתי את זה. התקשרתי והגעתי, כי אין אף אחד שאוהב אותי בעולם כמו אמא שלי, אני בטוח!'

ליל בדיקת חמץ כבר התפוגג לו לנוכח קרני השמש העולה. רוח של שחר חדש נשבה בעדינות, הניעה בממלכתיות את הוילון הגדול בסלון. ואז, הביאה את אמא את צרור המכתבים שכתבה וגילתה את סוד המגנט...

'בחודשים האחרונים, רובי שלי, החלטתי להתגעגע. שמתי בצד את כל הכאב והאכזבה, והתחלתי לראות בך רק את הטוב, לחשוב עליך רק טוב, להחמיא מכל הלב על כל מה שיכולתי. לא יכולת להיות כאן לשמוע, אבל הנשמה שלך שמעה, הלב שלך הרגיש...'

הכנסת, שהיינו רוצים קשר אתו אבל זה לא הולך, בואו נחשוב איך תפילתו נעימה וקולחת...

והתלמיד שיושב בשולי הכיתה ומפריע פעם אחר פעם, האם לא שמנו לב שויתר לתלמיד אחר על הכדור? אולי כדאי לומר את זה בקול - לעצמנו, אולי כדאי לרשום את זה על פיתקא קטנה ולקרוא לפני השינה? והבת שלאחרונה הידרדרה בלימודים, והבן שמעדיף לשחק במקום להיות בשיעורים - אולי ננסה לחשוב כמה הם חייכניים ומפרגנים, כמה הם טובי עין ולב? והחבר ההוא שבשבועות האחרונים מתנשא עליי - האם זכרתי לחשוב שהוא כשרון גאוני מבריק?

בואו נראה את הטוב, נחשוב טוב, נתמקד בטוב שיש בזולת, ויש בכל זולת כל כך הרבה טוב. הבה נתחבר לטוב הזה! בואו נשכנע את עצמנו כמה הוא טוב, כמה אותו אדם שכרגע רחוק - הוא בעצם מלא בטוב, ייחודי ונדיר בצדדים היפים שבאישיותו, כמה מיוחדת ונפלאה הנשמה שלו!

התוצאה ברורה: ברגע שנשתכנע שאותו פלוני הוא באמת טוב, אישיות חיובית ומאירה, הרי ברור שהשדר הזה יגיע גם אליו, ברור שהלב שלו ירגיש את השינוי הזה כבר באותו רגע, ואת התוצאה המבורכת, אנו נרגיש מיד!

ועכשיו אתה כאן! כי המכתבים הללו עשו את פעילותם, חיברו אותך חזרה הביתה. כי קשר של לבבות חזק יותר מכל קשר פיזי, מכל תקשורת אחרת. כשהתחלתי לחשוב כמה אתה טוב וכמה אתה מיוחד - התחלת גם אתה לחשוב את אותו הדבר, וזה מה שהביא אותך חזרה הביתה'...

כמה כאב אינסופי, אוקיינוס של צער וים של אכזבות ותסכולים, מתלווים לקשרים שנפרמים בין הורים לילדים, בין מלמדים לתלמידים, בין שותפים בעסקים ובין חברים משותפים. כמה מבועי צער ונהרות של דמעות, שוטפים לא פעם את היחסים הבינאישיים בתוככי משפחות, בין אחים ואחיות, בין דודים ואחיינים, ובין שכנים קרובים...

הלב זועק, בוכה, מבקש לקרוא ולצעוק. היחסים מתערערים, הקשר נעלם ואיננו, הסכסוך הולך ונוצר, ואיננו מצליחים להשית עצות בנפשנו. מה עושים? איך עוצרים את ההידרדרות, איך משנים את המצב?

יש לנו יכולת לשנות, זה תלוי רק בנו. בואו נהפוך את הראש, נשנה את החשיבה. הבה נראה את הטוב, נתמקד בו, נישיר אליו, ורק אליו, את המבט. כן, גם השכן שמרגיז לפעמים, בואו נראה כמה הוא מתאמץ בכבוד הורים ומארח את הוריו הקשישים מדי שבת. גם זה שיושב בסוף השולחן בבית

שתולים בבית ה'

טיפים בנושאי חינוך והתמודדות **פרקים מ'תורת ההתחזקות' הר"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א**

כי העיקרון הזה נכון לא רק לגבי תורה, אלא גם לגבי מצוות.

כפי שכתב השבט מוסר במקום אחר:

דע שכל מצוה מכל המצוות אשר תתאוה נפשך לשקוע בה יותר מאחרות, תדע באמת שבה פגמת תחילה ושלחך השם עוד בעולם הזה להשלימה, לכן אל תרף ממנה ועשה אותה בשלמותה בכלליה ופרטיה ובכל גדריה וסייגיה,

ואל תסיר אותה מנגד עיניך תמיד, ודע שיזדמנו עליך הרבה מונעים בה, והם שלוחי ס"מ הרשע למנוע לך שלא תשלימנה (שבט מוסר פרק כג).

האברך שנשבר כתוצאה מהסיפורים על הגרי"ש אלישיב זצ"ל

ויש מקרים, בהם חלישות הדעת מגיעה - לכאורה - ממקור טהור לחלוטין. יש כאלו השומעים סיפורים על אנשים גדולים, והדבר מפיל את רוחם, ומשכיח מהם את המיוחדות שלהם עצמם.

מעשה באברך בן עליה יקר, שהגיע אל ראש ישיבת 'קול יעקב', הגאון רבי יהודה עדס שליט"א, והתאונן שלפתע פתאום אבד לו החשק ללמוד ולהתקדם. אין לו מוטיבציה. מה קרה? התברר שתמיד הוא הרגיש שהוא

עושה חיל, והסיפוק מהתקדמותו נתן לו כח וחשק. עד שנפטר מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, והסיפורים הנוראים אודות שקידתו ועמלו החלו להתגלות. לפתע הוא החל לחוש כגוי גמור. האם התמדתו האישית זוהי התמדה? האם ידיעותיו בש"ס נחשבות ליותר מגרגיר אבק? בעקבות כך אבדה לו כל המוטיבציה להתקדם.

"אמרתי לאותו אברך" - סיפר ראש הישיבה - "שהסיבה שהרב אלישיב צמח להיות הרב אלישיב, היא - שהוא לא שמע סיפורים על הרב אלישיב"... (עפ"י בעצתך תנחני ח"ב פרק ח').

ובכן, מי שמרגיש שדברי מוסר או סיפורי צדיקים מסוימים גורמים לו חלישות הדעת, סימן שהם לא בשבילו!

להצטרפות לרשימת התפוצה של הגרי"ש פליסקין, ניתן לפנות לכתובת ymp803@gmail.com עם המילה 'הצטרפות'.

מהו תפקידי בעולם?

השטן מתלבש באלו האנשים להכאיב נפש

הלומד

דברים נמרצים בענין, מצאנו בספר 'שבט מוסר', לרבי אליהו הכהן מאיזמיר: והנני מוסר לך דבר אשר תרדוף אחריו ויהיה חיים לנפשך וענקים לגרורותך.

לעולם יהיה עיקר לימודך בדבר של תורה שליבך חפץ יותר, אם בגמרא - גמרא, ואם בדרוש - דרוש, ואם ברמז - רמז, ואם בקבלה - קבלה.

ורמז לדבר: 'פי אם בתורת ה' חפצו', כלומר תורת ה' תלוי בדבר שלבו חפץ לעסוק, וכמו שכתב האר"י זלה"ה, וז"ל: יש בני אדם שכל חפצם ועסקם בפשטי התורה, ויש שעסקם בדרוש ויש ברמז, ויש גם כן בגימטריאות, ויש בדרך האמת, הכל כפי מה שעליו נתגלגל בפעם ההוא, כיון שהשלים פעם אחרת בשאר הענינים, אין צורך לו שבכל גלגול יעסוק בכלם, (עד כאן דברי האר"י).

ואל תבט ותשגיח לדברי המנגדים על מה שחשקת לעסוק בתורה בגמרא או בפשט או בדרוש וכו' באומרם לך למה אתה

מוציא כל ימך בפרט זה של תורה ולא בפרט זה משום שעל מה שחשקת ללמוד על דבר זה באת לעולם... כי דע שהשטן מתלבש באלו האנשים לדאוג ולהצטער ולהכאיב נפש הלומד ועוסק בתורה בחלק שאינה נפשו לעסוק, כדי להבדילו משם, שלא ישלים נפשו על מה שבא להשלימה, ולהצריכו לגלגלים אחרים (שבט מוסר פרק א).

בודאי שבחור ישיבה צריך לשמוע לדעת

רבותיו בישיבה

האם עיקרון זה - של הטעם האישי בתורה - סותר למסגרת הישיבות? לא בהכרח.

כמובן שכל בחור ישיבה צריך לשמוע לדעת רבותיו בישיבה, שהם מופקדים על חינוכו ויודעים מה טוב עבורו, אולם מעבר לכך - יש עוד כר נרחב לטעם האישי: אם זה בסגנון הלימוד בתוך סוגיות הישיבה, אם זה בשבת או בבין הזמנים שאין מסגרת לימודים, ואם זה במגוון חלקי עבודת ה' שאינם סותרים לסדרי הישיבה, ועוד ועוד...

ליקוטים וסיפורים נפלאים

על פרשת השבוע ועניני דיומא ☑ הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א

כעבור פרק זמן כלשהו שב הסוחר למקום המטמון, והנה שוד ושבר, הכסף איננו! הוא הביט כה וכה, והנה הבחין כי בקיר הסמוך קיים חור אשר בעדו ניתן לצפות על האזור כולו, כולל שטח

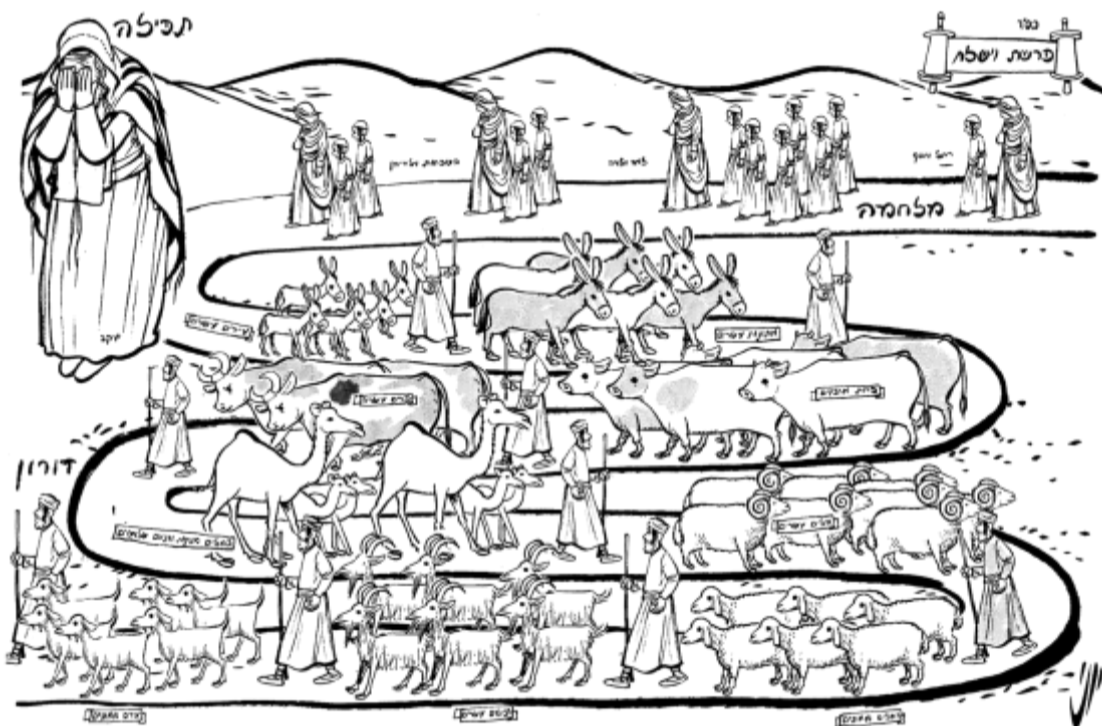
הקרקע בה הוטמן הכסף... מה עשה הסוחר? ☑ כיצד נמלט הרב מפוניבז' משודדים?

רמאי הוא, והוא יושב אהלים (בבית המדרש) רק מחמת עצלותו, וחושב תמיד איך לרמות אחרים, כך גם טען עשו, אני כשור לעול, ומלאכתי לצוד ציד ותמיד אני עייף ויגע, ויעקב יושב אהלים רק משום עצלותו, וחושב תמיד איך לרמות אותי. לכן שלח לו יעקב לעשו שידע כי עזב דרכו ואינו יושב אוהל ואינו מתעצל, "עם לבן גרתי ויהי לי שור וחמור" עשיתי אני לביתי בפועל ידי ובזיעת אפי, "ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך", שלא כדרכי הקודם דרכי עתה, אלא כמוך כמוני, ואין כבר סיבה לשנוא אותי. (כתב סופר)

"יוחץ את העם אשר אתו ואת היצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות" (לב, ח)

יעקב אבינו מתכוון לפגישה עם עשו בדורון, בתפילה ובמלחמה. לקראת המלחמה הצפויה לו הוא מחלק את ילדיו ואת נשיו, ואף את צאנו ורכושו לשני מחנות. מתוך כוונה שאם יבוא עשו על המחנה האחד ויכה בו יהיה המחנה השני לפליטה.

ביאר על כך "עבד המלך": לימדה תורה דרך ארץ שלא יהיה אדם נותן את כל ממונו בזוית אחת. ממי אתה לומד זאת? מיעקב אבינו שנאמר: "יוחץ את העם אשר איתו". הדרכה מעין זו לשמירת הרכוש מופיעה גם בדברי חז"ל (בבא מציעא מב.): "לעולם ישליש אדם מעותיו, שליש בקרקע שליש בפרקמטיא ושליש תחת ידו". יעקב אבינו העניק במעשיו עצה טובה להגנת הרכוש על ידי חלוקתו לשניים, ושמירת כל אחד מן החלקים באופן אחר ובמקום שונה, כך

שם יאבד חלק אחד, ייעלם או ייגנב ויותר החלק הנוסף. בהקשר לכך מספר הרב מונק שליט"א בספרו "דרכי נועם" את המעשה הבא, המובא בחז"ל:

סוחר אחד נסע למקום רחוק עם סכום הגון באמתחתו, ולא ידע מה יעשה בו. מחד גיסא, חשש לשאת בחיקו סכום גבוה, ומאידך גיסא חשש להפקידו בידי אדם שאינו מכירו. לבסוף חפר גומה בקרקע והטמין בה את הממון, אולם תוך כדי עבודתו לא הבחין בזוג עיניים חמדניות שעקבו אחריו מהבית הסמוך... מיד עם לכתו הגיע השכן ושלח ידו ברכוש. כעבור פרק זמן כלשהו שב הסוחר למקום המטמון, והנה שוד ושבר, הכסף איננו! הוא הביט כה וכה, והנה הבחין כי בקיר הסמוך קיים חור אשר בעדו ניתן לצפות על האזור כולו, כולל שטח הקרקע בה הוטמן הכסף...

מיהר היהודי אל בעל הבית שגר בסמוך ואמר לו: "ראה אדוני, זה מקרוב באתי להתגורר כאן, ואיני מכיר איש עדיין. ברשותי שני ארנקים, האחד של חמש מאות זהובים, והשני של אלף זהובים. את הארנק של חמש מאות הזהובים טמנתי זה מכבר במקום מסתור, ועתה אני מסתפק מה לעשות בארנק השני, האם כדאי להטמינו אצל הארנק הראשון, או שמא עדיף להפקידו בידי אחד מתושבי המקום?"

"הטוב ביותר", יעץ בעל הבית, שכבר ראה בעיני רוחו את אלף הזהובים נופלים לידי, "להטמין את הארנק במקום בו הטמנת את הארנק הראשון".

מיד כאשר יצא הסוחר מביתו, התחלחל השכן. הלא בעוד רגע קט יחפור הסוחר במטמון, ויגלה כי רכושו נעלם לו, וודאי לא יטמין את הארנק השני באותו מקום. רעיון מבריק עלה במוחו... הוא ניגש והוציא את הארנק המלא עדיין, מיהר לעבר השדה והחזירו אל מקום הטמנתו. הסוחר אשר

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שער שדה אדום" (לב, ד)

"מלאכים ממש" (רש"י)

המשנה אומרת: 'הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע' (אבות א ז). כי אפילו האדם המושלם ביותר, בהיותו שרוי במחיצתו - של רשע, סופו ללמוד מדרכיו הרעים. לפיכך, חושש היה יעקב לשלוח בני אדם אל עשו, פן יושפעו ממנו לרעה. ולכן שלח מלאכים. וזהו שאמר הכתוב: "וישלח יעקב מלאכים". ולא בני אדם משום "אל עשו אחיו", שהוא אדם רשע. ו"ארצה שער שדה אדום", גם המקום הוא מושחת. בשליחות כזו, אין לסמוך אלא על מלאכים בלבד.

(חומת אש)

"וישלח יעקב מלאכים לפניו" (לב, ד)

"מלאכים ממש" (רש"י).

בשעה שהיהודי נרדף ע"י עשו וצריך עזרה, הוא רשאי אפילו להטריח מלאכי מרום.

(ר' בונם מפשיסחא)

בדרך צחות: יעקב הבין, שאם ישלח את הדורון והמתנה ע"י שליחים רגילים, ע"י בני אדם, רק חלק קטן יגיע לידי עשו. שלחם מלפניו, שילכו ממנו, כי אין לו צורך בעזרתם. הקב"ה יעזור לו עם מלאכים.

(ר' מ"ח מקוצק)

"וישלח יעקב מלאכים" (לב, ד)

פירש"י "מלאכים ממש". וצריך להבין איך יכול היה יעקב אבינו

ע"ה לשלוח מלאכים והרי אמרו חז"ל "אין משתמשים בשרביטו של מלך", וכן איתא במס' אבות "ודאשתמש בתגא חליף".

אלא התירוץ הוא, דידוע שמכל מצוה ומצוה שאדם עושה נברא מלאך אחד, כמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ד י"א) "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד", אלא שממצוה הנעשית בלא כוונה וכדומה נברא מלאך בעל מום ח"ו, ומלאך כזה אינו אוהב את עושהו, לפי שיש לו בושה תמידית על ידו שעשהו בעל מום, אך העושה מצוה בשלמות, נברא גם המלאך בשלמות, ומלאך כזה אוהב מאוד את מי שבראו ומוכן לשרתו בכל עת, והנה מי לנו גדול מיעקב אבינו ע"ה אשר בוודאי כל המלאכים שנבראו ממעשיו היו מלאכים תמימים ושלמים, וכשראו מלאכי יעקב שעשו הולך לקראתו עם השר המלאך שלו, באו הם מעצמם אל יעקב ללוותו ולשמרו, והרי ברשותו האפשרות לשלוח את המלאכים הללו ולצוות עליהם שיעשו רצונו, כי הם כמו בניו. (הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן ז"ע)

"וישלח יעקב" (לב, ד)

וישלח וי שלח, כלומר יעקב שלח ממנו את ה"וי", גירש ממנו את העצבות. (האדמו"ר ר' נפתלי מרופשיץ)

"עם לבן גרתי ואחר עד עתה ויהי לי שור וחמור... ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך" (לב, ה ו)

ויש לפרש, דרך עמי הארץ שאומרים על התלמיד חכם שהוא עצל מלעסוק במשא ומתן, יושב בביתו ואין תוכו כבדו, מתחפש במעטה היראה ובאמת

המתין לכך, ניגש למקום הסתר, נטל את הארנק הראשון שהושב למקומו, ומיהר חזרה לביתו...

(ומתוק האור)

"ויירא יעקב מאוד וייצר לו" (לב, ח)

וירא שמא יהרוג. ויצר לו שמא יהרוג הוא את אחרים (רש"י).

מפני מה חשש יעקב אם יהרוג הוא את עשו המתנכל לו והלא אף אם יהרוג אותו, עשה כדת וכדין, שהרי הלכה היא הבא להורגך השכם להורגו. ואפשר להסביר שהרי כל הסיבה שיעקב קנה את הבכורה מעשו היא בשביל עבודת בית המקדש שיוכל לעבוד שם מדין בכור. והרי יש הלכה שכהן שהרג את הנפש אפילו בשגגה לא יישא את כפיו שכן עליו נאמר ידכם דמים מלאו, ואם בנשיאות כפיים כך על אחת כמה וכמה בעבודת מזבח שהיא יותר חמורה. והרי כל שנאתו של עשו ליעקב זה על לקיחת הבכורה והברכות ואם יהרוג אותו עכשיו לא היה שווה כל הקנייה של הבכורה כי בסוף הוא יהיה פסול לכהונה מסיבה שהידיו מגואלות בדמו של עשו. ולכן ויצר לו שמא יהרוג הוא את אחרים.

"ויירא יעקב מאוד..." (לב, ח)

חכמינו מספרים (ברכות ס) מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך, ושמע קול צווחה בעיר, אמר: מובטח אני שאין זה בתוך ביתי. ותמוה, הלל הזקן, שהיה מופת במידת ענוותנותו עד שאמרו (שבת ל): לעולם יהא אדם ענוותן כהלל כיצד היה בטוח כל כך בזכות עצמו? והלא גם יעקב נאמר בו שהיה לבו נוקפו, "שמא יגרום החטא", מניין באה לו להלל הענו ודאות זו לומר מובטח אני שאין זה בתוך ביתי?

אלא ההסבר הוא, כי הלל השפיע על אנשי ביתו באמונתו החזקה והרגילם שלא להתאונן ולא לצעוק על כל צרה שלא תבוא, כי אם לקבל הכל באהבה. ועכשיו כשמע קול צווחה בעיר, אמר: מובטח אני כי אין זה בתוך ביתי, בני ביתי לא יצעקו, אלא יקבלו את יסוריהם באהבה בלי קורטוב של קובלנה.

(ר' צבי הירש חריף, רב בהאלברשטט)

"קטונתי" (לב, יא)

ר' יוסף מדלאטיטש קרא בסדר "התרת נדרים" בערב ראש השנה "ואין אני תוהה חס ושלוש על קיום המעשים הטובים שעשיתי". הפסיק לרגע, ואמר: בטח "טעות דפוס" נשתרבה לכאן, כי מה מעשים טובים עשיתי? הסתכל ועיין בסידור נוסף ושוב אותו הנוסח. מיד געה בבכי מר ואמר וכי אילו מעשים טובים עשיתי??

"כי ירא אנכי אותו" (לב, יב)

מתיירא אני אמר יעקב על שום "אנכי אותו", ששמתי את עצמי "אותו" ואמרתי לאבי "אנכי עשו בכורך" וחוששני שמא ייחשב לי הדבר לחטא.

(בוצינא דנהורא)

"הצילני נא... מיד עשו" (לב, יב)

יהודים רבים התגוררו בקיסרין (קיסריה), העיר שעל שפת הים התיכון, גדול היה סבלם של יהודי קיסרין, שכן שכניהם הגויים היו מעלילים עליהם עלילות שווא באזני המושלים הרומאים. באחד הימים טייל רבי יצחק בן אלעזר, מחכמיה הגדולים של קיסרין על שפת הים ונתקל בשוניות (סלעים חדים ומשווננים) המזדקרות מתוך המים. החל פוסע בשביל התלול והנה שמע רשרוש קל, עיניו ראו כי דבר מה מתגלגל לעברו בשביל. כשקרב אותו דבר מה הבחין רבי יצחק כי זוהי קולה של עצם עגלגלה שהתגלגלה ככדור במורד השביל. "מוטב אטמין אותה", חשב רבי יצחק, "שאם לא כן, עלול מישהו הפוסע בשביל הצר הזה להיתקל בה וליפול". התכופף אפוא וטמן את העצם בנדיק שבין הסלעים.

לא הספיק רבי יצחק לפסוע כמה פסיעות, והנה ניתקה הקולית ממקומה והמשיכה להתגלגל בשביל, הבין רבי יצחק כי לא טמנה במקום עמוק למדי ועל כן העיפה אותה הרוח ממקומה. חיפש סדק עמוק יותר, דחף לתוכו את העצם ומיד מיהר לדרכו והנה, מה רואות עיניו? בשביל שלפניו שוב מתגלגלת לה אותה עצם קולית שרק לפני רגע קט טמן אותה! אמר

רבי יצחק כי לעצם זו שלפניו מזומנת שליחות כלשהי, ושוב לא ניסה להחביאה.

תוך כדי כך הגיע שליח מרומא ובידו אגרות מאת המלך מיועדות למושל העיר קיסרין. אצה לו הדרך לשליח, הוא ביקש להגיע במהירות אל העיר והנה נתקל במשהו, מעד השליח וכהרף עין צנח מעל השוניות והצוקים החדים אל קרקעית הים ונהרג. הלא ניחשתם במה נתקל השליח? הייתה זו אותה עצם מתגלגלת!

יהודים שעברו בקרבת מקום והבחינו בנופל פשפשו בבגדיו, שמא ייצאו עליו מסמך כלשהו שיבהיר להם מי הוא. לא רק מסמך אחד מצאו המחפשים תיק מלא אגרות ומסמכים נשא האיש על גופו. קראו בהם היהודים, והסתבר כי אלו גזירות רעות חדשות שגזר מלך רומא על יהודי קיסרין. אותן גזירות לא הגיעו לידי של מושל קיסרין. הרומאים סברו כי התיק ובו האגרות נפל הימה ועד אשר התפנה מלך רומא לכתוב מחדש את אגרות גזירותיו הצליחו היהודי לפייסו במתנות והגזירות בטלו.

(מעשיהם של צדיקים)

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (לב, יג)

אדם המרגיל על לשונו לומר תמיד 'כל מה דעביד רחמנא לטב עביד' כדאיתא (בברכות ס:), אזי במדה זו מודדים ומטיבים לו מן השמים. וזו הכוונה "ואתה אמרת היטב" הכל לטובה, אזי מבטיחו ד' "איטיב עמך".

(הגאון מטשעבין, ממעינות הנצח)

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (לב, יג)

הרבי ר' משה ליב מסאסוב ז"ע היה אומר, רבונו של עולם, כל מה שאתה עושה, בודאי לטובה אתה עושה, ברם יש טובה מתוך טובה ויש טובה מתוך רעה, לפיכך הנני מבקש ממך, כי תתן לנו טובה כזו שהיא טובה ממש, כפי שאמר יעקב אבינו, 'ואתה אמרת היטב איטיב' טובה של טובה. כיוצא בזה מתפרשים גם הפסוקים, 'הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו', כלומר צריך אדם תמיד לברך להשם יתברך, אפילו על הרעה, שכן גם הרעה אינה אלא חסד, אולם מבקשים אנו ממך, 'אמר נא ישראל כי לעולם חסדו' עשה עמנו חסד כזה, שגם ישראל יאמרו שהוא חסד, חסד של ממש שהכל רואים ומשיגים אותו.

רעה, לפיכך הנני מבקש ממך, כי תתן לנו טובה כזו שהיא טובה ממש, כפי שאמר יעקב אבינו, 'ואתה אמרת היטב איטיב' טובה של טובה. כיוצא בזה מתפרשים גם הפסוקים, 'הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו', כלומר צריך אדם תמיד לברך להשם יתברך, אפילו על הרעה, שכן גם הרעה אינה אלא חסד, אולם מבקשים אנו ממך, 'אמר נא ישראל כי לעולם חסדו' עשה עמנו חסד כזה, שגם ישראל יאמרו שהוא חסד, חסד של ממש שהכל רואים ומשיגים אותו.

(אמרי שפר)

"ויקח מן הבא בידו" (לב, יד)

מצינו אצל אליהו עם נביאי הבעל שהפר של הבעל לא רצה ללכת, וזו הכוונה "ויקח מן הבא בידו" היות שאף בהמה לא רצתה ללכת וליפול בחלקו של עשו, היה צריך לקחתן בכח ובעל כרחן.

(מובא באלשיך ובבאר מים חיים)

"מן הבא בידו מנחה לעשו" (לב, יד)

אמר השרף הקדוש ר' מנדל מקוצק: אדם שעושה מצוה כפי שמזדמן לידו, בלי ישוב הדעת ובלא כוונה, בחפזון ובפזיזות הרי זו "מנחה לעשו" חיזוק לסטרא אחרא.

"מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו" (לב, יט)

פעם שלח הגה"צ רבי משה מידנר זצ"ל את אחד ממקורביו הגדולים ביותר שיסע נסיעה למרן אדמו"ר בעל "בית אברהם" ז"ע, ונתן לו כסף להוצאות הדרך, וכשחזר אמר לו שיחזור לפניו איזה מאמר, ואמר לו את המאמר: "מנחה היא שלוחה לאדוני לעשו", כל מה שיהודי עושה הוא מנחה שלוחה - או לאדוני או לעשו. אם עושה זאת כראוי הרי זה מנחה לאדוני, ואם אינו עושה זאת כראוי הרי זה חס וחלילה לעשו. ואמר הרמ"מ, מאמר זה נשלח עבורי, וסימן לכך שהר"ת של מ'נחה ה'יא ש'לוחה הם מש"ה.

(נתיבות שלום)

"ויוותר יעקב לבדו" (לב, כה)

"שכח פכים קטנים וחזר עליהם" (רש"י).

חזר יעקב על הפכים הקטנים, מפני שכל דבר שנתנו לאדם מן השמים יש בו בחביון נפשו איזו שייכות אליו, ולכן יש להיזהר לא לקלקל ולא לאבד

את הדבר. ומכאן מוסיף הר"מ, מקל וחומר, למעלות ותכונות טובות שאדם מחונן בהם מן השמים, שיהא זהיר לא לקלקל ולא לאבד מהן...

(החידושי הר"ם בשם האר"י זצ"ל)

"ויותר יעקב לבדו" (לב, כה)

יעקב הותיר לבניו את התקווה והחזון של "לבדו". שבכל צרות הגלות, במאבק עם עשו, ישאפו לחזון אחרית הימים שאז יהיה ה' נשגב לבדו.

(ר' ברוך ממז'יבוז')

"ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו" (לב, כה)

רבינו יצחק עראמה זצ"ל פירש בספרו "עקידת יצחק" את המאורע, כמעשה אבות סימן לבנים: כל זמן שהעביר יעקב אבינו את כל אשר לו, שקד בהעברת בני משפחתו את הנחל והבאתם למקום מבטחים, לא הייתה עליו תביעה. אבל כשהכל בא על מכוננו ופנה לעסוק בפכים קטנים, בזוטות, או אז התגרה בו שרו של עשו.

ומכאן, אלינו. כל עוד עוסק האדם בפרנסתו ובצרכי ביתו, אין עליו תביעה. להיפך, גם זה בכלל "עוסק במצוה". אבל בתום יום העבודה, אל לו לעסוק בפכים קטנים. יעלה לבית המדרש, לשיעור תורה. יתחבר למידתו של יעקב אבינו יושב אוהלים ולא לשרו של עשו, "איש שדה", אדם בטל! שאז, חלילה, "תקע כף ירכו", הרומזת לצאצאיו, כפירוש הרמב"ן. אשרי הבנים הרואים את אביהם הולך לשיעור תורה בערבו של יום!

(מעין השבוע)

"וישקהו" (לג, ד)

"אמר רשב"י הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב" (רש"י).

יש לפרש דבהלכה מובא: שנים שמכירים זה את זה אסורים לאכול על שולחן אחד, זה בשר וזה גבינה שמא יאכלו יחד. וכתוב בשם ר' יהונתן אייבשיץ בספרו כרתי ופלתי (י"ד סי' פח) שלישראל ועכו"ם מותר לאכול ביחד כי כרגיל אין ישראל ועכו"ם אוהבים זה את זה, ומדויק בזה לשון "הלכה", כי מזה יוצאת לנו הלכה לענין בשר וחלב.

מעשה ברבי מרדכי בעל "מר דרור", מרבני הונגריה, שהלך עם רבי שמואל מקמאד ברחובה של אמסטרדם. קמו עליהם ערלים מתושבי המקום וזרקו אבנים לעברו של רבי מרדכי, בעוד שאת רבי שמואל הניחו לנפשו. כשעברו כבדת דרך הבחין רבי מרדכי ברבי שמואל שהוא בוכה תמרורים. שאלו על כך. ענה רבי שמואל הלכה היא בידוע שעשו שונא ליעקב, ואם הערלים בחרו בך ולא בי, הרי זה סימן כי שם ישראל חקוק על פניך ולא על פני, זה משום שחטאתי.

(דברי אברהם)

"ויפול על צוואריו וישקהו ויבכו" (לג, ד)

ביקש עשו לנשכו (=לנשוך את יעקב), ונעשה צווארו (=צוואר יעקב) של שיש. לכך נקוד "וישקהו", שלא הייתה נשיקה של אמת. "ויבכו" - למה בכו? משל למה הדבר דומה? לזאב שבא לחטוף את האיל. התחיל האיל לנגחו, נכנסו שיני הזאב בקרני האיל. זה בוכה, וזה בוכה: הזאב בוכה, שלא יכול לעשות לו כלום (בפעם הזאת); והאיל בוכה, שלא יחזור ויהרגנו (בעתיד). אף כך עשו ויעקב: עשו בוכה, על שנעשה צוואר יעקב כשיש; ויעקב בוכה, שמא יחזור עשו וישכנו. על יעקב הכתוב אומר: "צווארך כמגדל השן" (שיר השירים ז', ה'); ועל עשו נאמר: "שיני רשעים שיברת" (תהילים ג', ח').

"ויפול על צוואריו וישקהו" (לג, ד)

במדרש מסופר כי עשו ביקש לנשכו ונעשה צווארו של יעקב קשה כאבן שיש. ויש להבין, היכן מרומז דבר זה בפסוק, אדרבה, הלא נאמר מפורש כי נשק אותו. אלא כי כאשר עשו מנשק ליעקב, הרי לגבי יעקב זוהי הנשיכה המכאיבה ביותר, ונערת נשיקות שונא'.

(חידושי הר"ם)

"ויאמר מי לך כל המחנה הזה... ויאמר למצוא חן בעיני אדני" (לג, ח)

(ח)

עשו מתפלא הכיצד ליעקב יש מחנה ובו מכל טוב והלא זה 'עולם הזה', וכבר במעי אמם חילקו עשו ויעקב את העולם הזה והעולם הבא ביניהם. ענה לו יעקב, באמת אני לא צריך 'עולם הזה', אלא שלפעמים הגויים מציקים לנו ואנו חייבים לשחד אותם, לכן אנו חייבים להחזיק רכוש כדי 'למצוא חן בעיני אדני'.

(לאור הנר)

"ויאמר עשו יש לי רב" (לג, ט)

ואילו יעקב אמר "יש לי כל". הרשעים לעולם חסרים, כיון שמי שיש לו מנה רוצה מאתיים וכו'. משום כך יש להם רב, אך לא הכל. אך הצדיקים אינם חסרים דבר, שתמיד יש להם "הכל". על כן יהודי כל בוקר מברך "שעשה לי כל צרכי".

"ראיתי פניך כראות פני אלוקים" (לג, י)

יהודי שפל שהמיר דתו הגיע להגמון גוי וקובלנה בפיו: "היהודים אינם מסתכלים בפניהם של אנשים נוצרים בגלל טענה גזענית" אסור להסתכל בפניו של אדם רשע". לדידו של המומר, זו אפליה שחייבים לתקן ויפה שעה אחת קודם". ההגמון רצה הוכחות, לא ייתכן שכל אדם יעליל כרצונו על אוכלוסייה שלמה וכולם יסבלו סתם כך. המומר הגיע מוכן: "בוא עימי אל רבי יונתן אייבשיץ, שם אוכיח לך זאת בצורה פשוטה ביותר".

הגיעו שניהם אל רבי יונתן והחלו לשוחח עימו. אבל בעוד בפניו של הגוי הביט רבי יונתן, בפניו של המומר לא אבה להסתכל. המומר דחק בהגמון: "הנה, הוא אינו מסתכל בפני. במה שונה הוא מסבו יעקב שהביט בפני עשו אחיו שנאמר "כי על כן ראיתי פניך?"

שמע רבי יונתן את דברי המומר וענה בחריפות: הפסוק שציטטת אינו שלם. בהמשכו אומרת התורה "ראיתי פניך כראות פני אלוקים" - כפי שאי אפשר להסתכל בפני האלוקים ולהיות בחיים, כך אמר יעקב לעשו ראיית פניך נחשבת עבורי למיתה...

"ויאמר נסעה ונלכה ואלכה לנגדך... יעבר נא אדוני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי... עד אשר אבוא אל אדוני שעירה" (לג, יב-יד)

רבי שלמה יוסף כהנמן, הרב מפוניבז' סיפר מחוויותיו בארצות הברית, בנסיעתו הראשונה למען הישיבה: "נסעתי ברכבת התחתית בניו יורק, לפתע הוקפתי בחבורת פרחים שהבעת פניהם העידה בבירור שלא יירתעו מלשדוד יהודי בודד... טבעת הצעירים התהדקה סביבי ועיניהם ננעצו בי. לא היה לי כל מקור לעזרה. לפתח צץ במוחי רעיון: הוצאתי מכיסי פיסת נייר ועליה כתובת קרובה, ושאלתי אותם אם הם יודעים היכן עלי לרדת. "כמובן", צהלו הפרחים, "עליך לרדת כאן, איתנו". הרבה יותר בטוח לשדוד עובר אורח ברחוב החשוך מאשר ברכבת הציבורית... הרכבת עצרה, וכולנו קמנו ממקומותינו. נתתי להם את הכבוד לרדת לפני, התמהמהתי רגע ואז נסגרו הדלתות האוטומטיות ואני נשארתי בפנים - פטור מעונשם של אלו'...

"הרי זה רעון גאוני", הפטירו השומעים. "אין זו המצאה שלי, למדתי אותה מיעקב אבינו. כשעשו הציע לו "נסעה ונלכה" השיבו יעקב יעבר נא אדוני לפני עבדו, ואני אתנהלה לאטי... לדלות את הרעיון מן הפסוק ברגע המצוקה הרי זו גאונות גדולה עוד יותר... (מורשת אבות)

"והחריש יעקב עד בואם" (לד, ה)

יש ללמוד מכאן, כי ראוי לאדם להתאזר בסבלנות ולא ימהר לכעוס על מה שיעשו נגדו, אלא ימתין ביישוב הדעת, כמו שמצינו אצל יעקב, במעשה שכם בן חמור שפגע בדינה, שהחריש עד בואם של בניו מן השדה, כדי שיתיעצו יחדיו מה לעשות.

(רלב"ג)

נפלאים מעשיך

סיפורים נפלאים ודברי חיזוק הרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א

הרב שך פעם בחן בתלמוד תורה של אחד המקורבים אליו, ולפתע הוא לב שהמנהל מגלה את התשובות לתלמידים תוך כדי המבחן. במשך שלושים שנה לאחר מכן הוא לא הסכים לדבר עם אותו מנהל...

עם אותו מנהל...

מעונש שנותן על דברים אחרים. והרגיל בסקרים ה"ה בזוי ומבוזה ואין מאמינים לו לשום דבר שאומר. ואשרי מי שזוכה לנהל את חייו ע"פ דרך האבות הקדושים.

רבי שרגא פיבל פרנק, היה חותנם של רבי איסר זלמן מלצר ורבי מ"מ אפשטיין, מסחרו היה בעורות. פעם בא אליו אדם לקנות כמות גדולה של סחורה ולאחר הצעת מחיר הוא ביקש הנחה, רבי ש"פ אמר שאינו מוריד. הקונה הלך לעשות סיבוב אצל שאר החנויות בעיר, ולבסוף חזר שוב לרבי ש"פ באומרו שאינו מוצא מישהו יותר זול, רבי ש"פ אמר אני יעשה לך יותר זול, וכשנשאל למה? הרי הקונה מסכים לקנות במחיר היקר, ענה רבי ש"פ תבין כשיצא חשבתי בגלל הכמות אני יכול לעשות לך יותר יותר זול כעת אני לא חוזר בי, דובר אמת בלבבו, לא פלא שהוא זכה לכאלו חתנים.

עוד סיפור מסופר על רבי ברוך דב ליבוביץ שהיה דבוק מאוד במידת האמת. בסיום מלחמת העולם הראשונה, כאשר הצליח לאחר מאמצים וסכנות להגיע מרוסיה לגבול פולין, בדרכו לשוב לביתו אשר מעבר לגבול הוא נשאל ע"י אנשי הרשות אם הוא אזרח פולני? בתשובתו לחיוב או לשלילה היו תלויים חייו, בכל זאת לא רצה רב"ב לשנות מהאמת והוא ענה אינני אזרח פולני, אך יש לי תלמידים בפולין. הרוסים התרשמו ממידת האמת שלו ונתנו לו לעבור.

עוד מסופר בקב הישר סיפור על האר"י הקדוש ששלח פעם את תלמידו רבי חיים ויטל להוציא גלגול מאישה, וכשבירר רבי חיים למה הגלגול ירד ענה הגלגול שזה בגלל שהיה שקרן ורמאי, וזאת גם הסיבה שנכנס לגופה של אותה אישה משום שהיא לא שמרה כראוי על פיה.

הארות שראיתי מגדולי ישראל על כמה ענינים

שאלה: איך אפשר להתיעץ עם גדולי ישראל בעניני העולם הזה שהם לא מבינים בזה כלל?

תשובה: איתא במשלי: לי עצה ותושיה אני בינה. ובמסכת כלה רבתי פרק ח מביא על הפסוק הזה הכי קאמר שר התורה לי עצה ותושיה. וביאר הגר"ח קניבסקי בביאורו על מסכת כלה וז"ל: אם באת להתיעץ עצה בעניני העוה"ז יש לך לבוא ללומד תורה, דאע"ג שאינו בקי בטיב העניין לו העצה, משום דעצתו משמיא והסכימו עמו משמיא, ובמדרש תהילים אמרו עליו רבי אלעזר בן ערך שהיה יועץ עצות ומתקימות, א"ל וכי נביא אתה, א"ל לא נביא אני ולא בן נביא, אלא כל עצה שהיא לש"ש סופה להתקיים. וידועים דברי הגאון במשלי על הפסוק קסם על שפתי מלך לא ימהל פיו, אומר הגאון מוילנא כשגדולי תורה מכריעים באיזה עניין אע"פ שרימו אותם אינם טועים, ומה שיקרה ה' בפייהם משפטם אמת, ולא תצא תקלה מתח"י.

שאלה: יש לי בדיקה גורלית השבוע, עניין שמאוד מלחיץ אותי, וכן מבחנים גדולים שכל עתיד הצלחת הקריירה שלי מותנית בזה, מה לעשות כדי להצליח?

תשובה: ידועה הסגולה של רבי חיים מוולאזין בנפש החיים וז"ל: באמת הוא עניין גדול וסגולה נפלאה להסיר ולבטל מעליו כל דינים ורצונות אחרים שלא יוכלו לשלוט בו ולא יעשו עליו רושם כלל, כשאדם קובע בליבו שה' הוא האלוקים האמיתי ואין עוד מלבדו ורק הוא מחליט הכל ומבטל בליבו כל הכוחות והרצונות בעולם, הוא ינצל מכל דבר. וידוע שבבית בריסק הרבו להשתמש בסגולה הנ"ל וזכו להינצל מכל הגזרות והסכנות שבאו עליהם. לכן גם כאן אדם שמשעבד כולו ובוטח רק בה' שהוא היחיד ששולט על הכל, אזי חסד יסובבהו ויצליח בכל דרכיו, כי כך דרכו של ה' להתנהג עם הבוטחים בו.

תפילה

רש"י לב ט. מביא. יעקב אבינו הכין עצמו למריבה עם עשיו בשלשה דברים. דורן תפילה ומלחמה. דבר ראשון הוא הכין עצמו בתפילה, שזה כתוב בפסוק י - אלוקי אבי בעזרי. ורק בפסוק כב הביא את המנחה. וכן בגזירת המן, קודם מרדכי קרע בגדיו ולבש שק ואפר, ורק אח"כ שאסתר שלחה לו את הסך, מרדכי שלח לאסתר שתבטל את הגזירה. ומעשה אבות סימן לבנים, כשמתרגש על אדם משהו, דבר ראשון יתפלל להקב"ה, ורק אח"כ יתחיל את ההשתדלות ומי שעושה כך זוכה לראות הצלחה בכל ההשתדלויות של אח"כ.

רבי חיים קניבסקי אומר לאנשים שיש להם ילד בשידוכים, או מחלות וכדו'. קודם להרבות בתפילה ורק אח"כ לפעול את ההשתדלות הנצרכת, ולא לחכות לזמן שחלילה יהיה מאוחר, ודבר שבא ע"י תפילה מובטח שיצליח.

הרבה הרבה יותר מאשר כשעושה אותו כדרך העולם.

בספר יחי ראובן הביא סיפור על רבי עזרא ברזל שהיה אחד מצדיקי בני ברק שנפטר לפני עשרים שנה. הוא היה ידיד קרוב של כל גדולי הדור שבבני ברק כהגראי"ל, הגרמי"ל, הגר"ח ועוד. הוא שימש כראש כולל לאברכים מצויינים. פעם אברך החסיר כמה ימים, לשאלת רבי עזרא היכן היה, ענה לו האברך שבנו חלה ל"ע, שאלו רבי עזרא ומה עשית? ענה האברך הלכתי לרופא, המשיך ושאל רבי עזרא ומה עשית? ענה האברך הוא הביא לי מרשם, קניתי אנטיביוטיקה בקופ"ח ונתתי לילד. ומה עוד עשית, שאל הגר"ע, ענה האברך מה עוד יש לעשות? גער בו רבי עזרא אני לא מבין! דבר ראשון כשהילד חולה אומרים פרק תהילים, ולאחמ"כ הולכים לרופא, כי מי עשה אותו חולה הקב"ה, אז דבר ראשון מתפללים אליו, ואח"כ יש חובת השתדלות.

מידת האמת

הסמל של יעקב אבינו היה מידת האמת כמו שכתוב תיתן אמת ליעקב. והפליגו רבות בחז"ל במידת האמת, ואמרו שמי שנמנע מלשקר אינו חוטא לעולם.

ומעשה באדם שעבר על כל התורה, לאחר זמן שרתה עליו רוח טהרה והוא פנה לרבי שמעון בן שטח שימצא לו דרך התשובה וסגולה שיוכל לעמוד בתשובתו, א"ל ר"ש תשבע לי בתקיעת כף שלא תשקר, וכך עשה, לאחר מספר ימים תקפה אותו שוב רוח רעה והוא נכנס לבית שכנתו וגנב את כל אוצרותיה, ובצאתו אמר אם תשוב השכנה ותצעק מה אשיבנה הרי נשבעתי שלא אשקר, מיד שב הוא בתשובה שלימה והחזיר הכל. והביא ע"כ החיד"א שארית ישראל לא יעשו עוולה וממילא לא ידברו כזב לתרץ העוולה.

גדולי ישראל בכל הדורות הקפידו מאוד על מידת האמת. הרב שך פעם בחן בתלמוד תורה של אחד המקורבים אליו, ולפתע הוא לב שהמנהל מגלה את התשובות לתלמידים תוך כדי המבחן, במשך שלושים שנה אח"כ הוא לא הסכים לדבר עם אותו מנהל מקורבו.

וידוע על רבי יעקב קמינצקי שאמר בצעירותו כשהתארח במקום שלא סמך על הכשרות, אבל לא רצה לבייש אמר שאינו אוכל שרויה, מאז עד סוף ימיו לא אכל שרויה.

ומי שלא מעגל פינות הוא רק מרוויח מזה. והתפרסם רבות על הרב שך והרב אלישיב שפסקו לכל אלו שרצו להוציא כסף מהמדינה ע"י סילוף הנתונים, ההתבטאות של גדולי הדור היתה שמשקר א"א להרוויח, ומי שהולך עם האמת לא מפסיד, וכדברי המדרש על השקר שבא להיכנס לתיבה מיד הצטרף אליו הפחת, היינו הפסד, ומאז ההסכם ביניהם היה שכל מה שמגיע ליד האדם ע"י שקר הוא מפסיד את זה.

ומופיע בספר חסידים שהנזהר מלשקר יתקיימו כל ברכותיו, ורח"ק מביא ע"כ: רמז לא יחל דברו - ככל היוצא מפיו יעשה. והגר"ח קניבסקי מורה (וכן שמעתי מאימי שבילדותם הוא מאוד הקפיד ע"כ) להעניש ילד על שקר יותר

עין...
נשאלה
מועטים

אורות אילת השחר

עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל 'אילת השחר' זצוק"ל ■ מתוך הספר 'כאיל תערוג'

קודם כל חזק באמונה, והיום כולנו מאמינים ב"ה אבל קטני אמנה, הכל עולם הזה, עולם הזה, עולם הזה, וזה קטני אמנה, ולכן אינו מרגיש טעם בתפילה אלא עושה תפילתו קבע להיפטר מזה. ואיזה טעם יש לזה, ולכן צריך לראות שבחור ירגיש טעם בתפילה שהוא מדבר לפני הקב"ה, ואף שכשתשאלנו הוא יאמר שיודע שהוא מתפלל לה' אך איננו מרגיש את זה, וממילא אינו חשוב אצלו. ובודאי תיקון לזה אינו פשוט אך לכה"פ צריך לראות לחזק את האמונה לחזק את היראת שמים ואז התפילה כבר לא תהיה כ"כ בעיה כמו שהיא עכשיו.

הכוונה בתפילה

רבנו ציין כמה פעמים לדברי הסיידור אשי ישראל בהקדמה לעשי"ת בשם האריז"ל, וז"ל '... בעת שמתפלל לפניו ית' על איזה שאלה מן השאלות כמו מזונות עושר ובנים וכיוצא בזה, לא יתפלל לסיבת עצמו שצריך לישאל אותה השאלה, אלא לקיים מצותו ית', שנצטוונו שנתפלל אליו בעת צרכינו להורות כי הוא אלקינו ואנחנו עמו ועבדיו ואליו עינינו תלויות כעיני עבדים אל יד אדוניהם ואין לנו שום עזר אם לא ממנו ית' וישים כל בטחונו עליו...'. ואמר רבנו הלוואי מי שיזכה לקיים את זה. (מזקנים אתבונן ח"א עמ' 86)

'אנשים מקנאים בך'

פ"א הגיע אברך לרבנו וסיפר לו שהוא מוקף צרות מבית ומחוץ והיה שבור ורצוץ עד למאוד. אמר לו רבנו: אנשים מקנאים בך. והלה התפלל מי מקנא בו בכזה מצב? והסביר לו רבנו הרי עבודת התפילה היא להגיע להכנעה לפני ה', ובדרך כלל האנשים קשה להם להגיע להכנעה, ואתה בריבוי הצרות שיש לך מתפלל בהכנעה גדולה. וממילא אנשים מקנאים בך על עבודת התפילה שלך. (מפי הגרמ"מ)

עצות לתפילה

שח רבנו עצה לחיזוק להתעוררות וכוונה בתפילה, לחשוב שבינו לבין ירושלים יש מחסומים המעכבים את תפילתו מלעבור, כדוגמת העולם הגשמי, שיש מחסומים ובהם חיילים ושוטרים שעושים ביקורת ולא נותנים לעבור רק למי שחושבים שראוי, כך בתפילה, לחשוב שיש מחסומים המעכבים התפילה בדרך לירושלים ובכל מחסום, אומרים לו מי אתה, מה חפצך, ומונעים מתפילתו לעבור, והוא צריך להתאמץ בתפילתו להתעקש ולעבור המחסומים ע"י טענות ושכנועים שרוצה לעשות רצון בוראו. כגון, מי אתה – ראובן. מה אתה רוצה – רוצה להתפלל להיות עובד השי"ת רוצה פרנסה, ילדים, וכו'. 'נו טוב תנו לתפילה שלו לעבור'. ובזה יהיה התעוררות גדולה לתפילה. (מזקנים אתבונן ח"א עמ' 85)

בחור משייבה קטנה שאל לרבנו, איך עובדים שהתפילה לא תהי' מצות אנשים מלומדה? השיב רבנו, אם יעבוד שיהנה מהתפילה לא תהי' מלומדה [והביא דוגמא מאחד שמאריך מאד בתפילה כיון שנהנה מהתפילה]. (צדיק כתמר יפרח עמ' נא)

עיונים, עצות ומעשים בענייני תפילה

הנה בענייני תפילה נדפס חיבור גדול מרבנו בשם ימלא פי תהלתך עיונים בתפילה, וחביבות מיוחדת היתה לרבנו לספרו זה, באמרו שלא כל אדם זוכה להוציא חיבור על סדר התפילה, וכפי שכתב רבנו בהקדמה שאפשר להתעלות מספר זה, והבאנו כאן מעט עיונים במעלת התפילה.

אמונה גמורה בתפילה

מרגלא בפומיה דרבנו שמה שרואים לפעמים שהתפילה לא מקובלת, כי אנחנו לא מאמינים כראוי בכוחה של התפילה, ולכן גם התפילה לא מתקבלת לפני ה', כי בשמים מעריכים את התפילות שלנו בדיוק כפי מה שאנו מעריכים אותן (ס' כאיל תערוג שיחות הגר"י מישקובסקי - עמ' ריט)

כאשר בן תורה ביקש מרבנו ברכה לפרנסה, עמד בחדר יהודי ושאל את רבנו: 'אינני מבין, אנו מבקשים בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה' אלוקינו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלוואתם כי אם לידי המלאה הפתוחה' – כלומר: לא מתנה, ואפילו לא הלוואה מגמ"ח כל שהוא. אז איך אני אמור לחתן את הילדים שלי?' רבנו הגיב בכאב: 'אתם יודעים מדוע אנשים אינם זוכים לסייעתא דשמיא בממונות? מדוע התפילה לפרנסה אינה מתקבלת? כי לא מאמינים מספיק שהקדוש ברוך הוא יכול לתת! האדם מתפלל, ובד בבד הוא מהרהר: 'נו, ואיך הקדוש ברוך הוא יתן לי באמת? אולי כך ושמא כך...' רבנו הגביה את קולו: וכי אתה דואג להקדוש ברוך הוא?! וכי הוא צריך את העצות שלך?! הוא יודע לבד איך לתת לך! כן, כן – בלי מתנת בשר ודם, ולא בהלוואתם, אלא מידך המלאה, הפתוחה, הקדושה והרחבה! וכשאדם חש כך באמת, אז ה' נענה לתפילתו (מאחורי הפרגוד עמ' 270)

לרכוש טעם בתפילה

אמר רבנו, אחת הבעיות העיקריות שיש בישיבות זה הענין של תפילה, ומצוי שבחורים מאחרים לתפילה ולא באים

לתפילה והרבה לומדים עד שעה מאוחרת בלילה ואח"כ מאחרים זמן ק"ש ותפילה, וצריך לראות לחזק ענין זה. והנה ב"ה נתרבו בחורים שרוצים ללמוד ורוצים לעלות בתורה אבל בחלק הזה חסר קצת, שיהיה צמאון, כמו שיש צמאון להיות בחור טוב בישיבה להיות נחשב למדן בישיבה חסר החלק של יראת שמים, פשוט הם לא יודעים מה זה תפילה. אחד חושב מה זה תפילה – להגיד מלים, והוא כבר רגיל מגיל קטן כשהתחיל לקרוא שהוא אומר ואומר ואינו יודע מה שאומר, ואפילו עכשיו שיכול להבין מה שהוא אומר הוא נשאר בהרגלו באמירה בעלמא וממילא אין לו שום טעם בתפילה, ואם היה לו בזה טעם לכל הפחות כמו כששומע איזה סברא טובה שהוא מרגיש שהוא מחדש איזה חידוש יש לו מזה הנאה, אם היתה לו הנאה כזו בתפילה הוא כבר היה קם אבל כיון שאין לו שום הנאה ואי"ז אלא 'זאגאצך' אין לו סיבה לקום.

ושיבוא להתפלל מחמת יראת שמים זה כבר דרגה, ובחור צעיר לא מבין מה זה יראת שמים ולכן החלק הכי גדול כדי שירגיש טעם בתפילה צריך להיות

סיפור ושאלה בצידו

לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י מבית 'האיחוד בחידוד'

ארז סיפר ליצחק אודות המחשבות העולות לו בראשו בימים אלו בשהותו כאן בבית החולים, כשהוא רואה את החולים וסבליהם, הוא מגיע לידיעה הברורה שיש דין ויש דיין, ושכל מה שאדם עושה בחייו, לבסוף הוא משלם על כך מחיר יקר!

צריך משנה זהירות שהאוורור הנצרך לא יהא בבחינת בור ציה וצלמות שכל באיה לא ישובן.

כאשר מחד גיסא הנסיון כה גדול ומסוכן, ישנו כנגדו התעוררות גדולה ורבה של האדם, בדבר אפסיותו של האנושות, אותו אדם גדול מימדים, בריא ושלם בכל גופו, ברגע קט של אירוע מוחי, או כל מחלה אחרת, הריהו מוטל כמת על מיטת בית החולים, מחובר למכשירים רבים, ואין לאל ידו לעשות מאומה, וגם טובי הרופאים לא יכולים לסייע מאומה, אלא רק להצביע בידיהם כלפי מעלה, באומרם, שהדבר היחיד שיכול לעזור ולסייע בשעה ובמצב זה, הוא תפילת קרוביו ובני ביתו לפני בורא רפואות שישלח לו מזור ורפואה שלימה במהרה.

גם הזמן הרב הפנוי העומד לרשות שוכני בית החולים, אלו שנמצאים שם בכדי לסעוד ולעזור לקרוביהם החולים, יכול להיות מנוצל לטוב, לחשוב ולכוין לשם מצוה על כל מה שעושה לחולה, לנסות לעזור גם לאחרים, ולהתחזק באמונה ברורה בה', שברא את השמים והארץ ואת כל הבריות, וכל מה שה' עושה לאדם, זה לטובתו, ומטרת הכאב והייסורים הם לעורר לשנות את הדרכים ולשוב בתשובה שלימה, וגם בכדי לכפר לנקות ולזכר את הנשמה.

הנסיונות בהם התנסה יצחק דערמחילהבייטער* בהחלט לא היו קלים. כל חייו עברו עד כה בהיכלי בית המדרש, בהוויות אביו ורבא, ולאחרונה, כשאביו הקשיש לקה בליבו, אושפז האב למשך תקופה ארוכה בבית החולים, כאשר כל המשפחה דואגים עבורו שלא להשאירו רגע קט בבית החולים בלא שמירה מעולה, וכאחד מהבנים, גם עליו מוטלת מצוה חשובה זו, לעזוב את בית המדרש ולעבור לשהות בבית החולים על ידי מיטת הרב.

הקושי הגדול בנסיון הוא, עקב היות

האב במצב סיעודי, ובחדר עם חולים סיעודיים, כך שצד אחד היה עליו לשהות בחדרו של האב בכל עת, ויחד עם זה, אסור היה לו להתפלל או ללמוד בחדר ואף לומר כל דבר שבקדושה מחמת המצב. האפשרות היחידה שעמדה לידו, היה להרהר בדברי תורה, בלא להוציאם מפיו.

גם במסדרון הסמוך למיטת האב, כמעט לא היה שייך לומר דבר קדוש, עקב אנשי הצוות הרפואי ושאר אנשי המחלקה ומבקריה שעברו ושבו בכל עת, שלא היו לבושים כדת וכדין. בקושי ניתן היה למצוא פינה בה יכל לברך ברכה ראשונה ואחרונה על מה שאכל ושתה.

בזמנים קשים אלו שנמשכו ימים ארוכים, במיוחד שההרהור הממושך בלימוד, בלא יכולת עיון בספר או להוציא מפיו, היו קשים ליצחק עד מאוד, ולכן, באחת הלילות, ליל שישי פרשת וישלח, כשארז קרומטראכטער* שכנו לחדר, שסעד אף הוא את אביו הקשיש, החל לשוחח עמו מעט בעניני 'מחשבות', הקשיב לדבריו ושוחחו יחדיו.

ארז סיפר ליצחק אודות המחשבות העולות לו בראשו בימים אלו בשהותו כאן בבית החולים, כשהוא רואה את החולים וסבליהם, הוא מגיע לידיעה הברורה שיש דין ויש דיין, ושכל מה שאדם עושה בחייו, לבסוף הוא משלם על כך מחיר יקר!

ברגע הראשון היה יצחק מופתע מהדברים ששמע, וחשב בליבו, האם באמת אותו ארז, שלצערו הרב ראהו מחלל שבת ועובר עבירות חמורות בשאט נפש, משהות של כמה ימים במקום זה כבר עלו בו הרהורי תשובה בדרגה כזו עד שהגיע למסקנא המתבקשת שיש דין ויש דיין.

דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, ודור דור ונסיונותיו, בכל תקופה ותקופה הנסיונות לובשים צורה וסגנון אחר, אך הצד השובה שבהם, שדרכם אותו המלך הזקן, שמאז בריאת העולם שולט על רובם המוחלט של האנושות, מנסה ומצליח להביאם לידי דרכו הכסילית, זה דרכם כסל למו.

אחת הדרכים הידועים בהם שולט אותו המלך בכל עושי דברו, הוא על ידי הכלל הישן נושן, שעליו כבר הכריז לפני יותר משלשת אלפי שנה, אחד מראשוני צוררי ישראל, פרעה הרשע, באומרם (שמות ה' ט'), "תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו בדברי שקר", שהכבדת העבודה והתעסוקה, היא סגולה הוגנת וכמעט מוחלטת למנוע אדם מלשוב בתשובה שלימה.

הרדיפה המתמדת של האנושות אחר הפרנסה ומילוי התאוות, אינה נותנת להם פסק זמן למחשבה ולהתבוננות. בשנים האחרונות, גם כשאדם מהלך בדרכו או נוסע למחוז חפצו, במקום לנצל את הזמן למנוחה ולמחשבה, או אפילו להביט אל הנוף הנשקף מהחלונות, לראות את פלאי הבריאה הזועקים על המנהיג שיש לבירה, ואולי להגיע על ידי כך לידי הרהורים ומחשבות על מעשיו וייעודו, הוא עסוק וטרוד

בלשוחח שיחות "חשובות" באחד מהמכשירים הסלולרים הניידים שברשותו.

המציאות הזו, של הרדיפה המתמדת, נעצרת לה ברמה כל שהיא, בשערי בית חולים. כל מי שנאלץ אי פעם לשהות עם חולה בבית החולים, יודע שאין מקום בו הזמן עוצר מללכת יותר מאשר בבית זה. הכניסה הראשונית דרך 'חדר מיון', בו אין כמעט שום משמעות לשעה ושעון, מלמדת את הבא בשעריו, שבמקום זה יש להתחזק ולהתנסות במדת הסבלנות, 'עוד מעט' הוא כינוי לכמה

שעות, ו'שעה' הוא כינוי ליום ופעמים ליממה.

כאשר ב'שעה טובה' עולים 'למחלקה' לאשפוז, סדר היום מתחלק בין שעות ביקורי הרופאים, בדיקות שגרתיות כל כמה שעות, נקיון וארוחות וחוזר חלילה, כאשר השגרה תופסת חלק נכבד מסדר היום.

הסיבה שבשעת השהות בבית החולים היצר מניח מעט מהרדיפה המתמדת, הוא משום שגם בלא הרדיפה אחר החיים עדיין אחוזים ותפוסים ברשתות שהוא פורס. השהות הקבועה עם אוירת החולין שבבית החולים, יחד עם ההפקרות והפריצות המצויים בכל מקום, וסגנון התנהגותם ודיבורם של אנשי הצוות הרפואי ושאר יושבי המקום, הוא בדרך כלל סיבה לירידה יותר מאשר לעליה ולחיזוק. זאת ועוד, שבמצבים כאלו אדם מרשה לעצמו להקל יותר, לוותר על הנהגות ואפילו הלכות שבאופנים אחרים לא היה מעלה בדעתו להקל בהם. הניתוק מהמסגרת הקבועה וההכנסה אל תוככי נסיונות מסוג אחר, לפעמים יכולים להפיל גם אנשים די יציבים, אלא אם כן הם מוכנים להלחם עבור רוחניותם גם במקום זה.

פעמים רבות שהשיחה עם 'אחים לצרה', אלו הסועדים את החולים האחרים שבמחלקה ובחדר, מביאה לידי יכוחים היכולים חלילה להחליש את האמונה, ואף לדיבורים שהשפעתם הקלוקלת וההרסנית יכולה להמשך לזמן מרובה. הצצה קלה לכל אותם זבלים המחולקים חינם ל'רווחת החולים ובני משפחותיהם', בכחה להרוס 'עבודה' של תקופה ארוכה, ראייה אחת מזיקה יכולה להוריד לטמיון עליה מרובה. מה גם שכבר לימדונו חז"ל שהשיעמום מביא לידי שגעון החטא והעבירה, שפעמים רבות, במצבים אלו הלימוד קשה, אין ריכוז, ואף לומר תהלים, כבר סיימו וכפלו ושילשו את אמירת התהלים, ומרגישים תחושת כבדות שאין כח להמשיך, וצריך קצת לנוח ולהתאוורר, אך

עודו מהרהר בדברים ששמע, הבהיר לו ארז את כוונת דבריו כשהוא מבאר ומנמק את 'משנתו'. הנה, תראה כאן במיטה האחרונה, אותו החולה השוכב בה, כל ימיו עישן סיגריות להנאתו, זלזל בדברי הרופאים ובאזהרותיהם, כעת, כשרק מלאו לו כחמשים שנה, הוא מוטל במיטתו חולה במצב אנוש, עקב מחלה קשה בריאותו, וברור לי הדבר, הוסיף ארז ואמר, שאילו כל מעשן היה מבקר כאן ורואה את אותו חולה מתייסר בייסורי איוב קשים, וימיו ספורים, כל החשק והתאוה לעישון היו נעלמים לו כאבק פורח, וכבר יתרחק מעישון ככל יכלתו.

גם החולה בקצה השני של החדר, לא נזהר לאכול דברים ממותקים, הפריז באכילת סוכרים, וכעת מסכן, לא רק שאינו יכול לאכול שום דבר מתוק, אלא לעולם לא יוכל ללכת על רגליו, לפני כמה ימים קטעו לו את רגלו השניה בגלל נמק שהתפשט בה בעקבות הסכרת שיש לו. וזה ששוכב על ידו, אכל כל ימיו דברים שומניים, לא שמר על הכולסטרול, ובודאי שלא סָפַר קלוריות, וכעת הוא משלם את המחיר היקר, באשפוז לאחר סדרת התקפי לב קשים, שככל הנראה הוא בקושי יצא מהם.

ככל שאני מביט כאן על חולים, סיכם ארז, אני רואה שכל אחד מהם משלם מחיר יקר עד מאוד על שטויות שעשה. לכך הגעתי למסקנא הברורה, שהעולם אינו הפקר, אלא יש דין ויש דיין!

*

כשסיים ארז את נאומו המשכנע, החליט יצחק לשכנעו שמסקנה נוספת וחשובה יותר ניתן להגיע מהדברים, ושאלו, אם כדברך, שאכן יש דין ויש דיין, וכל אדם משלם ביוקר על כל הנאה שהוא נהנה בעולם, אשר על כן, מהי המסקנא שאדם צריך להגיע אליה בעקבות דברים חשובים אלו.

פשוט מאוד, השיב ארז, אדם צריך לחיות כל ימיו בדרך הנכונה, לאכול בעיקר מאכלות בריאים, להתעמל, ולא לעשות שטויות. הנה, הביא ארז ראיה, תסתכל על אבי, הוא כבר בן שמונים, ועדיין כוחו במונתו, וזה לא פלא, כי הוא תמיד שמר על הבריאות, לא עישן ולא אכל מאכלים עתירי שומנים, הקפיד על תזונה נכונה, ובנוסף, בכל בוקר וערב 'עשה ריצה' ו'בזכות' זה שמר על בריאותו האיתנה עד היום. אם אביך כל כך בריא ואיתן, שאל יצחק, מה הוא עושה כעת בבית החולים?

ארז לא התבלבל מהשאלה, אלא החל להסביר, שזה דבר פשוט וברור שאדם לא חי לעולם, אלא רק כמה עשרות שנים, כאשר כל אחד מקווה שיאריך ימים, אך אלו שלא שומרים על בריאותם ועושים שטויות, מתחילים לסבול ממכאובים ומחלות כבר בשנות חייהם הצעירות, בשנות החמשים והששים, ואפילו בשנות הארבעים לחייהם, לעומתם, אותם אלו ששמרו על עצמם ועל בריאותם, עד שנות השמונים ולפעמים גם בשנות התשעים, בריאותם עדיין איתנה, עד שמגיע הזמן בו האדם מתחיל להזדקן, ומתחיל לסבול בכל מיני מחושים וכאבים, הלב מתחיל לעשות בעיות וכן שאר האיברים, ולכך באים לבית חולים...

לפתע, ציפצוף חד של אחד המכשירים פלח את הדממה שהיתה בחדר וקטע את השיחה ביניהם. יצחק מיהר לבדוק מה אירע, וכשראה שהמוניטור הלבבי שמעל למיטת אביו מהבהב ומצפצף, מיהר לדלפק הרופאים, לקרוא להם שיבואו מהרה לבדוק מה אירע לו. הרופא התורן הגיע מהרה לחדר, וברגע הראשון נבהל, הצג הראה שהלב כמעט הפסיק מלפעום, אך לאחר כמה רגעים כשראה שהחולה נראה כרגיל, ושאר המדדים היו סדירים, הבחין, שבסייעתא דשמיא לא אירע מאומה, רק עקב תזוזתו של החולה תוך כדי שנתו, זז ממקומו אחד החיישנים, ולכך היה נראה שכמעט אין פעילות לבבית והמכשיר השמיע את ציפצופו.

*

עוד זמן מה נשאר יצחק על יד מיטת אביו, להשגיח שאכן אין כל בעיה בתפקודו הלבבי, כאשר כל אותה העת הוא מחשב בליבו מה הדבר הטוב ביותר להשיב לארז על דבריו, כאשר בלבו הוא נושא תפילה לפני שוכן מרומים שיכניס בליבו ובפיו את המילים הנכונות, שיפלו לעצמם מסילה

בליבו של ארז, ואולי אף יקרבוהו למוטב, לשמירת תורה ומצוות. וכשראה שהכל כשורה עם אביו, חזר לישוב על הספסל במסדרון, להמשיך בשיחה עם ארז.

בדקות האחרונות חשבתי הרבה על מה שאמרת, כך פתח יצחק בדבריו, והמשיך ואמר, שהוא חושב שאכן מסקנתו נכונה מאוד, שהשיחה בבית החולים מחזקת את האמונה הברורה שהעולם אינו הפקר, שיש דין ויש דיין!

לשמחתו של ארז שיצחק הסכים עמו, המשיך בדבריו, שבודאי אף מסקנותיו הם נכונות, שאסור לו לאדם להזיק את גופו בכל מיני משחית, אלא יש מצוה מהתורה לשמור על הנפש, והרמב"ם האריך בחיבורו אודות זאת, ואף בשולחן ערוך, ספר ההלכות שעל פיו ולאורו הולך כל יהודי, ישנם הלכות רבות הקשורות לענין זה, שיש לאדם חיוב לשמור את גופו שלא ינזק.

אלא שהאדם צריך לחשוב ולהתבונן מה תכליתו בעולם, אם כל תכלית החיים היא להנות ולבלות, ואין לאחר המיתה כלום, האדם הוא כמו כל בעלי החיים, אזי אין כל טענה על כל אותם 'נהנתנים', החשבון הפשוט הוא שעדיף להנות עד גיל חמשים, ולמות, על פני לחיות שמונים שנה עם הגבלות. במיוחד שגם מי שחי עם הגבלות, גם לו אין ביטוח שיחיה שמונים שנה, ואף אם יחיה אפילו תשעים שנה, הוא לא יחיה לעד, אלא באיזה שהוא שלב ימות, וגם זה מתוך יסורים. וכמובן שגם אין שום ענין לקבור מת, ובודאי שלא לבזבז כסף להקים עליו מצבה, אלא 'לתרום' את גופו למדע, לנסיונות פתלוגיים, או לבשר לחיות רעבות בגן החיות. אבל אם תכלית החיים הם לחיי העולם הבא, יש חיים ארוכים לאחר החיים בעולם הזה, בודאי שיש לו לאדם להשתדל שיהיה בריא, שמלבד החיוב המוטל עליו

לנהוג כן, חשבון פשוט הוא שזה מחייב, כי כל רגע חיים בעולם הזה, ניתן ללמוד בו תורה ולעשות בו מצוות, שיעמדו לאדם לנצח נצחים. מי שזוכה לחיות שמונים שנה, היו לו יותר ימים בהם יכל להתפלל ולברך, ללמוד ולעשות מצוות, ולרכוש בהם זכויות עצומות לחיים שלאחר המות, לעולם שכולו טוב, וכמובן שיש לקבור את הגוף היהודי שעשה כה הרבה מצוות, ולמד תורה, בקבר ישראל, ולהקים עליו מצבה.

אם נבדוק את עצמינו, המשיך יצחק ואמר, נגלה ונראה שמהנהגותינו

והרגשותינו ישנה ראיה גדולה ביותר ל'השארות הנפש'. כל אדם שעשה אי פעם במהלך ימי חייו מעשה טוב במיוחד, הרגשותו הטובה מאותו מעשה יכולה להמשיך לאורך כל ימי חייו. זוהי הרגשה מיוחדת של סיפוק רוחני שבאה רק ממעשים טובים ומועילים. לעולם אדם לא יוכל להרגיש טוב כי לפני שבוע הוא אכל מעדני מלכים, הוא נהנה איזו שהיא הנאה מיוחדת, או כל הנאה גשמית אחרת. הנאות גשמיות הם קצרצרות עד מאוד, וברגע הם חולפים, ואין אפשרות כלל להשוות ביניהם לבין הנאות רוחניות. וכעת נחשוב, אם האדם הוא יצור ככל שאר בעלי החיים שבעולם, וכי יש אצל בעלי החיים איזו שהיא הרגשה של עזרה, סיפוק רוחני. זאת ועוד, באיזה איבר בגוף, אדם מרגיש את ההנאה הרוחנית, האם בחישי הטעם שבלשון, או בקולטני הריח שבחלל האף. אלא כל אחד יודע ומבין שהנאה רוחנית היא זו המעידה על היות האדם בחיר הבריאה, ובקרבו הכניס הקב"ה נשמה, שהיא זו המעוררת אצל האדם כמיה וערגה לסיפוק רוחני, והיא המשפיעה על האדם ומצב רוחו לטובה, כשהוא עושה מעשה טוב.

ועל כן, סיים יצחק את דבריו, אני הגעתי למסקנא אחרת משהותי כאן בבית החולים, התחזקו אצלי דברי חז"ל ש'סוף בהמה לשחיטה וסוף אדם למיתה', ועל כן מסקנתי היא, לחטוף ולחטוף עוד מצוות ועוד מעשים טובים, לעסוק יותר בתורה ועמלה, ולקנות קניינים נצחיים לעולם שכולו טוב.

*

ניכר היה על ארז שמעולם לא שמע על רעיון שכזה, ומחשבה בסגנון זה. הדברים היו חדשים עבורו ונשמעו לו כמשונים קמעה. אבל המצב והמקום

בו היו, גרמו לכך, שסדק קטן נפתח בשריון הכפירה שעטף אותו כל השנים, ובו יכלו לחלחל קמעה דבריו הנכונים והאמתיים של יצחק.

השעה שתיים לאחר חצות חלפה ועברה מזמן, צוות אחיות בית החולים נכנס לחדר לביקורת שגרתית של בדיקת לחץ דם, דופק, סיטורציה וחום, וכן רמת הסוכר בדם עם עוד כמה בדיקות, נתינת תרופות והחלפת שקיות האינפוזיה ושאר דברים הנצרכים, השניים חשבו ללכת לנוח בכורסאות שעל יד ההורים המאושפזים, ונפרדו בידידות, כאשר ארז מודה ליצחק על הדברים שאמר לו, שהם עבורו כ'חומר למחשבה' להמשך הלילה הארוך בשבתו כאן בבית החולים.

יצחק פנה אל עבר המסדרון, לחפש מקום 'נקי' לקרוא קריאת שמע שעל המיטה, בלא המפיל, כפי שהורה לו רבו, מהסיבה שהוא כאן בתפקיד של 'משמשי החולה', ושמא אביו יצטרך דבר מה ויאלץ להפסיק בדיבור. כשסיים לקרוא קר"ש, התיישב על הכורסא שבסמוך למיטת אביו וניסה להרדם.

למרות עייפותו הרבה, לא הצליח יצחק להרדם, ולא בגלל שהוא מפונק, שהרי ב'כולל' הוא מצליח להרדם גם על ספסל העץ הקשה, ואילו כאן יש לו ספה חצי שוכבת, עם כרית נוחה, ולמרות הכל, השינה ממנו והלאה. כל כמה דקות הוא משנה את תנוחתו, אך ללא הועיל, הוא לא הצליח להרדם.

בשלב כלשהוא מחשבותיו החלו משוטטות אודות מה שעבר עליו בלילה זה, על דיבוריו עם ארז ותשובותיו, ועל המסקנות שאמר שעליו להסיק ולשנות את דרכיו. הוא החל להרהר רבות בדברים, והגיע למסקנא העגומה, שאף לו, כיהודי שומר תורה ומצוות מילדות, שכל ימיו ישב באהלה של תורה, יש עדיין הרבה מה לשנות ולתקן, וכעת, כל זמן שהנשמה בקרבו, יחד עם הכוחות הבריאים והצעירים שקיבל במתנת שמים, יש לו לעבוד ולעמול על כך.

*

כשהמחשבות זורמות, לא תמיד יש לאדם שליטה עליהם. בדיוק באותם רגעים נזכר במעשה נשכח, באותו מאורע שהיה לו עם שכנו בימי נערו, לפני כחמשים שנה, שהזיקו ופגעו בו, כאשר לטענתו הוא צדק ברוב טענותיו, אלא שמלהט המריבה הוא הוסיף ועשה לו כמה דברים שלא כדת של תורה.

פרטי המאורע עלו לפניו בלא שרצה, היאך אותו שכן נפגע עמוקות וקשות,

וכל נסיונותיו לפייסו ולרצותו עלו בתוהו. השכן סירב לשמוע דבר. גם בערב יום כיפור של אותה שנה, למרות רוב טרדותיו באותו היום, הוא הגיע לביתו שעה קלה טרם כניסת היום הקדוש וביקש את סליחתו, אך אותו שכן, לא רק שנשאר בסירובו, אלא אף טרק לו את הדלת לאחר שהזהירו לבל יעזי שוב להטרידו.

כמה שליחים ששלח לאותו שכן לפייסו ולרצותו, שבו כולם עם אותה התשובה, שהשכן פגוע עד עמקי נשמתו, ולא מסכים לשמוע דבר על פיוס וריצוי. הצעות של תשלומי ריצוי נדיבים לא שינו את המציאות, וכבר היו כאלו שאמרו לו, שהוא הגזים בנסיונות בבקשת המחילה, וכבר עשה מעל ומעבר, ואם אותו יהודי לא רוצח לסלוח, שלא יסלח!

גם לפני כשלושים שנה, כעשרים שנה לאחר המאורע, כשהוא עבר איזה שהוא 'סיפור', עלתה לפניו מחשבה שאולי חובת הפיוס מוטלת עדיין עליו, ובהוראת חכם שלח שוב שליח לפייסו, עם הבטחה על תשלומים מכובדים בכדי להגיע לידי ריצוי. אבל כשאך שמע אותו יהודי במה המדובר, הוא הכריז שאין על מה לדבר, הוא לא ימחל לו עולמית על מעשיו אלו, שפגעו בו אנושות באותה תקופה, ועד היום הוא סוחב עמו עוד תוצאות מהמעשים הנוראים הללו, כך שאינו רואה כל סיבה שימחול אי פעם על מה שנעשה.

זכויות רבות היו לאותו יהודי, שבזכות סירובו המוחלט והתקיף להתפייס, למד יצחק בדרך הקשה לשמור את פיו ולשונו, ולשמור מצרות נפשו. מנער פזיז שאינו מהסס לומר כל אשר עלה על ליבו, לכל אדם ובכל מעמד, הוא השתנה לנער בוגר ואחראי, ששומר על לשונו ומעשיו, ומבין היטב את הנפילה הגדולה והאיומה שיכולה לצאת מדיבור אחד שאינו כשורה, שעשרות שנים אחר כך, עדיין מנסים לחפש דרך לתקן את אשר קלקלו, גם במחיר גדול ועצום.

כעת החליט יצחק החלטה נחושה, שמיד לאחר שיסיים להתפלל תפילת שחרית, הוא ינסה לאתר את אותו יהודי, לראות אם הוא עודנו בין החיים, ואם כן, הוא ינסה לעשות ככל אשר לאל ידו, להרבות עליו רעים ומפייסים, שימחול לו על אשר פגע בו.

יתכן, כך העלה יצחק בליבו מחשבה, שכעת, כאשר אותו יהודי כבר הגיע לשנות הגבורות, אולי יסכים לחזור בו מסירובו המתמשך זה שנים למחול ולסלוח, ויעתר לבקשה ותחנונים שאבקש ואתחנן לפניו.

בשיחה טלפונית אחת הוברר ליצחק, שאותו יהודי פגוע, חי ומתגורר עדיין באותו מקום בו התגורר זה יותר מחמשים שנה, מתפלל באותו בית הכנסת ושייך לאותה קהילה.

*

הרהר יצחק רבות בדבר, היאך כדאי ומומלץ לו לפנות לאותו יהודי בכדי לפייסו ולרצותו. היטב הוא הבין שאף שעברו כבר כחמשים שנה, בכל זאת עדיף שיפנה אליו דרך שליח, ולא שיבוא בעצמו, ורק לאחר שהשליח יצליח לפייסו ולבקש את מחילתו, הוא יוכל לבוא אף בעצמו ולהתפייס עמו בשלימות.

שמות רבות עלו ברעיונו, אולי יבקש מאחד מחבריו מימי הנערות שיש לו הכרות עם אותו קשיש, או שבכלל עדיף מישהו בן גילו של אותו יהודי, או שעדיף לו לפנות ל'בעל מקצוע' בנושא, אדם שמקצועו הוא 'מגשר', שכל ימיו עוסק בלגשר ולפייס בין בעלי מריבה ומחלוקת.

בלב כבד התיישב יצחק ללימודו, כאשר מחשבותיו מציקות לו ללא הרף, היאך יוכל לפייס ולרצות את אותו יהודי פגוע, וכשראה שהמחשבות לא מרפות ממנו, במיוחד שלרוב עייפותו מהלילה האחרון שהוא כמעט לא הספיק לישן בה, החליט בליבו ללמוד דבר מה

קל יותר, את פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום עפרש"י, כחיובו של כל יהודי ללמוד בכל שבוע, כפי שנפסק בשולחן ערוך אורח חיים סימן רפ"ה ס"ב, כדי שעד כניסת השבת יסיים את הפרשה כדת וכדין.

גם לימוד זה לא היה לו כל כך קל, העייפות הרבה הכריעתו, כמה פעמים הוא נרדם על גבי החומש, התעורר והמשיך בתלמודו וחוזר חלילה, עד שלאחר כמה שעות הוא הספיק לסיים את הפרשה עם תרגום עפרש"י.

כשיצחק קם מתלמודו, מלב הסיפוק הרב שהיה לו, שלמרות רוב טרדותיו ועייפותו הרבה, הצליח ללמוד את כל הפרשה כדת, עוד עלה בליבו רעיון נפלא, ממי ראוי וכדאי הדבר שיבקש ממנו שימש עבורו כשליח טוב ומועיל, לפייס את אותו יהודי ולדבר על ליבו שיחוס וירחם עליו וימחל ויסלח לו על מה שפגע בו קשות לפני כחמשים שנה.

השאלה היא: מה הרעיון שעלה ליצחק מלימוד

בפרשתנו עפרש"י?

דערמחילהבייטער - המבקש מחילה. קרומטראכטער - החושב עקום.

תשובה ל"סיפור ושאלה בצידו" משבוע שעבר

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י ניתן להגיע לסגולה מיוחדת לזרע של קיימא, שהבעל יאסוף את הנערים המנוערים מתורה וילמדם תורה, ובני ביתו ישתדלו ביותר לילך בדרכי קמחית, ובזכות זה יזכו בקרוב לבשורות טובות ישועות ונחמות, להפקד בדבר ישועה ורחמים. ניתן להגיע לסגולה זו לזרע של קיימא, במעשים טובים אלו שהבעל ובני ביתו יעשו, וזאת מדברי רש"י ל' א', עה"פ, "ותרא רחל כי לא ילדה ליעקב ותקנא רחל באחתה ותאמר אל יעקב הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי", וביאר רש"י, "ותקנא רחל באחתה. קנאה במעשיה הטובים, אמרה, אלולי שצדקה ממני, לא זכתה לבנים". מבואר בדברי רש"י, שהסגולה הבטוחה לזרע של קיימא, הוא בעשיית מעשים טובים, ומעשים אלו, ללמד תורה לילדים מנוערים מתורה, והשתדלות לילך בדרכי קמחית, הם מהדברים עליהם חז"ל אמרו שהם 'מעשים טובים', א"כ מבואר שעשיית מעשים אלו היא סגולה בדוקה להפקד בדבר ישועה ורחמים, בזרע של קיימא במהרה.

המעיר לארץ

הערות והארות מרבנן ותלמידיהן

ונראה לענ"ד דהוא מב' סיבות, א' מסיבת הבנת השכל והב' הוא מהרגשת הלב.

הא' - דהזהיר בממון הזולת הוא מבין אל ליבו שאין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימה, והוא מעיקרי אמונה דמזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה עד ר"ה, וממילא הוא מחבב את המוכן לו שהוא קיבל מהבורא יתברך ולא לחינם אלא למטרת עבודתו ית', ולפיכך אסור לוותר על פרוטה מהם שלא לצורך דהמוותר הוא הסבור שח"ו הקב"ה נותן שלא לצורך, וחיבוב הממון הוא חיבת המקום וצורך העבודה התמימה.

והסיבה הב' היא הרגשת הלב באהבת הבורא ית"ש ואם אדם קיבל מתנה מאביו אוהבו הרי הוא מחבבה, אף שבעיני הבריות אינה שווה כלל הרי שבעיניו לא תסולא בפז בשוגת אהבתו.

והוא חיבוב הפכים הקטנים שלימדנו יעקב אבינו שכל דבר קטן שהקב"ה נותן לאדם יא חביב עליו מגופו והוא חיבת הקודש.

"ויאמר שלחני כי עלה השחר" (לב, כז)

נראה להאיר הענין למה הוצרך לבקש שרו של עשיו שיעקב ישלחו והענין מיושב עפ"י דברי הזוה"ק בריש הפרשה (קס"ה ע"ב) עה"כ כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך שני מלאכים מלוים את האדם בכל דרכיו והמה יצר טוב ויצ"הר ואם כובש האדם היצה"ר אז הריהו מצטרף ומחויב לשמור האדם בכל דרכיו. וא"כ כיון ד"וירא כי לא יכול לו" היינו שניצח יעקב את הס"מ הריהו מחויב עכשיו לשמור את יעקב מפני עשיו אחיו וכיון שתבע אותו יעקב לקיים שליחותו אמר לו שלחני כי עלה השחר וכיון שתאב לומר שירה אין מלאך אחד עושה ב' שליחויות. וא"ל יעקב לא אשלחך כי אם ברכתני שאם תודה לי על הברכות הריני שמור מפני עשיו ואתה פנוי לשירתך לכך שינה שמו לישראל ויברך אותו שם...

הרה"ג רבי יחזקאל לינטופ שליט"א

"וירא יעקב מאד ויצר לו ויחץ" וגו' (לב, ח)

והוא תימה שאין גדול הימנו. הייתכן שירא אחר הבטחת 'והנה אנוכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך'? ואף מה שאמרו חז"ל 'שמא יגרום החטא הוא תימה, דידוע שהקב"ה ניחם על הרעה ולא על הטובה ואיה הבטחת 'אל תירא'? ואם יעקב אבינו המלא זכויות כרימון אינו יכול שלא לפחד, מה נענה אבתריה שנצטוונו במידת הביטחון, והיאך נוכל לשים מבטחנו בצורנו בהיותנו בחטא למעלה ראש ?

והאמת נראה להאיר שלא פחד יעקב אבינו על גופו שהוא מובטח לשמר, ואין דבר אחד מדבריו ית' שישוב ריקם ח"ו, אלא צריך לומר בחיל ורעדה שפחד יעקב הוא שמא יגרום החטא לחטא אחר דהקב"ה אינו מבטיח לשמור מחטא דקי"ל 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' ופחד שמא יגרום החטא להשפעת עשיו לרעה על יוצאי ירכו ח"ו ועל כן 'וירא יעקב מאד' וכו'. וראיה לדבר תמצא בכלי יקר פרשת ויצא על הפסוק 'אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני' וכו' והקשו המפרשים על מילת 'אם': הייתכן להטיל ספק לאחר הבטחת הנה אנוכי עמך? וכתב הכלי יקר וז"ל 'חלילה לומר שהיה יעקב מסופק בהבטחת השי"ת כי כבר אמר אלוקים 'והנה אנוכי עמך ושמרתך בכל אשר תלך' אלא ביאור העניין הוא שיעקב לא ביקש כלל על שמירת הגוף שכבר הובטח בו אלא ביקש עכשיו על שמירת הנפש מן החטא עכ"ל הכלי יקר, ולכן וירא יעקב 'מאד' שהפחד על הנפש הוא יותר מהפחד על הגוף. וק"ל.

"ויוותר יעקב לבדו" (לב, כה)

וברש"י 'ששכח פכים קטנים וחזר אליהן'.

הנה עניין זה שממונם של צדיקים חביב עליהם כגופם צב"ג. ושמעת מאמר לאו"ט ככל שהאדם זהיר בממון הזולת כך הוא מחבב הממון הכשר,

שמחת התורה

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א

ואם נאמר שכוונת המדרש שקודם שבא לבית לבן קיים את כל התורה כולה, מלבד ב' מצות אלו שהשלימים בבית לבן, תמוה כיצד ניתן לומר שבס"ג שנה שהיה בבית אביו לא קיים מצות כיבוד אב ואם, ואילו בבית לבן השלימים. ובפרט שמפורש בגמרא שנענש על שנים אלו שנמנע מכיבוד אביו, ולכן פירש ממנו יוסף כ"ב שנה.

קודם מתן תורה קיום המצוה תלוי בתיקונה ולא במעשה

א. יש להקדים את דברי הרשב"א (ח"א סי' צד) וז"ל: 'ולענין מה שאמרו כי קיים יעקב תרי"ג מצות, ונרמז במלת (בראשית לב ה) עם לבן גרתי. והוקשה לך היאך קיימם ועדיין לא נצטוו. ועוד שהרי יעקב נשא שתי אחיות. וכו'. ואל תתמה כי כבר נתעוררת אתה לדעת כי אין בכל פרטי המצות מצוה שאינה רומזת אל עניני החכמה. ושחייבה החכמה להיות השפלים מצווים במעשים וברמיזות שירמזו אל החכמה. ונמצאת החכמה מחייבת את המעשה ואת המניעה. והמעשה והמניעה מודיעות מה שנרמז בהם מן החכמה. והאבות הגיעו ברוב חכמתם אל העיקרים ההם. וכו'. ועל אשר נשא יעקב שתי אחיות, דע שהתורה נכונה על שלושה עמודים, האחד זמן, והשני מקום, והשלישי כלים. הזמן לא כל הימים אסורים במלאכה כשבת וכיום טוב. ולא אסורים בחמץ כפסח. ולא חייבין בסוכה ובלולב כחג. והמקום שלא בכל מקום חייבין בתרומות ובמעשרות ואסורין בטבל

האם יעקב קיים תרי"ג מצוות או תרי"א?

איתא בפסיקתא זוטרתא (לב ה): 'עם לבן גרתי. מדרש אמר יעקב אבינו קיימתי כל התורה, חוץ מכבוד אב ואם, חוץ מפריה ורביה. עם לבן השלמתי תרי"ג מצות, מנין גרתי', וכהדא אמר ויעבוד ישראל באשה, ובאשה שמר (הושע יב ג), שמר כל המצות¹.

ולכאורה דברי המדרש סותרים, דמעיקרא משמע שקיים רק תרי"א מצות, ובסוף מבאר שקיים תרי"ג. ומשמע

שיש פירוש של המדרש, ופירוש אחר של רבינו טוביה מארץ יון בעל הפסיקתא (מרבתינו הראשונים לפני כ-900 שנה).

ודברי המדרש הם מדרש פליאה, דמה שלא קיים יעקב אבינו כיבוד אב ואם בבית לבן, הוא מפורש בגמרא (מגילה יז.): 'דתניא נמצא יוסף שפירש מאביו עשרים ושתים שנה כשם שפירש יעקב אבינו מאביו'. ומבואר שיעקב אבינו נענש על שלא קיים מצות כיבוד אב ואם, וכמבואר במדרש שמצוה זו לא קיים.

אמנם צ"ב טובא כיצד ניתן לומר שלא קיים שם פריה ורביה, והרי עיקר עבודתו בבית לבן היה לשאת את האמהות ולהעמיד את השבטים, ושם נולדו לו י"א בנים ובת אחת. ולמ"ד תאומות נולדו, נולדו י"א בנים וי"ג בנות [דגם עם דינה נודלה תאומה]. ולכל הדעות קיים שם מצות פרו ורבו.

¹ אגב אציין שראיתי בעיונים ברש"י להרב שמואל יהושע גולד שהנוסח המופיע ברש"י אצלנו אינו נמצא כלל בכל הכתבי ידות שהיו תחת ידו, ומצאו לראשונה בדפוס בשנת רנ"א, ומשם בשאר הדפוסים שאחריו. והעיר שהרשב"א (ח"א סי' צד) הביא דרשה זו ולא העיר שהובאה ברש"י.

כארץ ישראל, ולא חייבין בקרבנות כבית הבחירה. והכלים לא בכל דבר יוצאין תמורת הלולב והאתרוג. ולא כל דבר מקריבין כבקר וצאן תורים ובני יונה, ולא ראוי להקריב ככהן. ואיני יכול לפרש יותר ומשכיל על דבר ימצא. עכ"ל.

וביאור דבריו הוא ע"פ מה שייסד זקני מרנא הגר"ח מוואלוז'ין בכמה מקומות, שקודם מתן תורה יכלו לקיים את ענין המצוה, ולפעמים ע"י קיום הענין של המצוה, או התעוררות ורחמנא ליבא בעי, קיימו ותיקנו בעולמות העליונה כפי מה שחייבה החכמה העליונה. אך לאחר שניתנה תורה, אף אם אדם מקיים את כל הענינים הנשגבים ביותר, ואינו מקיים את המעשה הרי הוא עברין.

והביא ע"ז משל, אדם אחד בליל הסדר מכוון את כל הכוונות הראויות לאכילת פסח, ומשעבד ומכין כל ליבו ונפשו למצות הפסח, ומתקן כל התיקונים בעולמות העליונים, ומרוב שרעפי קודש ודבקותו בעולמות העליונים, עבר הזמן ולא אכל כזית בפשיעה קרוב מאד לשוגג. וחבירו אכל את הפסח בלי שום הכנה קרוב לאכילה גסה, ואף שכיון גם לשם מצוה רוב כוונתו היתה על תאות האכילה. קודם מתן תורה הראשון משובח מהשני עשרות מונים, ומסתבר שהשני לא קיים שום ענין בכך. אך לאחר מתן תורה, הראשון חייב כרת בזה ובבא, והשני זכה לקיים מצוה חשובה ויקרה, ושכרו ומעלתו למעלה מהשגת אנוש, אף שלא זכה לעטרה בעטרות הראויות.

והטעם שקודם מתן תורה היה קיום המצות תלוי בתיקון העולמות העליונים ובסוד החכמה, ואחר מתן תורה תלוי רק בעשיית המעשה. והיינו שקודם מתן תורה צריך לקיים את ענין המצוה, ואחר מתן תורה צריך לשמור את מאמר הקל ולעשותה בעולם המעשה.

ואחר הקדמה זו אפשר להבין שיעקב אבינו הרגיש בעצמו שבבית לבן הצליח לקיים כל התורה כולה מלבד ב' מצות אלו, שעדיין צריכות השלמה. ולפי זה אין סתירה בדברי הפסיקתא, והכל דברי המדרש, דסיים המדרש דאף שהרגיש שחסר לו שלמות קיום ב' המצות הללו בעליונים, בבית לבן השלים שמירת ב' מצות אלו למעשה.

ב. ואפשר שביאור הדבר הוא שאף שהיה תביעה מסוימת עליו שלא כיבד אביו כראוי, או שנטל הברכות והוצרך לברוח ולא כיבד אביו כראוי, או כיון שנתעכב גלגלו עליו כל השנים הללו, מכל מקום הרי ברח בציווי אביו, ובקיום מעשה המצוה פשוט שמי שמצוה עליו אביו לברוח למקום מסוים ולשאת אשה, ועשה מאמר אביו, שמר את המצוה כדת וכדין.

וכן בקיום מצות פריה ורביה, כיון שהיה קודם מתן תורה, לא היה תלוי בבן ובת או ב' בנים, אלא ביעוד שיועד לו, וכיון שידע שעתיד להעמיד י"ב שבטים הרגיש שלא קיים עדיין המצוה בשלמות, ועדיין לא תיקן את סוד החכמה המחוייב לו במצות פריה ורביה. אך לגבי שמירת עצם מעשה המצוה, כיון שלא ציוותה התורה אלא בן ובת או שני בנים, שמר מצוה זו בהידור רב.

ג. ועוד אפשר שמה שנשבע ללבן שלא ישא נשים על נשותיו היה תביעה עליו שנמנע ממנו לקיים עוד מצות פרו ורבו, שהרי עמדו נשיו מלדת והגביל עצמו שלא יקיים 'בערב אל תנח ידך' מנשים אחרות. וכפי שמצינו בילקוט שמעוני (פר' וישב רמז קמג) שלאחר מכירת יוסף מיאן יעקב אבינו להתנחם משום: 'אמר יעקב הרי נפרצה ברית השבטים, כמה יגיעות יגעתו להעמיד י"ב שבטים, וכו'. ולא רצה יעקב לישא אשה ולהוליד בן מפני שבועתו של לבן, ואם תקח נשים על בנותי.'

ד. ועוד שאחר שנולדו לו י"א בנים לא הוליד עוד, ואם עמדו מלדת היה לו לקחת עוד אשה.

רצה להסתיר את לידת דינה מעשי

ה. וראיתי חידוד נאה שכתב הגאון רבי משה יהודה פריד שליט"א (עטרת שלום מקץ הערה טז), וז"ל: 'ועלה בדעתי בדרך אפשר דאיתא שיעקב נעל את דינה בתיבה כדי שלא יתן בה עשו עינו (עי' רש"י לב כג). וכדי להעלים ממנו שיש לו בת הוצרך לומר לו שלא קיים פריה ורביה דאי לאו הכי יבין עשו מדקיים תרי"ג מצוות שיש לו בת'. עכ"ל.

בתחילת יצירת דינה היתה זכר

ו. ועוד הביא (עטרת שלום מקץ הערה טז) בשם הגאון רבי מלכיאל קוטלר שליט"א ראש ישיבת ליקווד, וחמיו הגאון רבי שמואל הבלין שליט"א רבה של סאן פאולו ברזיל, שתירצו וז"ל: 'דמאחר שבתחילת יצירתה של דינה היתה זכר, ורק אח"כ נהפכה לנקבה (עי' רש"י ל כא, ברכות ס ובב"ר עב ו) עיקר ברייתו זכר היתה, יש לומר דלא חשיב כבת לענין קיום מצות פרו ורבו'. עכ"ל. ולפי תירוץ זה צריך לומר שהמדרש הוא כדעת האומר שלא נולדו תאומות עם השבטים.

הכוונה לז' שנים ראשונות שעבד לשוא

ז. עוד אפשר שכוונת המדרש 'זיעבוד ישראל באשה', היינו ז' שנים ראשונות. ובשנים אלו ביטל כיבוד אב ואם ופריה ורביה, שהרי מעבודתו בשנים הללו היה הכל לשוא, 'ובאשה שמר' היינו באשה אחרת שמר וקיים את המצות, שהרי מה שנשא את לאה לא היה לזה שייכות לשנים הראשונות, ואף רחל ניתנה לו תמורת התחייבות לשנים נוספות. וזה כוונתו שעם לבן הצליח להשלים ב' מצות הללו, והיינו אף שטרח לרמאותו ולבטלו ממצות אלו, עלה בידו לשומרם ולקיימם.

ואפשר שכוונתו היתה להורות לעשיו שריבוי ההשתדלות הכל תוהו. ושלא יקנא בו, דכל מה שזכה לעושר הוא מקיום המצות ולא מהשתדלותו.

בי' מדוע דוקא בבית לבן נחשב

שקיים כיבוד אב

ח. ועוד אפשר לומר שבאמת כוונת המדרש שמתחילה קיים כל התורה כולה מלבד מצות כיבוד אב ואם ופריה ורביה, ובבית לבן השלימם. ותמוה כיצד אפשר לומר שבבית יצחק לא קיים כיבוד אב. וצריך לומר שלא חפץ יעקב ללכת לבית לבן הארמי, ולא האמין בעצמו שלא יכשל שם ויעמוד בנסיון, ומה שהלך בציווי יצחק ללבן נחשב מסירות נפש לכיבוד אב ואם. ולכן רק שם השלים מצות כיבוד אב ואם כדת וכדין.

ומה שנענש הוא משום שהקב"ה מדקדק עם צדיקיו כחוט השערה, וכיון שנתעכב בדרך נענש על כל השנים, שהצער של האב המתין כ"ב שנה לבנו אינו דומה לצער של אב המחכה ב' שנים לבנו. וכדי להרגיש את הצער של הב' שנים האחרונות צריך שיפרוש בנו גם בשנים הראשונות אף שעליהם אין תביעה.

ט. או שע"י שנתעכב היה תביעה דקה שגם הראשונות היו לצורכו ולא לכבוד אביו.

המהרש"א (ח"א מגילה טז: ד"ה גדול) ביאר, וז"ל: 'ואם תאמר למה נענש גם על אותן כ"ב שנים, כיון דברצון אב ואם ובמצותן הלך יעקב, מסתמא מחלו על כבודם. ותירץ בעל אמרי נועם בשם הר"י מפרי"ש, שלבסוף י"ד שנה שהיה בבית עבר נתקררה דעתו של עשו, ושלחה רבקה אמו את דבורה מנקתה אחריו לבית לבן, והוא שהיה שם כ"ב שנה'. עכ"ל. ולפי דבריו אפשר לומר שודאי כל השנים שהיה אצל אביו קיים מצות כיבוד אב, אלא שבשנים אלו ביטל פריה ורביה, ולכן נתעכב שם אף שביטל כיבוד אב. והיינו שכל ימיו שמר כל התורה מלבד ב' מצות אלו שלא היה בידו לשומרם כאחד. אך עכשיו שקיים כבר פרו ורבו, וטורח והולך בדרך לשוב אל אביו לקיים כיבוד אב, הרי הוא שומר את כל התורה כולה.

שלום לאוהבי תורתך

שו"ת בעניני הפרשה והמועד הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א

טעם. ולכן אף שבלא סכנה אסור משום שנדמה כמסכים שהוא מותר, אינו מחוייב למסור נפשו על זה.

וא"כ אפשר שכל איסור חנופה הוא רק בכגון זה שהוא כהסכמה על האיסור ועל דין שקר, ולכן הא דיעקב דאמר לעשו כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים שהוא ג"כ כשיקר הדין שהרי אסור להסתכל בפני אדם רשע ואיך שייך ליהנות מזה. אבל הוא רק בדין חנופה משום שכוונתו על הפיוס והרצון שנעשה בראיית פניו כדמסיק ותוצני אבל חנופה עכ"פ הוי, והיה מותר משום שמותר בעוה"ז לרשב"ל. וכן הא דאומר לרשע צדיק אתה הוא חנופה משום שג"כ נדמה שאומר על מעשיו שהוא בצדק ובדין, אבל כיון שאינו אומר על איזה דין מיוחד אין בזה משקר ממש בהדין אלא הוא בדין חנופה, שלכן היה מקום להסתפק שיהיה אסור אף במקום סכנה והוצרכו התוס' להוכיח שמקום סכנה שרי.

תירוץ ד. לא יפול אח"כ בידו

ובשם הגר"ש אלישיב זצ"ל (קובץ הערות עה"ת) כתבו ליישב דהרי מבואר בגמ' שכל המחניף לחבירו בסוף נופל לידו, וכנראה שדבר זה אינו סגולה אלא טבע שחקק הקב"ה בבריאה, ונמצא שאין תועלת בחנופה שהרי לבסוף

יפול בידו, ושוב יהיה אסור להחניף דאין בזה הצלה לפיקוח נפש, ולכן הוכיחו התוס' שבכהאי גוונא אין איסור חנופה, והתורה בתירה במקום סכנה להחניף, ואם אין חנופה שוב אין חשש שיפול לידו ושוב הוי הצלה ושרי.

מתי נתרפא יעקב מצלעתו?

"ויבא יעקב שלם עיר שכם" (לג, יח)

שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו. שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורו. שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן (רש"י) במה שפירש"י 'שלם בגופו, שנתרפא מצלעתו', צ"ע, דמשמע שרק עתה נתרפא מצלעתו, ואילו לעיל (לב, לב) כתוב: 'ויזרח לו השמש', ופירש"י: לרפאות את צלעתו, ע"כ. משמע שכבר אז נתרפא, ומזמן זה עד עתה עברו שנתיים ימים. ובמה שפירש"י 'שלם בממונו, שלא חסר כלום מכל אותו דורו', צ"ע, מקרא מפורש (לעיל פסוק יא): 'ויפצר בו ויקח', וא"כ הרי חסר היה לו המנחה הנ"ל. גם מה שפירש"י 'שלם בתורתו, שלא שכח תלמודו בבית לבן', צ"ב, מדוע כאן כתב 'בבית לבן', ואילו בשבת (לג, ב ד"ה שלם) פירש: שלא שכח תלמודו מפני טורח הדרך'.

תירוץ א. שלא יוכל יצר הרע להטעות ע"י התורה

בפרי צדיק (לר' צדוק הכהן מלובלין, כאן) כותב והנה על שלם בתורתו פירש רש"י בשבת שלא שכח תלמודו מפני טורח הדרך ובפירוש התורה פירש רש"י שלא שכח תלמודו בבית לבן ומסדר הפרשה נראה שיש לו שייכות למה שניצול מעשו ומשרו. אך באמת הכל אחד שבענין השר שנזדווג לו בדרך איתא בגמרא (חולין שם) כתלמיד חכם נדמה לו. והוא שזה כח היצר הרע שלפעמים מתחפש כמורה דרך לטובה ואומר לרע שהוא טוב ושם חושך לאור. וזה מה שאמרו כתלמיד חכם נדמה לו רק שיעקב מדתו אמת ולא יכול להטעותו חס ושלום ויגע בכף ירכו שבתולדותיו יוכל עוד לקטרג ולכנוס ולהטעות. ואחר כך שנתרפא מצלעתו, היינו שראה יעקב אבינו ע"ה שלא יכול לשלוט בזרעו חס ושלום להטעותו שיתבררו אחר כך. וזהו שלם בתורתו שלא יוכל היצר הרע לקלקל על ידי תורה שיתעה להיות למשמאילים בה וזהו כנגד בכל נפשך כאמור.

תירוץ ב. בי סוגי שכחות

ובענין שלם בתורתו, ע"י במהרש"א (שבת לג:): שכתב, שלם בגופו שלם כו'. משמע ליה שלם בכל מיני השלימות שהם שלשה גוף וממון ונשמה דמנייהו מפקת עיין פירש"י הכא ובחומש הוסיף וז"ל שלם בגופו שנתרפא מצלעתו

בענין איסור חנופה לרשעים

"כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים ותוצני" (לג, י)

בסוטה (מא, ב) דרש רבי יהודה בר מערבא ואיתימא רבי שמעון בן פזי: מותר להחניף לרשעים בעולם הזה, שנאמר וכו', רבי שמעון בן לקיש אמר מהכא, 'כראות פני אלקים ותוצני'. ועוד איתא התם: ואמר רבי אלעזר, כל המחניף לחבירו [לרשע] סוף נופל בידו וכו'. ופירשו תוס' (שם ד"ה כל): יש לפרש, שלא במקום סכנה, אבל במקום סכנה מותר, כי ההיא דפרק ארבעה נדרים וכו', ע"כ [ושם מבואר, שעולא החניף לרשע שרצח את חבירו, ואמר לו רבי יוחנן 'נפשך הצלת'].

וצ"ב, למאי בעינן הוכחה דבמקום פיקוח נפש מותרת חנופה, וכי הו"א דאיסור חנופה חמיר טפי מכל איסורים שבתורה שהותרו במקום פקו"נ, משום 'וחי בהם' (יומא פה, ב). עוד יל"ע, לדברי תוס' שבמקום סכנה מותר להחניף לרשע אף לרבי אלעזר, מה הוכיח ריש לקיש מדברי יעקב אבינו 'כראות פני אלקים ותוצני', הא הכא מקום סכנה הוה, שהרי חשש יעקב שמא יהרגנו עשיו, ובכה"ג שרי להחניף. [ואי נימא דדברי רבי יהודה בר מערבא 'מותר להחניף לרשעים' איירי במקום סכנה, ואהא הביא ריש לקיש סייעתא מיעקב הכא, צ"ב אמאי הביאו תוס' ראייה לדבריהם מההיא דפרק ארבעה נדרים, ולא מקרא הכא המובא בסוגיתנו].

תירוץ א. חשש נדנוד סכנה

בתורה תמימה (כאן אות ג') כתב לבאר את דברי התוס' דלאו דוקא במקום סכנה ממש, דפשיטא הוא, דהא אין לך דבר שעומד בפני הסכנה, אלא ר"ל אפילו במקום חשש נדנוד סכנה וכן במקום הפסד ממון מרובה וכדומה.

ועי' בנדבט פרץ (סוטה מג.) שכתב דצריך לומר דיעקב אבינו לא היה בסכנה, דאם היה בסכנה אין ראייה דמותר להחניף, והיינו דכדי להינצל מסכנה כבר עשה יעקב את השתדלותו בדורון תפילה ומלחמה.

תירוץ ב. רק במקום סכנה ברורה

שרי

אמנם בברכת אברהם (נדרים כב.) כתב להיפך דהיכא דאין סכנה ברורה אסור להחניף לרשע,

וכמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' אות קפח) וחייב האדם למסור עצמו לסכנה ואל ישיא את נפשו עון אשמה כזאת. ואמרו רבותינו (סוטה מא.) על ענין אגריפס שהיה קורא בתורה וכשהגיע לפסוק זה (דברים יז, טו) "לא תוכל לתת עליך איש נכרי" זלגו עיניו דמענות, ואמרו לו: אחינו אתה, באותה שעה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה שחנפו לו לאגריפס. ומה שכתבו התוס' בנדרים הוא משום שהסכנה קרובה יותר וכמו התם שכבר נשחט ואם לא היה מודה לו היה חשש סכנה, אבל אם אין סכנה קרובה ודאי שאסור להחניף לרשע.

תירוץ ג. שרי לומר דעשה כראוי

ובאגרות משה (או"ח ח"ב סי' נ"א) כתב, דחנופה הוא לומר על דבר רע ואיסור שעשה שיאות עבד שנמצא כאומר שאין זה דבר איסור, ולומר דין שקר סברי התוס' כמהרש"ל ביש"ש ב"ק דף ל"ח שמחוייבין למסור ליהרג ולא לשנות הדין דשינוי הדין ח"ו הוא ככופר בתורת משה מפי ה' אף שהוא רק דין בעניני ממון דלכן כיון שהשרים שאלו בפרטיות על כל דין ודין שור של ישראל שנגח לשל עכו"ם ושל עכו"ם לשל ישראל הוכרחו לומר האמת על קדושת השם עיין שם, ולכן היה מקום לומר שאף לומר להרשע שיאות עבד הוא כאומר שהיה מותר שנמצא שהוא משנה הדין שע"ז הרי הדין שיהרג ולא יעבור, והוכיחו התוס' מהא דעולא שמוותר במקום סכנה. והטעם כיון שאינו אומר שהוא מותר אלא שיאות עבד אין בזה אמירה שהוא דבר מותר אלא הכוונה אף על פי שהוא דבר אסור שאסרה תורה לא מזלזלו בשביל כך משום שיאות עבד לדעת אנשים כמוהו ולא הרג בעלמא בלא

ושלם בממונו שלא חסר כלום מכל אותו דורן ושלם בתורתו שלא שכח תלמודו בבית לבן עכ"ל והיינו דאתרחיש ליעקב ניסא בכל אלו ג' השלימות. והביא דברי רש"י בסתמא ולא הקשה דלכאורה סותר את עצמו. ובישוב מה שכתב רש"י ב' סיבות אלו, כתב בדברי שמואל (שבת שם) דיש ב' סיבות לשכחת התורה או מחמת השכחה הטבעית או מחמת שהתורה

לא מוצאת את משכנה באדם ויוצאת ממנו באופן סגולי, וא"כ אצל יעקב היו ב' הסיבות גם היה יכול לשכוח שכחה טבעית מחמת הדרך, וגם שכחה סגולית שהרי בבית עבודה זרה אצל לבן, והחידוש הוא דמחמת שניהם לא שכח את תורתו.

מרגליות שאול

חידושים ומכתבים מגדולי הדור מתוך כתבי הגה"צ רבי שאול מרגליות זצ"ל

ובשני אין כרכום ואין בהם שיעור אלא ע"י צירוף שאינם מצטרפים, היינו בעודה עיסה אבל לאחר אפייתן אין נפק"מ בזה וכ"כ במקור חיים שאפילו חמץ ומצה מצטרפים ביחד לשיעור חלה ולפ"ז יפריש בלא ברכה. מיהו כשיש צירוף נוסף אפשר להקל כגון אם שמו הכל בפריזר שיש נידון אי נחשב ככלי אחד יש להקל.

ג. יל"ע אם ילדה בת 11 וחצי יכולה להפריש חלה. ולכאורה לפמ"ש"כ הרמב"ם בפרק ד' מתרומות הלכה ה' דבעונת הנדרים נבדקת, הכא נמי אם יודעת לשם מה מפרישה חלה הר"ז חל ואם לאו לא. מיהו אין זה פשוט מכח ב' סיבות (1) במקרה שמפרישה חלה מבצק של ההורים צריכים שליחות, ונחלקו האחרונים אם יש שליחות בקטן שבא לעונת נדרים. (2) יש ראשונים שס"ל שהגיעה לעונת נדרים היינו שנה לפני שנהיית גדולה בב' שערות. ופי'

בשמעתתא ה' פרק י"א שכיון שבאופן רגיל בהיותה בת י"ב שנה יהיה לה ב"ש חל שנה לפני כן דין הגיעה לעונת הנדרים. וכיון שבזמנינו ליכא מציאות זאת לא חל דין הנ"ל. ד. יש לדון באפית מצות מכונה שיש אחד שכל קערת בצק שמגיעה מפריש ממנה חלה ויש א' שמברך בהתחלה על הפרשת חלה והוא דיבר באמצע שלא מענין חלה מה דינו בהמשך הפרשתו לענין ברכה. וביו"ד סי' יט ס"ה איתא בשוחט ב' עופות ודיבר ביניהם מענין אחר י"א דהוה הפסק וצריך בעוף השני לברך על השחיטה וסתימת לשון השו"ע משמע לעיקר דהוה הפסק. וכ"מ באו"ח סי' ח ביש לו כמה בגדים שצריך בסח באמצע לברך מחדש ובש"ך ופמ"ג פסקו כהשו"ע ובט"ז כותב שספק ברכות להקל. ולכן לכתחלה יראה שלא לסוח ואי סח בדיעבד

לא יברך.

ה. קי"ל דמי שיש לו בצק בשיעור חלה ובדעתו לחלקו הרי זה פטור מהפרשת חלה כמו שנפסק ביו"ד סימן שכ"ו. ויש לעיין מה הדין באשה שרוצה לאפות עוגיות ע"מ לחלק לכמה שכנים אם זה בכלל ע"מ לחלק ופטורה או לא, וכמו"כ יל"ע בגנת שיש לה בצק גדול ובדעתה לחלק לכל ילדה חתיכת בצק אם זהו בכלל על מנת לחלק. והנה בירושלמי חלה פרק א' הלכה ה' איתא דהטעם שנחתום שחילק את בציקו חייב בחלה דחיישינן שמא ימלך וישאיר לעצמו. והיה נראה לפרש דזהו רק בנחתום שזה לא תלוי בו וחיישינן שמא לא ימצא קונים משא"כ במקרה שאשה שולחת לכמה שכנותיה שזה תלוי בה לכאור' מהני דעתה על מנת לחלק. מיהו בחזו"א יו"ד סוף סימן קצ"ח כותב שמי שבדעתו ליתן מתנה הוי כמוכרו. ולפ"ז האופה חלות לאחרים הוי כנחתום. ולחזו"א דינו דעל מנת לחלק דפטור הוא באופן דכמה אנשים שמו ביחד בצק שזה עומד ליחלק, או גם באיש אחד המכין בצק גדול העומד ליחלק לב' סוגי בצקות כגון א' למריחת שוקולד וא' למריחת ריבה שמקפיד שלא יתערבו זה בזה.

ו. קי"ל בתרו"מ דאין מפרישין משנה על חבירתה ויש לעיין בהפרשת חלה אם יש לו קמח משנה זו וקמח משנה שניה ויש בכל בצק כשיעור הפרשה האם יכול להפריש מאחד על השני. והיה מקום לומר שיכול דלכאור' הר"ז תלוי בעיסה, מיהו מוכח מחלה פרק ד' משנה ה' שאי אפשר להפריש משל שנה אחת על חברתה. ונחלקו בזה האחרונים אי הוה דין דאורייתא או דרבנן דהלבוש ביו"ד סימן שכ"ד סעיף ח' נוקט שזה דין דאורייתא. מיהו הגר"א בירושלמי חלה פרק ד' משנה ב' פירש שזה דין דרבנן אטו תרו"מ.

קובץ דרישה וחקירה (גליון קלא) וישלח תשפ"ב | 21

המערכת משגרת ברכת מזל טוב חמה ולבבית, לרבנית מרגליות תליט"א, ולכל בני המשפחה, לרגל הולדת הנכד [בן לחתנו הגר"נ גרינוולד שליט"א]. שיזכו לרוב נחת ממנו ומכל יוצאי חלציהם.

מדוע לקחו בני יעקב את השלל?

"ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי וגו' ויהרגו כל זכר וכו' ויבזו את העיר" (לד, כה).

ובאור החיים מבאר דהא דלקחו את כל הביזה היה מדין בושת דביישו את דינה, והכל לפי המבייש והמתבייש. אלא דהעיר האוה"ח דלכאור' פטורים הם מדמי בושת שהרי שמעון ולוי הרגו כל בני שכם וקי"ל דקלבד"מ פוטרם מממון. ותי' דבבני נח לא אמרינן קלבד"מ.

ובפרדס יוסף מק' דבעירובין סב ע"א נחלקו בזה רש"י ותוס' אי בב"נ איכא לדין דקלבד"מ, ולרש"י דס"ל דאף בב"נ אמרינן כן, אכתי צ"ב בהא דשכם. ותי' הגר"נ נוסבוים שליט"א דרש"י גופיה בב"מ צא ע"א ד"ה רבא ס"ל דבקלבד"מ אי תפס לא מפקינן דקלבד"מ אינו אלא שבית דין אינם יכולים לחייב ב' חיובים אך אינו פטור, וא"כ י"ל דאף דבב"נ איכא קלבד"מ, מ"מ שמעון ולוי תפסו ומהני. והוסיף הגר"נ שליט"א לבאר דהא דהאוה"ח לא תי' כן משום ד"ל שכל מה דמהני תפיסה היינו כשגובה מהאדם עצמו אבל לאחר מיתתו ליכא שיעבוד על נכסיו ואולי בכה"ג ל"מ תפיסה. (ויע' באמרי בינה הלכות דיינים סי' ג' דדן בזה).

דבר חיזוק

הגר"ש וואזנר זצ"ל התבטא פעם, שהגם שברכת נהנין היא מצוה מדרבנן, אבל הוא מעין דאורייתא, כי אמונה היא דאורייתא, וברוך אתה וגו' הוא אמונה, לכן צריך להזהר מאד באמירת הברכות.

(ספר רחמי האב)

הלכות חלה

הגאון רבי יהודה קנר שליט"א

א. קי"ל דאם יש שתי סוגי בצקות שאין בא' משניהם שיעור חלה אם מקפיד על תערובתן אף שהם ביחד אין מצטרפין לשיעור חיוב חלה ואם אינו מקפיד על תערובתן הם מצטרפין לחלה. ויש לדון היכא שיש שתי סוגי בצקות שמקפיד שלא יגעו זה בזה ואפה אותם והם בכלי אחד מי נימא שאפ"ה יצטרפו ויהא חיוב חלה כיון שעכשיו גם באם יגעו זה בזה אינו מקלקלן שכבר אינם בצק אלא עוגות אפויות. ונחלקו בזה דהפמ"ג או"ח סימן תנ"ז משב"ז סק"א נשאר בזה בצ"ע ובבית מאיר שם נוקט דמצטרפי והתחייבו בחלה.

ב. במק"א מצאתי עוד כע"ז: מצוי שמקבלים משלוחי מנות מכל מיני אנשים ויש בהם כמה סוגי עוגות ואם ישימו כולם כלי אחד יל"ע אי מצטרפי לשיעור חלה ומתחייב המקבל בזה או לא. מצינו בזה מחלוקת הפוסקים שהפמ"ג באו"ח סימן תנ"ז משב"ז סק"א ס"ל שאפילו לאחר אפיה אם אינו רוצה שיתערבו אינם מצטרפים, מיהו הבית מאיר שם סק"ח חולק וס"ל שכל מה שכתוב ביו"ד סימן שכ"ו שאם היו ב' עיסות שבאחד יש כרכום

הארץ הבטחון

בדרכי קניית הבטחון | לעילוי נשמת רבי יעקב ב"ר חיימון זצ"ל | בהוצאת 'קול האמונה'

צעד תשיעי - שלב שני

הקב"ה אוהב אותי, ועושה הכל לטובתי

בשלב שני, אנחנו עולים בדרגה, מתבוננים, ומבינים כי הבעל הבית שקובע הוא אבא שלי, הוא אוהב אותי, הוא רופאי האישי, הוא מכיר ויודע את ה"תיק" שלי לפרטי פרטים, גלוי לפניו כל מה שאני צריך, הוא רואה גם את כל המהלך קדימה, הוא מכיר את כל מה שעבר עלי, והוא מלא כלפי ברגשות אהבה שאין לי מושג בעוצמת בגדלותה. ולכן, כל אירוע כזה, לא רק שאין מישהו שיכול לעשות לי משהו שלילי או חיובי כי רק בעל הבית קובע ומנהיג, הרבה יותר מכך, אנחנו צריכים להבין שכל מה שקורה זה ממש לטובתי, וגם אם אני לא מבין למה בדיוק, איזה דבר טוב יכול להיות מאיחור של אוטובוס, יש לי אימון מלא במנהל היחיד של החיים שלי, שהוא דואג לי ורוצה שיהיה לי הכי טוב.

כשאדם חושב כך, ומקבל את רצון ה' באהבה, יש כאן "מסירות נפש", כלשונו של בעל כד הקמח [ע' בטחון] "ומכללי מסירת הנפש הוא שיחשוב בדעתו כי כל מעשה השי"ת לטובה".

קומה 1. הכל בידי שמים.

קומה 2. כל מה שעושה ה' – הכל לטובה.

אלו שתי הקומות הבסיסיות, שאנחנו צריכים ללמוד ולהרגיש, לחוש ולהבין, לא רק במוח אלא בעיקר, בלב.

דברי הגה"צ רבי נפתלי

תפילינסקי זצ"ל בעניני

הבטחון

לפני עשרות שנים חי בירושלים הצדיק רבי נפתלי תפילינסקי זצ"ל, ובצוואתו הוא מפרט מספר הוראות והנהגות שמתמצתים את ההנהגה הראויה לבעל בטחון.

פרטים ועיקרים אחדים בהתנהגות עפ"י דרך ומדת הבטחון:

א. ראשית כל יְהִי מוֹשְׁרֵשׁ וְנוֹטוֹעַ בְּלִבְכֶם

עמוק עמוק, ותתבוננו תמיד מה שאתם מוציאים בפיכם שלשה פעמים בכל יום, "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון" ותמיד יהיה שגור בפיכם מאמרם ז"ל, "כל

מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה (ביצה ט"ז) ואין אדם נוגע במוכן לחבירו אפילו כמלא נימא. (יומא ל"ה) וכמה שקצוב לך מן השמים, בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך יתנו לך. (שם)

ב. למעט בכל האפשר בסבות ותחבולות בבקשת פְּרִנְסַתְכֶם וְיִהְיֶה דוֹמָה בְּעֵינֵיכֶם וּמְחַלֵּט בְּדַעְתְּכֶם, כְּמוֹ שֵׁישׁ לְכֶם דוֹד בְּעַל הוֹן עֲצוּם. וְאוֹהֲבֵכֶם מְאֹד, אֲשֶׁר הוּא מְכִין בְּכָל יוֹם צְרִיכֵיכֶם בְּאַחַד הַמְּקוֹמוֹת, וְעַלֵּיכֶם רַק לְגִשֵׁת שְׂמָה וּלְפַתַח הַפֶּתַח, וּלְקַבֵּל מֵהַ שְׂמוּכֵן עֲבוּרְכֶם.

ג. למעט עוד יותר בבקשות והשתדלות אצל בני אדם. כי פן תדמו בדמיונכם שהם יוכלו לעזר לכם להיטיב אתכם, אך באמת הבל הוא ואין בם מועיל. כְּאֲשֶׁר הָעֵיד נְעִים זְמִירוֹת יִשְׂרָאֵל - אֵל תִּבְטְחוּ בַּנְּדִיבִים בְּבֵן אָדָם שְׂאִין לוֹ תְשׁוּעָה.

ד. ואם יְהִי לְפַעְמִים לְפִי דַעְתְּכֶם צָרָה לְבַקֵּשׁ מֵאָדָם טוֹבָה, בְּבַחֲנֵית וּבִרְכָה בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה" אֵךְ הִזְהָרוּ אַזּ פֶּן תִּשְׁכַּחוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם,

ובל תרבו בהפצרות, ובל תוסיפו בתחנונים, כי אם לצאת ידי חובתכם לעשות מצדכם איזה עשייה וסבה, ובעקר לקוות לה' כי הוא ימלא בבקשתכם כיון שמצדכם כבר עשיתם איזה פעולה, ויש לאל ידו למצא הרבה דרכים וסבות לישועתכם ולטובתכם.

ה. אם נמצא האדם באיזה זמן במצב דחוק חס ושלום או בהצור לו לחצו או נושיו וחובותיו, אל יתלה לאמר סבה פלונית או פעולה זו או מקרה זה הן היו בעוונתי, ולולא זאת לא היה לו פן, כי חלילה לחשב כך, כי הלא הבורא יתברך הוא המסבב כל הסבות, והוא יושב בכל יום שלש שעות וזן ומפרינס כל העולם כלו מקרני ראמים עד ביצי

כנים והפתוב מעיד - לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היעלה על הדעת לאמר חס ושלום מבלתי יכלת ה' להמציא לו סבה ודרך לעזרתו ולישועתו, מה שנגזר ונקצב לו, היד ה' תקצר, וכי חסר שלוחים למקום לשלח לו עזרתו.

ו. וכל איש כְּאֲשֶׁר יִתְבּוֹנֵן וְיִשְׁקִיף עַל הָעֶבֶר שְׁלוֹ, מַעֲצָמוֹ וּמִבְּשָׂרוֹ יִחְזֶה סִבּוֹת נִפְלְאוֹת, וְסִבּוֹת מִסִּבּוֹת שׁוֹנוֹת פְּלֵאֵי פְּלֵאוֹת בְּכַמָּה תְּקוּפוֹת וּזְמַנִּים וּמְקָרִים שׁוֹנִים. כְּאֲשֶׁר קִצְרָה יְדוֹ וְשָׁכְלוּ לְהִבִּין מֵאִין יְבוֹא עֲזָרוֹ, וְאֵךְ כְּשֶׁהִיָּה בְּרִצּוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, הַמְּצִיא לוֹ פֶּתַח וְתִקְוָה בְּדָרְךְ פְּלֵאֵי וּבְעִוְנָה הָאֲחֵרוֹנָה כְּאֲשֶׁר אֶפְסָה כָּל תִּקְוָה, אַזּ פֶּתְאוּם צְמַחָה לוֹ עֲזָרְתוֹ וְיִשׁוּעָתוֹ, מֵהַ שְׁלֵא עָלְתָה עַל דַּעְתּוֹ, וְכַמָּה פְּעָמִים רוֹאִים לְהַפְּךָ, כִּי לְפִי רְאוֹת עֵינָיו, יֵשׁ כְּמֵה דְרָכִים וְעֲצוֹת קְרוֹבוֹת לְעֲזָרְתוֹ, וְלִמְעֵשָׂה נִסְגְּרוֹ כָּל הַשְּׁעָרִים וְהוּא נִמְצָא בְּסוּגָר.

אין זאת, כי אם שֶׁהִפְלַ מִתְּנַהֵג בְּהַשְׁגָּחָה פְּרִטִית, וְעֵינָיו יִתְבָּרַךְ פְּקוּחוֹת עַל כָּל דְּרָכֵי בְּנֵי אָדָם, לְתַת לְאִישׁ כְּדָרְכּוֹ וְכַפְרֵי מַעֲלָלָיו, וְהִפְלַ בְּמֵאֲזָנָיו צֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְרַחֲמִים.

בסיום דבריו מביא קטע נוסף מדברי הרמב"ן בסוף פרשת בא וזה לשון הרמב"ן ז"ל סוף פ' בא: שֵׁאִין לְאָדָם חֵלֶק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רַבְּנוֹ, עַד שֶׁנֶּאֱמַר בְּכָל דְּבָרֵינוּ וּמְקָרֵינוּ, שְׂפָלָם נְסִים אֵין בְּהֵם טַבַּע וּמְנַהֵגוֹ שֶׁל עוֹלָם בֵּין בְּרָבִים בֵּין בְּיַחֲד, אֲלֵא אִם יַעֲשֶׂה הַמְּצוֹת יִצְלִיחוּנוּ שְׂכָרוֹ.

איך אמרנו? רוגע, שלווה, יושר, מתינות, אופטימיות, שמחה, מתינות, הארת פנים, יושר, מוסר עבודה, אכפתיות, פירגון, נתינה,

ידידות, ויתור, אהבה, מרגוע.

הרי זה ממש חיי גן עדן בעולם הזה.

צעד עשירי

ציין לעצמך את התובנות החדשות שקיבלת עד כה.

נסכם את תמצית הדברים, ונמשיך הלאה.

1. הבטחון הוא מאוד מרכזי בחיי היהודי, ובחיי תורה.

2. חיים עם בטחון הם איכותיים, נעלים, רגועים ושלווים.

3. הבטחון הוא מרגוע הנפש, בידיעה שניהול החיים אינו בידי אלא בידי בוראי.

4. הבטחון הוא כח הקיים בתוכנו, ועבודתנו לנווטו לכיוון הנכון.

שתי הקומות הבסיסיות, 1 { הכל בידי שמים, [יש בעל הבית והוא הקובע!!!] 2 { הכל לטובתי!!!

שביבי חיים

וארטים נפלאים לפרשת השבוע **מתוך שיעורו של הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א**

ניתן לשמוע את השיעור [בליל שישי] בקו השיעורים הקצרים מבית 'דרישה וחקירה', שמספרו: 072-380-9143

ועו"ק למה כתב יהרוג את אחרים, ולא כתב יהרוג את עשיו? (יעויין בעיקר שפתי חכמים מה שכתב). וי"ל ע"פ גיטין נו. שנירון קיסר הלך להחריב את ירושלים הוא התגיר ויצא ממנו רבי מאיר, ורבי מאיר נקרא בגמ' אחרים, ומזה בלבד הוא פחד, שמא הוא יהרוג את עשיו ואז אחרים דהיינו רבי מאיר לא יצא מחלציו.

לב ט. והיה המחנה הנשאר לפליטה. וברש"י על כרחו. וקשה מאוד אולי עשיו ינצח במלחמה ויצליח להרוג את שני המחנות ח"ו, ומה זה על כרחו ישאר מחנה אחד לפליטה? וי"ל, אומר החנוכת התורה, ע"פ מה דאיתא בחז"ל שהמרחק ממחנה אחד לשני היה מרחק של יום שלם, ויעקב היה במחנה הראשון, ואמרו חז"ל בסוטה יג. שכאשר רבקה אמרה למה אשכל גם שניכם יום אחד, היא התנבאה שיעקב ועשיו ימותו ביום אחד. ולפ"ז אם יהרוג עשיו את המחנה הראשון שיעקב נמצא שם, א"כ עד שעשיו יגיע למחנה השני שהוא מרחק יום, עשיו ימות ג"כ, ועל כרחו המחנה השני ישאר לפליטה.

לב טו. עיזים מאתים ותישים עשרים וגו', ויקח מן הבא בידו מנחה. בבעל הטורים

כתב לכך נסתיימו כל התיבות באות מ"ם ללמדך ששלח לו יעקב את כל בעלי מומים שאינם קרבים ע"ג המזבח. ומדובר ששלח לו בעלי מומים פנימיים שהם פסולים גם לבני נח. ומהיכן ידע שיש להם מומים פנימיים, היינו שהם טריפה, הרי מבחוץ ד"ז לא ניכר? וע"ז ל"ל מה שכתב הרמ"א יר"ד לו. שאפשר לבדוק טריפה ע"י שמעביר את ידו על הבהמה טרם השחיטה אם מתכופפת סימן הוא שכשירה ואי לאו טריפה. וזה מה שכתוב בפסוק: בתחילה מופיע הכל במ"ם בסוף, היינו בעלי מומים וחייב להיות שזה מום פנימי כי אחרת זה כשר לבני נח, ואיך ידע? אומר הפסוק ויקח מן הבא בידו מנחה, היינו משהעביר בידו וע"י כך בדק.

לב כג. ויקם בלילה ויקח את אחד עשר ילדיו. וברש"י ודינה היכן היתה, נתנה בתיבה. וקשה מנלן לרש"י שדינה היא זאת שהיתה חסרה, אולי גד אולי יששכר היו חסרים? וי"ל ע"פ רש"י לקמן מג כט, בעניין הברכה שבירך יוסף את בנימין נאמר שם אלקים יחנך בני. ואומר שם רש"י כי על כולם כבר נאמר חנינה אצל יעקב, לג ה. - הילדים אשר חנן אלוקים את עבדך, ובנימין עדיין לא נולד, ואומר שם רש"י שלכך אמר שם יוסף לבנימין לשון חנינה, והנה אם היה חסר כאן אחד השבטים, אז גם אותו היה צריך יוסף לברך בלשון חנינה, בהכרח שכולם היו בחוץ, וממילא ע"כ מסיק רש"י כי מי שלא נכלל בתוך האחד עשר ילדיו שנמנים כאן בפסוק היא דינה ולכן הוא שואל ודינה היכן היתה.

עו"ל: דהטעם שביהמ"ק נבנה בחלקו של בנימין הוא משום דלא השתחווה לעשיו. והנה אם מישהו אחר היה חסר, אזי ביהמ"ק יכול היה להיבנות בחלקו. והקשה ע"כ הגר"ד לנדו שליט"א הא לוי לא קיבל חלק בא"י, פרט לערים שבהם ישבו שזה לא נחשב לנחלתם אלא לנחלת כל השבטים, וא"כ מנלן שדינה היא זו שהיתה בתיבה, אולי לוי שממילא לא היתה אפשרות שחלקו יהיה בבית המקדש משום שאין לו נחלה בא"י? ויישב ע"כ הגרש"מ דיסקין זצ"ל הנה הטעם שלא היה ללויים חלק ונחלה בא"י איתא ברש"י דברים י ט לפי שהובדלו לעבודת מזבח ואינם פנויים לחרוש ולזרוע. ואומר רבי שמעון משה דאם כך אפשר היה שהחלק שלהם יהיה במקום ביהמ"ק ששם ממילא לא מקום חריש וזריעה, ומזה שלא נתנו להם את השטח הזה אלא לבנימין סימן שגם לוי היה ביחד עם אלו שהשתחוו לעשיו וא"כ בהכרח שדינה היתה זו שהוכנסה לתיבה.

המערכת משגרת ברכת מזל טוב חמה ולבבית, לידידנו הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א, לרגל הכנס בנו היניק וחכים, יעקב מנחם נ"י, לנועם עול מצוות. יהי רצון שיזכה לרוות ממנו ומכל צאצאיו רוב נחת דקדושה, ויזכה הבחור החשוב לעלות במעלות התורה והיראה.

א. "ויקח את שני נשיו וגו' ואת אחד עשר ילדיו" (ל"ב, כ"ג) פירש"י ודינה היכן היתה, החביאה בתיבה ומניין ידע רש"י שדינה חסרה שהוחבאה, וי"ל דהרי אמרו חז"ל שביהמ"ק נבנה בחלקו של בנימין שהוא לא השתחוה לעשיו, ועכשיו אם אחד השבטים היה חסר מהאחד עשר ילדים היה צריך להבנות גם בחלקו [הגר"א].

ב. "וישא את עינו וירא וגו' ויאמר מי אלה לך" (ל"ג, ה') יש להבין מה שאלו עשיו מי אלה, פשוט שהם ילדיו, וי"ל דעשו ראה אותם מאד חניניים ועדינים שלא כמו פניו ושאל את יעקב איך יצא לו כאלו בנים, וענה לו יעקב אשר חנן האלוקים ש"חנן" זה ר"ת של ג' דברים שנשמרו אמותיהם חלה נדה נר.

ג. "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" (ל"ב, ל"ג) טעם האיסור

באכילת גיד הנשה שיעקב ניזוק בו, להזכירנו תמיד שהגורם ליעקב שינזק בגיד הנשה היה משום שחזר לבדו לקחת את הפכים קטנים ולא הלכו עמו, וע"י כך נזכור שלא להשאיר אדם לבדו. (דעת זקנים)

ד. "ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (ל"ב, י"ב) כשאדם אומר ברוך ה' טוב לי, ע"י כך זוכה לקבל יותר טובה מה', וזה רמוז בפסוק ע"י ש"ואתה אמרת היטב" ע"י זה זוכה ל"איטיב עמך".

פנינים נוספים מהגר"ש קולדצקי שליט"א

פרק לב. איתא בפרשתינו, וכ"ה בחז"ל שכך צריך להיות דרכי מלחמה עד היום, דורון תפילה מלחמה. ובעניין דורון אני רוצה להביא סיפור יפה על הגר"ח מוולאזין, שהוצרך פעם לתת שוחד לשר. והשר בשופ"א לא היה מה לדבר איתו על שוחד. היה זה ביום קיץ חם הוא הגיע עם מעיל פרווה עבה לשר, א"ל השר מה קרה לך? ענהו הגר"ח חלמתי שהיום יהיה גשם וקר, השר פרץ בצחוק, איפה קר בכזה יום, מיד א"ל הגר"ח בוא נתערב, אני מסכים לתת לך כאן מאה אלף רובל מיד, ואם לא יהיה קור וגשם זה ישאר אצלך, ובסוף כמובן לא היה קר, והשר קיבל את הכסף בערמה, ולמחרת הוא ביטל את הגזירה. בכל הדורות היו גדולי ישראל שהתחכמו עם השלטונות, בתחבולות תעשה מלחמה.

לב כט. כי שרית עם אלוקים ואנשים ותוכל. מה זה ותוכל. הא הרי הוא נעשה נכה. וי"ל שבמריבות בהשקפה, הראשון שמרים את היד הוא המנוצח.

הלכה היא בידוע שעשיו שונא ליעקב. מה זה בידוע. וי"ל ע"פ מעשה שהיה בזמן השואה הנאצים אספו קבוצת זקנים לקראת הוצאתם להורג, אחד הזקנים פרץ בבכי, לשאלת הסובבים אותו הוא סיפר את סיפורו: הוא בגיל 18 התבולל וירד מהדרך נישא לגויה נולדו לו ממנה ילדים וחי חיי הרווחה ונחת. בשבוע שעבר הגיעו לעיירה שלי הגרמנים ושאלו אם יש כאן יהודים, מיד כולם ענו שלא... כי הם לא ידעו עלי. כשהגרמנים יצאו מישהו רץ אחריהם ואמר יש כאן יהודי, והצביע עלי. אתם יודעים מי זה היה???

אשת... בידוע. גם אם תשכח הוא יזכיר לך שעשיו שונא ליעקב.

לו לט. מטרד בת מי זהב. מכאן שכל הטרדות שיש לאדם בא מהזהב, היינו מרדיפה אחר הזהב. ומרבה נכסים מרבה דאגה.

לב ח. וירא יעקב מאד ויצר לו. וברש"י ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים. מדוע חשש שמא יהרוג אחרים הא דינא הוא דהבא להרגך השכם להרגו?

מחודדים בפיך

חידון לשולחן השבת על פרשת השבוע, לפי סדר הא-ב-ג הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א

ז. מדור 'שביבי חיים', ובו וארטים נפלאים לפרשת השבוע, מאת הרה"ג רבי חיים אייזנבאך שליט"א. מדורי ההלכה והעיון:

ח. מדור 'מתיקות התורה', ובו חידודי הלכה ועובדות הלכתיות, משולחנו של הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין שליט"א [מלוקטים מתוך סדרת הספרים 'חשוקי חמד' בהסכמתו].

ט. מדור 'אוצר היסודות והחקירות', ובו חקירות ויסודות מרבתינו ראשי הישיבות, ושאר מעתיקי השמועה, מסודרים לפי סדר האב. מתוך הספר 'דרישה וחקירה' [ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות, הפצה ראשית: 'יפה נוף'].

י. מדור 'אורות אילת השחר', ובו עובדות והנהגות ותשובות ממרן בעל אילת השחר זצוק"ל [מהספר 'כאיל תערוג' ועוד].

יא. מדור 'תשובות שר התורה', והוא שו"ת ממרן שר התורה רבינו חיים קניבסקי שליט"א, מתוך סדרת הספרים 'מועדי הגר"ח', בעריכת הרה"ג רבי מתתיהו גבאי שליט"א. באדיבות מכון 'גם אני אודך', בראשות הרה"ג רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א.

יב. מדור 'מרגליות שאול', ובו חידושים והתכתבויות מגדולי הדור, מכתבי הרה"ג רבי שאול מרגליות זצ"ל. ישר כח לבני משפחתו שיבדלחט"א, ולרה"ג רבי מרדכי שמחה ברנט שליט"א.

יג. מדור 'המעיר לארץ', ובו הערות והארות מרבנן ותלמידיהן [נא לכתוב בשפה ברורה ונעימה. המעונין בעילום שם לא יחתום שמו בסוף ההערה].

מדורים שונים:

יד. מדור 'מתיקות שבת הארץ', דרשות, פנינים, משלים וסיפורים, בענייני השמיטה, מתוך סדרת הספרים הנפלאה 'זמתוק האור', מאוצרו הגדול של הרה"ג רבי שלמה לוינשטיין שליט"א.

טו. מדור 'שתולים בבית ה', ובו טיפ בנושאי חינוך, מהרה"ג רבי יחיאל פליסקין שליט"א.

טז. מדור 'נפלאים מעשיך', ובו עובדות נפלאות ומחזקות, בתורה ויראת שמים, בדרך כלל מהרה"ג רבי שלמה קולדצקי שליט"א.

יז. מדור 'הארת הבטחון', ליקוט נפלא בענין רוממות התורה וברכותיה, בהוצאת 'קול האמונה'. לפרטים

נוספים: AO795422643@gmail.com 0795422643

יח. מדור 'כבוד שמים', סיפורים ודברי חיזוק בענין כבוד בית הכנסת ובית המדרש ובמעלת עניית הקדיש, שנערכו מדרשותיו של מגיד המישרים, הרה"ג רבי מאיר מיכאל גרינוואלד שליט"א. ניתן להשיג הספרים בביתו, רחוב הרב הרצוג 39 בית שמש. ובפלאפון: 0527614146. וכן בקרית ספר רחוב אוה"ח 25/4 ובפלאפון: 0533197613.

הקובץ מעוטר באיורי המאייר התורני הנודע הרב יוני גרשטיין שליט"א, תשואות חן לו.

כל הזכויות שמורות לעורך, ולשאר המחברים לפי הענין. אסור להעתיק

חלקים מקובץ זה ללא רשות מפורשת בכתב [ניתן להעתיק הקובץ בשלימותו].

▣ סבי הרה"ג ר' עמנואל פילץ ב"ר יצחק מרדכי זצ"ל ▣ סבתי מרת מלכה פילץ ע"ה ב"ר אברהם זצ"ל ▣ מרת אינא רבקה ולדנברג ע"ה ב"ר משה זצ"ל ▣ הרבנית רחל גנס ע"ה בת הר"ר יוסף זצ"ל ▣ הרה"ג ר' משה מונק ב"ר אליקים ישראל זצ"ל ▣ מרת אלישבע מונק ע"ה ב"ר נפתלי הלוי זצ"ל ▣ מרת רוחמה צפורה שושנה דוידוביץ ע"ה, ב"ר אלכסנדר זושא זצ"ל ▣ מרת רבקה בת דניאל ומלכה ע"ה.

אודות הקובץ וזכויות יוצרים

קובץ זה יוצא לאור בס"ד מדי שבוע, ומופץ בעיקר בדוא"ל, ובו ח"י מדורים: מדורי הפרשה:

א. מדור 'פניני פרשת השבוע', מאת מגיד השיעור הרה"ג רבי אשר קובלסקי שליט"א [מתוך הספר 'פניני פרשת השבוע' ב' חלקים].

ב. מדור 'שמחת התורה', ובו שו"ת בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי יהודה שמחה סטורץ שליט"א.

ג. מדור 'שלום לאוהבי תורתך', ובו שו"ת נוסף בעניני הפרשה, מתוך כתבי הרה"ג רבי שלום חזקיה שליט"א.

ד. מדור 'ליקוטים וסיפורים נפלאים', בעריכת הרה"ג רבי ברוך רובין שליט"א.

ה. מדור 'סיפור ושאלה בצידו', לעורר את בני המשפחה ללימוד הפרשה עם פירוש רש"י, מתוך העלון 'האיחוד בחידוד'. פתרון החידה יובא בשבוע שלאחר מכן.

ו. מדור 'מחודדים בפיך', ובו חידות לפרשת השבוע לפי סדר הא-ב, מאת הרה"ג רבי מנחם אלינגר שליט"א.

חידון לפרשת וישלח

א. אמא של הָעִיר (לב, טז)

ב. ברשותו (לב, יד)

ג. מבני זלפה (לה, כו) אסור באכילה (לב, לג)

ד. נקברה תחת האלון (לה, ח)

ה. מלך תחת חשם (לו, לה)

ו. "פרשה" (פיסקה) המתחילה באמצע פסוק (לה, כב)

ז. אבי יובב (לו, לג)

ח. נתן בחינם (לג, ה) אבי שכם (לד, ב)

ט. שכם עשה לדינה (לד, יג)

י. מבני אהליבמה (לו, ה)

כ. ביטוי לריבוי עצום (לב, יג)

ל. חמיו של יעקב (לב, ה)

מ. איתו עבר יעקב את הירדן (לב, יא)

נ. קלון (לד, ז)

ס. שם מקום, על שם אהלי המקנה (לג, יז)

ע. קבוצת בהמות (לב, יז) יונקים (לג, יג)

פ. שם המקום בו נגלה המלאך ליעקב (לב, לא)

צ. חמיו של עשיו (לו, ב)

ק. חברון (לה, כז)

ר. בן בשמת (לו י)

ש. בוקר (לב, כה) התחזקת בחשיבות (לב, כט)

ת. מאלופי עשו (לו, טו)

הקובץ לעילוי נשמת

מון רשכבה"ג רבי אהרן יהודה ליב שטינמן ב"ר נח צבי זצ"ל ▣ מו"ר הגאון רבי אברהם סטפנסקי ב"ר מיכאל זצ"ל ▣ הרה"ג ר' שאול חיים דב מרגליות ב"ר ישראל שלמה פייבל זצ"ל ▣ הרה"ג ר' משה רייך ב"ר לייב זצ"ל ▣ סבי הרה"ג ר' דב יצחק הכהן לינטופ ב"ר שמואל פרץ זצ"ל ▣ סבתי מרת יוכבד ע"ה ב"ר אריה זצ"ל ▣ סבי הרה"ג ר' אהרן דוד הכהן מלאכי ב"ר חיים יצחק זצ"ל ▣ סבתי מרת רבקה ע"ה ב"ר אברהם יששכר זצ"ל ▣ סבי הרה"ג ר' יעקב אריה הלוי הורן ב"ר שלום זצ"ל ▣ סבתי מרת מרים ע"ה ב"ר משה זצ"ל